

# Talousarvio 2024

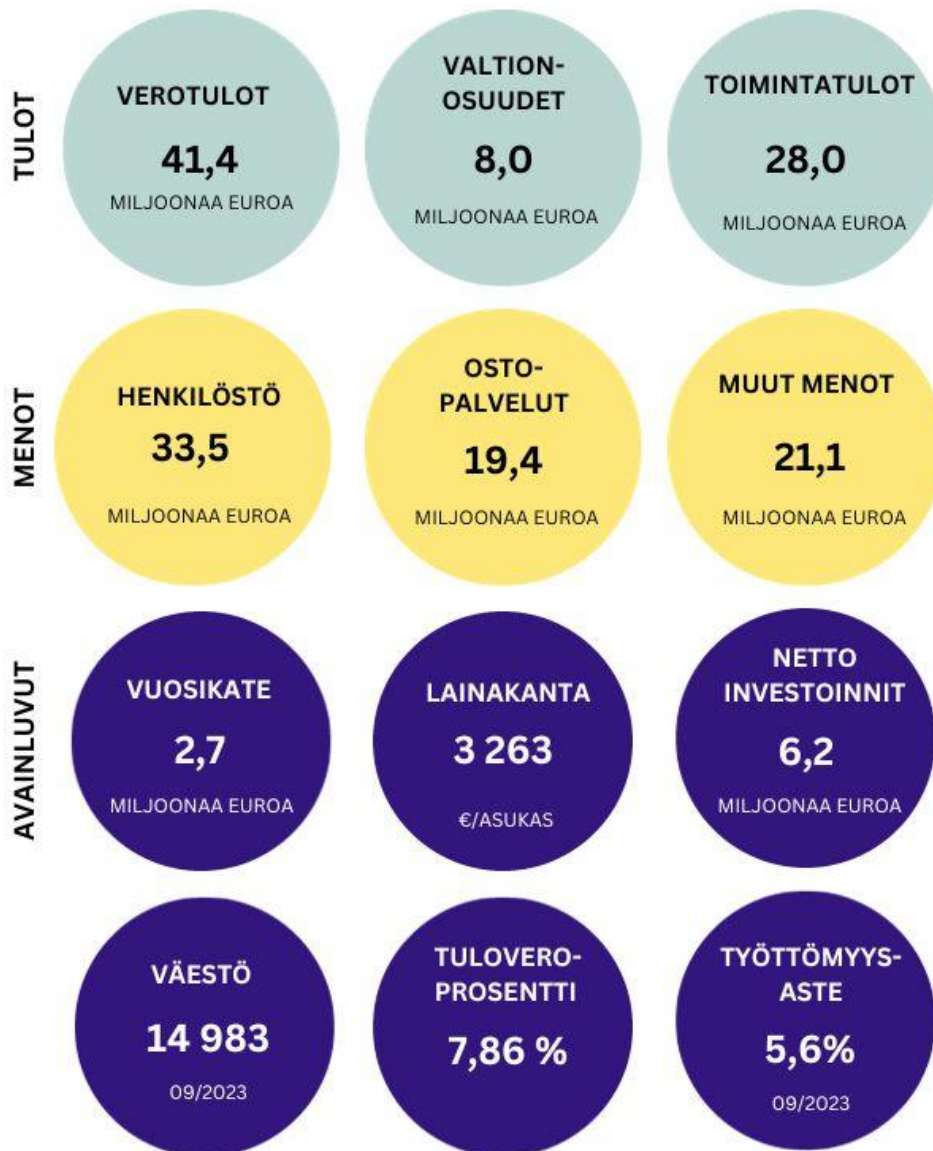
Taloussuunnitelma 2025–2026



Paraisten kaupunki

## SISÄLLYSLUETTELO

TOIMINTAYMPÄRISTÖN ANALYSOINTI.....	3
KAUPUNGIN ORGANISOINTI.....	7
PARAISTEN KAUPUNGIN STRATEGIA.....	9
PARAISTEN KAUPUNGIN TALOUS.....	17
TULOSLASKELMA.....	25
RAHOITUSLASKELMA.....	26
NETTOMÄÄRÄRAHAT VASTUUALUEITTAIN JA TOIMIALOITTAIN.....	27
KÄYTTÖTALOUS.....	28
VAALIT.....	29
TILINTARKASTUS.....	30
HALLINTO JA TUKIPALVELUT.....	31
ELINVOIMA.....	48
KASVATUS JA KOULUTUS.....	66
TASEYKSIKKÖ VESIHUOLTO.....	73
INVESTOINTIEN TALOUSARVIO.....	76
UUODEN 2024 KONSERNITAVOITTEET.....	82



## TOIMINTAYMPÄRISTÖN ANALYSOINTI

### Yleinen talouskatsaus

Hintojen ja korkojen nousu vähensi kotitalouksien kulutusta vuonna 2023. Myös investoinnit Suomeen vähenivät eikä talouden ennusteta kasvavan vuonna 2023 kuten edellisvuonna. Vuonna 2024 hintojen nousun ennustetaan olevan kotitalouksien tulojen kasvua hitaampaa ja korkojen nousun olevan ohi. Energian ja raaka-aineiden halpeneminen hidastaa inflaatiota ja palkat ja etuudet nousevat. Kotitalouksien ostovoiman kohentuminen lisää kulutusta ja BKT kasvaa 1,2 prosenttia.

Kotitalouksien ostovoimaa parantaa myös palkkojen ja sosiaalietuuksien, kuten eläkkeiden, totuttua nopeampi nousu erityisesti vuonna 2023. Kotitalouksien tulojen kasvua hillitsevät vuosina 2024 ja 2025 sosiaalietuuksien leikkaukset. Ostovoima kuitenkin kohenee ja kääntää yksityisen kulutuksen kasvuun vuonna 2024. Inflaatiota on hidastanut erityisesti energian hinnan lasku, mutta hintojen nousu on hidastunut myös muuten.

Vuonna 2023 bruttokansantuotteen arvioidaan pysyvän edellisvuoden tasolla ja kasvavan 1,2 prosenttia vuonna 2024 ja 1,8 prosenttia vuonna 2025. Vuonna 2026 bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan noin 1,7 prosenttia ja vuonna 2027 kasvun arvioidaan olevan noin 1,6 prosenttia. Bruttokansantuotteen kehitystä tukee muun muassa yksityisten investointien kasvu, joiden arvioidaan elpävän markkinakorkojen laskun seurauksena. Suomen talouden arvioidaan olevan yhä normaalikapasiteettinsa alapuolella vuonna 2026.

Koronnostot ja nopea inflaatio ovat heikentäneet ulkomaankaupan näkymiä vuonna 2023, mutta vuoden 2024 aikana inflaation hidastuminen ja korkojen lasku kääntävät kehityksen positiiviseksi. Vuoden 2024 aikana maailmankaupan kasvu vetää viennin kasvuun ja tuonti kehittyy suotuisasti vuoteen 2025.

Maailmantalouden näkymät ovat kaksijakoiset. Yhdysvalloissa, Japanissa ja monessa kehittyvässä maassa talous kasvaa melko nopeasti, kun taas Euroopassa ja Kiinassa näkymät heikkenevät. Euroopassa muun muassa Saksa on kärsinyt energian hinnan kallistumisesta ja automarkkinoiden nopeasta sähköistymisestä. Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ylläpitää jännitystä Euroopassa. Talouskasvu hidastuu euroalueella 0,7 prosenttiin vuonna 2023 ja elpyy 1,3 prosenttiin vuonna 2024. Maailmantalouden kasvu hidastuu 2,6 prosenttiin vuonna 2023 ja kiihtyy 2,9 prosentin kasvuun vuonna 2024.

Suomen hintakilpailukyky on kohtuullisen hyvä. Tuonnin kasvu nopeutuu, kun kulutus ja investoinnit lisääntyvät vuodesta 2024 eteenpäin. Venäjän markkinoiden sulkeutuminen on jättänyt pitkäaikaisen jäljen erityisesti palveluiden vientiin, jossa näkyy matkailun väheneminen Suomeen. Kuitenkin yrityspalveluiden alijäämä on kasvanut ja tulevat investoinnit kasvattavat osaltaan alijäämää.

Alkuvuoden 2023 jatkunut työllisyyden kasvu taittui kesällä ja lievä lasku jatkuu myös vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä, kun tuotanto junnaa paikallaan. Kun tuotanto alkaa elpyä, työllisyys alkaa kasvaa. Hyvä työllisyys tukee yksityistä kulutusta. Heikoin työllisyystilanne on rakentamisessa. Työllisyyden laskun ennustetaan kuitenkin jäävän lyhytaikaiseksi ja työllisyyden kasvavan uudelleen vuonna 2024. Vuoteen 2025 mennessä 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,3 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 7 prosenttiin.

Valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden yhteenlaskettu mittava alijäämä ja väestön ikääntyminen jarruttavat talouden tulo muodostusta, kasvattavat palvelutarpeita ja velanhoitokustannuksia ja pitävät velkasuhteen nousevalla uralla jatkossakin.

Julkisen sektorin alijäämä on 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 ja sopeutustoimista huolimatta kasvaa yli kolmen prosentin vuosina 2024 ja 2025. Alijäämän odotetaan supistuvan hieman ennustejakson loppua kohden, kun talouskasvu kiihtyy ja sopeutustoimet alkavat purra.

Suomen talouden ennuste,  
Määrän muutos %

		2022	E2023	E2024
<b>Tarjonta</b>	BKT	1,6	0,0	1,2
	Tuonti	8,3	-3,8	3,6
<b>Kysyntä</b>	Yksityinen kulutus	1,7	-0,2	1,0
	Julkinen kulutus	0,8	1,8	-0,1
	Investoinnit	3,2	-3,1	2,1
	Vienti	3,5	-0,8	4,1
<b>Muut</b>	Työttömyysaste	6,8	7,1	7,2
	Kuluttajahintainflaatio	7,1	6,2	2,2

Lähde: Valtiovarainministeriön julkaisuja, talousnäkyvä, syyskuu 2023:65

## Kuntien talous

Kuntaliiton pääekonomisti on 16.10.2023 tiivistänyt Kuntaliiton kotisivuilla olevalla palstallaan kuntien taloudellisen tilanteen seuraavasti:

Jo pitkään on ollut tiedossa, että kuntatalouden tila pysyy kuluvana vuonna ennätysvahvalla tasolla. Tuoreessa kuntien kirjanpidon mukaisessa kehitysarviossa tilikauden tulos ylittää kahden miljardin lukemat ja rahoitusjäämäkin nousee reippaalle plussalle.

Poikkeukselliset, sote-uudistuksen verohäntien vahvistamat maan keskiarvoluvut kätkevät taakseen kuitenkin sen, että kunnittaiset vaihtelut talouden tilassa ovat huomattavan suuret. Taloudellinen menestys ei seuraa pelkästään kunnan elinvoimaa tai hyvää päätöksentekokykyä, vaan riippuu nyt harvinaisen paljon vuosien 2022 ja 2023 taitekohtaan ajoittuvan sote-siirtolaskelman vaikutuksista kunnan menoihin ja tuloihin. Yksittäisen kunnan siirtyvien kustannusten ja tulojen välillä voi olla suuria eroja, mikä aikaansaa sen, että osalla kunnista sote-siirto parantaa niin sanottua kunnan talouden tasapainoa ja osalla se heikentää sitä.

Tilanteen repiivyy alkua näkyä kuntakentässä toden teolla vuodesta 2024 eteenpäin, kun kustannukset nousevat, talouskasvu kehittyä vaimeasti ja poikkeukselliset veroerät väistyvät kuntien tilityksistä pois. Tulopohjaa leikkaa lisäksi myös sote-siirtolaskelman tarkentuminen, kun reilun 200 miljoonan euron lisäleikkaus nettoutetaan pois monien kuntien valtionosuusmäärärahasta. Kaikkien kuntien valtionosuuksia nipistää kuluvalle hallituskaudella yhden prosenttiyksikön indeksijarru.

Kuntien ja kuntayhtymien kehitysarvio 2024–2027 onkin heikentynyt viime kevään ennusteesta selvästi. Kuntasektorin investoinnit huomioiva rahoitusjäämä jää 2024–2027 selvästi alijäämäiseksi ja kuntien lainakanta nousee noin viidellä miljardilla eurolla. Kuntien talouden velkaantuminen johtuu kuntien mittavista investoinneista, henkilöstömenojen kasvusta sekä edelliseen kehitysarvioon nähden heikentyneestä verorahoituksesta. Painelaskelmien mukaan heikoimmin pärjäävät pienet, alle 5000 asukkaan kunnat.

Koko maan ennusteessa on kuntien kesken kuitenkin suurta, aikaisempaa epäloogisempaa vaihtelua. Väestöpohjan muutokset, kuntien kaventunut tehtäväkenttä ja sote-uudistuksen rahoituslainsäädäntö on jakanut kuntakentän uudelleen. Lukuisten sote-rahoituspäätösten yhteisvaikutus yksittäisen kunnan tulopohjaan on varsin satunnainen. Joillakin kunnilla valtionosuudet ovat miinuksella yhä vuonna 2027.

Kuntatalousohjelman kehitysarvioon ei ole sisällytetty kaikkia Petteri Orpon hallituksen kuntalinjauksia, kuten esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustusten tason leikkaamista. Voidaan kuitenkin melko varmalla todennäköisyydellä sanoa, että kuntatalous selvisi hallitusohjelman sopeutustoimista varsin kohtuullisesti. Iso kiitos tästä kuuluu kuitenkin epäsuositulle kiinteistöveron kiristykselle, jossa maapohjan kiinteistöveroprosentti eriytetään yleisestä kiinteistöveroprosentista ja sen vaihteluvälin alaraja korotetaan 0,93:sta 1,30:aan. Euromääräisesti kiristyksestä hyötyy erityisesti pääkaupunkiseutu, jolle kasaantuu myös suurin osuus kuntatalouden investointitarpeista.

Jos kiinteistöveron kiristys ei toteudu niin kuntatalous heikkenee Petteri Orpon hallituksen päätösten seurauksena jo vuonna 2024. Vuoden 2027 tasossa kuntatalouden arvioidaan joka tapauksessa heikkenevän hallitusohjelman liite B:n päätösten seurauksena noin 0,2 miljardilla eurolla. Jos talouskasvu on hallituskauden lopulla oletettua heikompaa ja työttömyys oletettua korkeampaa niin sosiaaliturvaleikkausten hintalappu kuntataloudelle nousisi huomattavasti edellä mainitusta arvioista. Heikentävät vaikutukset osuvat pahimmillaan jälleen samoihin kuntiin kuin sote-uudistuksen tulopohjan leikkaukset.

On valitettavaa, että hallituksen päätökset eivät tähtää kuntatalouden vahvistumiseen. Koko julkista taloutta hallitusohjelman päätösperäiset toimet vahvistavat nettomääräisesti noin 3,1 miljardilla eurolla vuoden 2027 tasossa. Valtio on julkisen sektorin alasektoreista alijäämäisin.

Hallitusohjelman ulkopuolelta kuntien tilannetta kuitenkin helpottaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksun alennus vuonna 2024. Jos se otetaan mukaan valtion toimenpiteiden tarkasteluun niin muutosten yhteisvaikutus kääntyy nettona arviolta noin 0,2 miljardia euroa kuntataloutta vahvistavaksi.

Julkisen talouden tilanne on nyt huolestuttavampi kuin hallitusohjelmaa tehdessä. Talouskasvu on seisahtunut ehkä odotettua pidemmäksi aikaa ja monet eri tekijät, muun muassa hallitusohjelman määräaikainen investointiohjelma, korkomenot sekä turvallisuuteen liittyvät hankinnat, kasvattavat julkisen sektorin alijäämää. Petteri Orpon hallituksen talous- ja finanssipolitiikan linja nojaa menosopeutukseen ja työllisyyttä edistäviin rakenteellisiin uudistuksiin. Samaan aikaan veroaste kuitenkin laskee ja uusia julkista taloutta heikentäviä päätöksiä, kuten varainsiirtoveron muutokset, tehtaillaan tiheästi. Myös sopeutustoimien määrä on kutistunut jonkin verran alkuperäisistä tavoitteista.

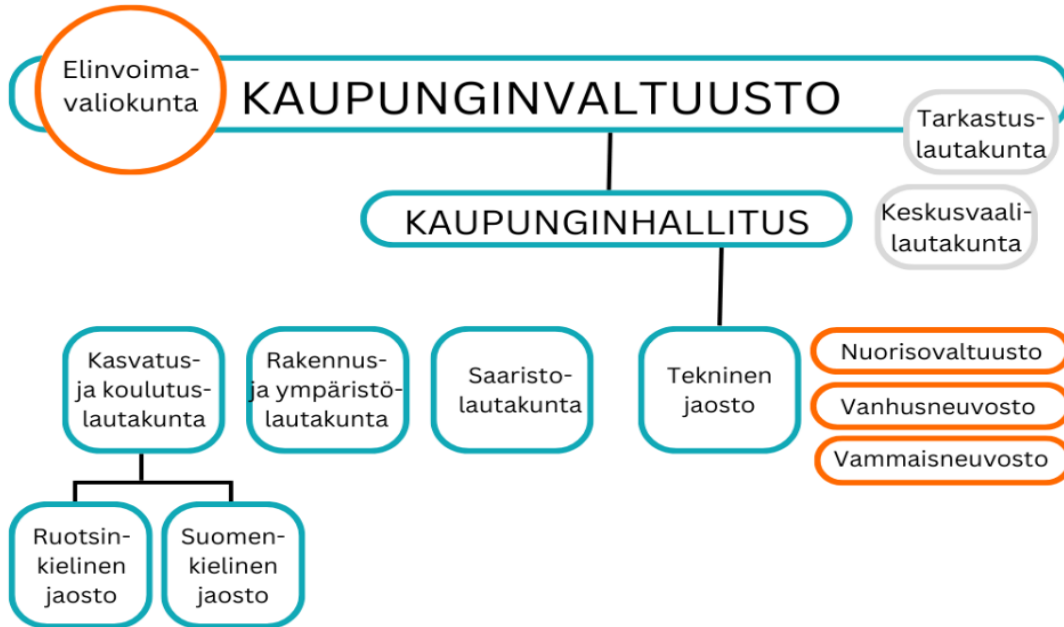
Riskit odotettua heikommasta työllisten määrän lisäyksestä sekä talouskasvusta ovat suuret. Jo nyt tiedetään, että hallituksella on viimeistään puoliväliriihessä edessään ikäviä päätöksiä. Sama koskee myös kuntia. Kuntien talousjohtajat ennakoivatkin kuntatalousohjelman ennusteen mukaisesti talousnäkymiensä nopeaa heikentymistä ja uusien sopeutustoimien tarpeen voimakasta kasvua.

Sopeutuspaineeet näkyivät syyskuussa toteutetussa Kuntaliiton kaikkien aikojen ensimmäisessä talousbarometrissa. Kuntien talousjohtajien odotuksia keräävään barometriin vastasi 129 kuntaa. Lähes puolet vastanneista kunnista raportoivat myös merkittävästä kunnallisveroprosentin nousupaineesta vuodelle 2024. Tulos on odotettu, sillä kuntatalous ei ole sotien jälkeen enää entisensä. Toimintamenot ja tulot ovat puolittuneet aiemmasta, mikä tekee kuntataloudesta suhdanneherkemmän ja haavoittuvamman. Leikkauspöydälle asetetaan syksyn talousarviovalmistelussa paitsi kuntien menot niin myös yhä kasvavat investoinnit sekä kuntaverot.

(Kuntaliitto – pääekonomistin katsaus, lokakuu 2023)

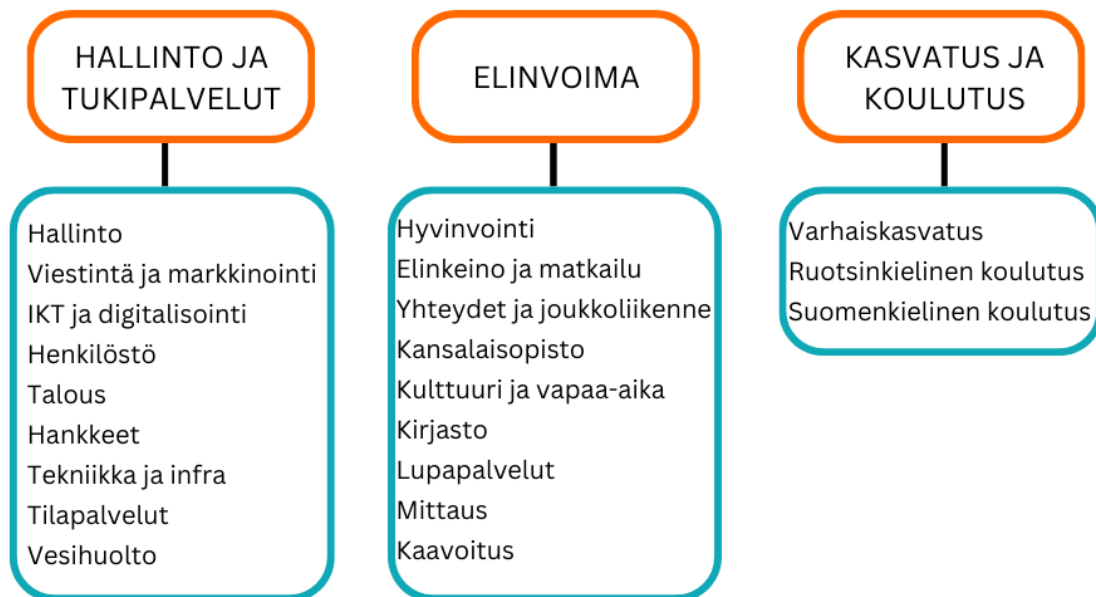
## KAUPUNGIN ORGANISOINTI

### Kaupungin uusi luottamushenkilöorganisaatio 1.1.2023 lukien



### Kaupungin uusi hallinto-organisaatio 1.1.2023 lukien

Kaupungin uusi hallinto-organisaatio koostuu kolmesta toimialasta ja 21 vastuualueesta.





## Talousarvion sitovuus ja raportointi

Valtuusto päättää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja kaupungin muita toimielimiä. Talousarvio koostuu toiminta-alueen määrärahoista, rahoitustuotoista ja toiminnan tavoitteista, talousarvion yleisistä perusteluista, tunnusluvuista ja tuloslaskelmista.

Käyttötaloulososassa asetetaan tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat kaupungin varsinaiselle toiminnalle. Valtuusto päättää kokonaisuuksista, joille tavoitteet, talousarviomäärärahat ja tulo-odotukset asetetaan. Käyttötaloulososa hyväksytään vastuualueittain.

Myönnettyjä talousarviomäärärahoja ei saa ylittää. Jos jollakin vastuualueella on ylitysriski, koko toimialan talousarviotilanne on analysoitava ja kyseisellä toimialalla on tehtävä tarvittavat määrärahasiirrot ennen lisämäärärahan anomista yksittäiselle vastuualueelle. Talousarviomuutoksen yhteydessä tulee myös osoittaa, miten rahoitus hoidetaan. Toisaalta koko määrärahaa ei ole velvollisuutta käyttää, jos asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa pienemmillä määrärahoilla.

Investointiosassa eri hankkeiden määrärahat ovat valtuustoa sitovia.

Kaupungin vastuualueet seuraavat talousarvion toteutumista kolmen kuukauden välein.

30.6. laaditaan puolivuotisraportti, joka kattaa sekä toiminnan että talouden seurannan vastuualuetasolla.

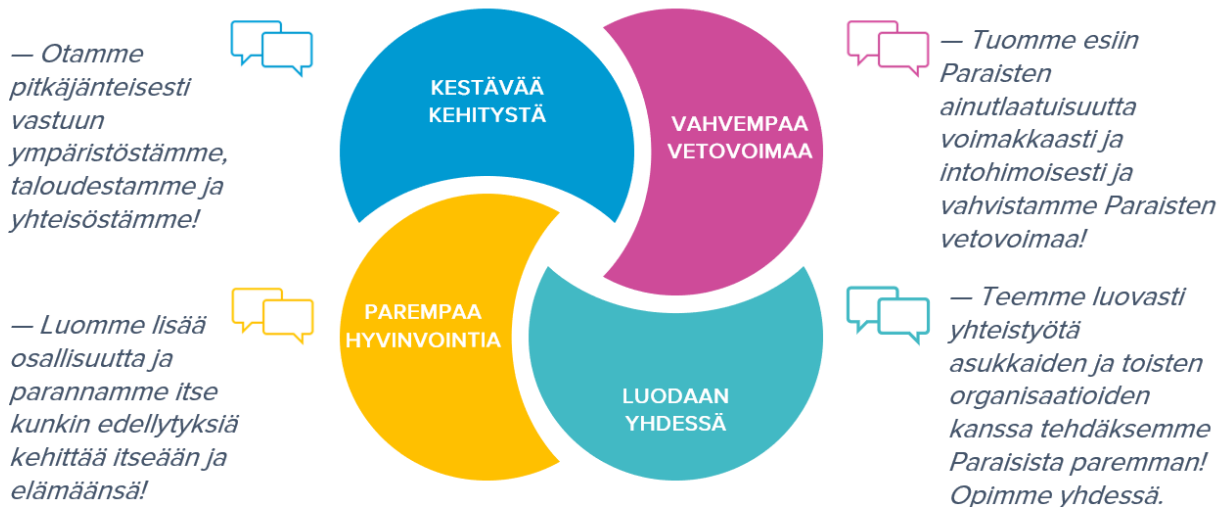
Talouden seuranta 31.3. ja 30.9. sekä toiminta- ja talousraportti 30.6. annetaan tiedoksi sekä kaupunginhallitukselle että kaupunginvaltuustolle.

## PARAISTEN KAUPUNGIN STRATEGIA

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Paraisten kaupungin uuden strategian 25.4.2022.

Uuden strategian valmistelu käynnistyi syksyllä 2021 ja se on laadittu hyvässä yhteistyössä päättäjien, asukkaiden ja kaupungin henkilöstön kesken.

Strategia määrittelee kaupungin tavoitteet ja tavoitellun muutoksen. Strategiassa on määritelty tavoitteet ja mittarit neljälle uudelle painopistealueelle. Valtuustokauden tavoitteiden saavuttamiseksi talousarvion laatimisen yhteydessä määritellään vuosittaiset tavoitteet ja toimenpiteet. Valtuustokauden tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja seurataan vuosittain toiminnan ja talouden raportoinnin yhteydessä.



## Strategiset painopistealueet vuonna 2024

Kaupunki on asettanut talousarviovuodeksi 2024 kaikkiaan 9 strategista tavoitetta, jotka on johdettu suoraan strategiasta. Kullekin tavoitteelle on nimetty tavoitteesta vastaava vastuualue. Tavoitteesta vastaavan vastuualueen tehtävänä on luoda strategisen tavoitteen ympärille dynaaminen ja poikkihallinnollinen verkosto toivotun tuloksen saavuttamiseksi talousarviovuoden aikana.

Strategisten tavoitteiden toteutumista seurataan vuoden aikana talousarvion seurannan yhteydessä.

Strateginen tavoite	Vastuualue	Suunniteltu toiminta
Luomme parhaan ilmapiirin isoille ja pienille yrityksille yhdessä yritysten kanssa.	Elinkeinoelämä ja matkailu	Elinkeinoelämää kehitetään kaikilla viidellä kunta-alueella. Kaikille kiinnostuneille suunnattujen aamukahvitilaisuuksien lisäksi jokaisella kunta-alueella toimii elinkeinoryhmä, joka koostuu kaupungin henkilöstöstä, luottamushenkilöistä ja yrittäjistä. Yritysilmapiirin mittareina käytetään Kuntabarometria ja Maakuntaennustetta, joita seurataan systemaattisesti. Elinkeinoelämä ja matkailu on ottanut käyttöön CRM-ohjelman, jonka avulla palvelujen ja tapahtumien markkinointi ja tiedottaminen voidaan kohdentaa paljon paremmin ”oikeille” yrityksille. Ohjelma otettiin käyttöön vuonna 2023, mutta varsinainen käyttö alkaa vuonna 2024. Alueen matkailuyrityksille järjestetään sekä paikallisia että koko saaristokaupungin kattavia verkostotapaamisia, matkailun kehittämistä kouluttamalla ja sparraamalla sekä benchmarking-matkoja. Vuonna 2024 panostetaan erityisesti yritysten digitaaliseen kehittämiseen.
Tuomme esiin ja teemme näkyväksi Paraisilla toimivat yritykset ja niiden tarjoamat työmahdollisuudet.	Elinkeinoelämä ja matkailu	Jaamme aktiivisesti tietoa yrityksistämme ja työmahdollisuuksista sosiaalisen median kanavillamme, erityisesti Business Parainen -sivulla, joka on kasvava kanava. Yrityskahveja järjestetään aikaisempaa säännöllisemmin ja ne tarjoavat yrityksille paikan verkostoitua ja tuoda esille yrityksiään ja niiden palveluja ja tuotteita. Matkailuyrityksiä autetaan digitaalisessa näkyvyydessä ja myynnissä ja markkinoinnissa ja niiden tuotteita tuodaan esille paikallisissa ja alueellisissa digitaalisissa alustoissa, tuotemanuaaleissa ja myyntitilaisuuksissa.

Strateginen tavoite	Vastuualue	Suunniteltu toiminta
Kehitämme houkuttelevia konsepteja Paraisille suuntautuvan muuton tukemiseksi.	Viestintä ja markkinointi	<p>Pyrimme tekemään Paraisista houkuttelevimman vaihtoehdon potentiaalisille muuttajille. Käynnistämme vuonna 2024 uuden asukasmarkkinointikampanjan. Strategisella suunnittelulla ja luovilla konsepteilla tähtäämme vahvan vetovoiman luomiseen ja Paraisten ainutlaatuisuuden korostamiseen.</p> <p>Näymme tapahtumissa, joissa potentiaaliset muuttajat liikkuvat luodaksemme suoran yhteyden kohderyhmäämme ja lisätäksemme kiinnostusta valita Paraisten kaupunki uudeksi kodiksi. Lanseeraamme myös uuden asukaslehtemme, joka korvaa Nytt-lehden ja jonka tarkoituksena on tehdä kaupungin palvelut näkyviksi ja tutustuttaa asukkaat (sekä nykyiset että uudet) laajasti kaikkeen, mitä Paraisten kaupungilla on tarjota. Näin pyrimme paitsi houkuttelemaan uusia asukkaita, myös vahvistamaan yhteisöllisyyden tunnetta ja tiedottamaan kaupungin tarjoamista monista resursseista ja palveluista.</p>
Olemme aktiivinen toimija asumisen ja arjen kestävyttä edistävässä pilottihankkeissa ja aloitteissa.	Elinkeinoelämä ja matkailu / Biosfäärialue	<p>Paraisten saarten asuttavuuteen liittyen on jätetty hankehakemus yhteistyössä biosfäärialueen kanssa. Hankkeessa tehdään paikallinen kestävyysanalyysi Nauvossa, Korppoossa, Houtskarissa ja Iniössä ja siinä keskitytään konkreettisiin asioihin, jotka ratkaisevat, onko pieni saariyhteisö asuttava: haluavatko saarella syntyneet ja kasvaneet jäädä asumaan tai muuttaa takaisin saarelle, muuttaako saarelle uusia perheitä, onko saarella tarjolla työtä, asuntoja, yhteyksiä, palveluja ja turvaa. Kaikilla saarilla on omat haasteensa: sosiaaliset, taloudelliset ja ekologiset. Asuttavuusanalyysin avulla voidaan osoittaa asioita, jotka vaativat korjaamista, mutta myös positiivisia asioita, joita saaren tai alueen pitäisi korostaa enemmän. Pienen saariyhteisön on oltava asuttava ennen kuin se voi olla kestävä. Jos saari ei ole asuttava, sillä ei ole kantokykyä ja saariyhteisö ikääntyy ja autioituu.</p>

Strateginen tavoite	Vastuualue	Suunniteltu toiminta
Kehitämme parempia kierrätys-, jätehuolto-, lietteenkäsittely- ja septiratkaisuja yhdessä muiden toimijoiden kanssa.	Tekniikka ja infra	<p>Paraisten kaupunki on siirtynyt kunnan järjestämiin lietteenkuljetuksiin, jotka hankitaan kuljetuksia koordinoivalta LSJH Oy:ltä. Vuonna 2023 toteutettu Korppoon uusi lietteen vastaanottoasema otetaan käyttöön vuoden 2024 alusta lukien. Lietteen vastaanottoaseman on toteuttanut LSJH Oy yhteistyössä kaupungin vesihuoltolaitoksen kanssa.</p> <p>Paraisten kaupunki on osakkaana LSJH Oy:ssä, jonka tehtävänä on vastata jätehuollosta ja sen kehittamisestä Varsinais-Suomessa yhdessä osakaskuntien kanssa.</p>
Luomme kaikenikäisille annettavan harrastustakuun mallin.	Kulttuuri ja vapaa-aika	<p>Vuoden aikana tulee ratkaista, mitä kaikenikäisten harrastustakuu tarkoittaa Paraisilla. Saada ohjausta poliitikoilta, muun muassa elinvoimavaliokunnalta. Tutustua erilaisiin malleihin, joilla samankaltaista toimintaa toteutetaan muissa kunnissa. Tulee myös tehdä vaikutusten arviointi siitä, mitä harrastustakuun toteuttaminen merkitsee, mitä se merkitsee kaupungin eri toiminnoille, mitä se merkitsee yhdistystoiminnalle ja muille aktiiviteeteille, mitä se merkitsee taloudellisesti ja sosiaalisesti. Miten harrastustoiminnan laatu ja tarjonta voidaan turvata? Myös Kombin ja kolmannen sektorin tulee olla mukana keskusteluissa. Harrastustakuuseen siirtyminen edellyttää pitkäjänteistä suunnittelua ja vaikutusten arviointia.</p>
Kehitämme tapojamme viestiä koulutus- ja työllistymismahdollisuuksista.	Kasvatus ja koulutus / työllisyyspalvelut	<p>Kasvatus- ja koulutustoimiala sai keväällä 2023 valmiiksi pääosin ulkoiseen viestintään keskittyvän viestintäsuunnitelman. Suunnitelma sisältää viestinnän ydinkohdat, mitä haluamme kaikkien tietävän, viestinnän tavoitteet, ketkä haluamme tavoittaa sekä mitä kanavia käytämme ja miksi. Suunnitelma jalkautetaan vuonna 2024 toimialan toimintaan ja viestinnästä tulee näkyvämpää ja selkeämpää. Paraisten koulutusmahdollisuuksia tuodaan esille eri yhteyksissä.</p>

Strateginen tavoite	Vastuualue	Suunniteltu toiminta
<p>Muotoilemme pitkän tähtäimen palvelulupauksen kriittisistä toimintamuodoista kaikille kunta-alueille.</p> <p>Erityisesti huomioimme lasten, nuorten ja ikääntyneiden hyvinvointia kuvaavat hyte-tavoitteet.</p>	<p>Elinvoima/hyvinvointi</p>	<p>Selvitetään palvelulupausten kehittämistarpeet kaikilla kunta-alueilla kartoittamalla terveyttä edistäviä toimintamuotoja vuonna 2024.</p> <p>Nostetaan erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden hyvinvointia kuvaavat mittarit kehittämiskohteiksi.</p>
<p>Luomme uuden työllistämistoimintoihin liittyvän yhteistyömallin.</p>	<p>Elinvoima/työllisyyspalvelut</p>	<p>Paraisten kaupunki on tehnyt yhteistoimintasopimuksen Turun työllisyysalueen muodostavien kaupunkien ja kuntien kanssa. Tavoitteena on suunnitella vuoden 2024 aikana toiminta siten, että työllisyysalue voi hoitaa valtiolta kunnille 1.1.2025 siirtyvät yritysten ja työnhakijoiden työvoimapalvelujen viranomaistehtävät. Suunnitelmana on vahvistaa olemassa olevia palveluja, muun muassa yritysneuvontaa, nuorille työnhakijoille tarjottavaa tukea sekä kotouttamispalveluja ja kehittää samalla uusia palveluja. Keskeinen teema suunnittelussa tulee vuonna 2024 olemaan se, mitä palveluja Turun kaupunki tuottaa keskitetysti ja mitä palveluja ulkoistetaan muihin kaupunkeihin ja kuntiin. Paraisten kaupunki tulee yhdessä Kemiönsaaren kunnan kanssa korostamaan erityisesti tarvetta ratkaisuille, joilla taataan palvelut molemmilla kotimaisilla kielillä lähellä asiakkaita myös saaristossa.</p>

## Oppimiskeskus Brava

Oppimiskeskus Bravan vuoden 2024 toimenpiteet keskittyvät välituntipihan rakentamiseen ja valmistumiseen sekä koulujen yhteistyön vahvistumiseen ja uudenlaisen toimintakulttuurin muotoutumiseen. Bravan toimintaan tulee vaikuttamaan myös Axxellin koulurakennuksen valmistuminen keväällä, jonka jälkeen Koulukadulla toimii kuusi oppilaitosta.

Vuoden 2024 aikana Bravassa vakiintuvat pikkuhiljaa myös muut kuin perusopetukseen ja lukiokoulutukseen liittyvät toiminnot, lähinnä kansalaisopiston opetus ja koulutus. Oppimistilojen monimuotoinen käyttö edellyttää jatkuvaa vuorovaikutusta, avoimuutta ja kehittämisvalmiutta eri toimijoiden kanssa.

Tavoitteena on saada vuoden 2024 aikana käyttöön sähköinen varausjärjestelmä, jonka myötä Bravan tiloja voivat käyttää kuntalaiset ja muutkin kaupungin toimijat laajemmin.

Välituntipihojen valmistumisen myötä oppilaiden hyvinvointia voidaan edistää liikunnallisella välituntitoiminnalla. Monimuotoista lähiliikuntapaikkaa käytetään liikuntatuntien aikana ja ne ovat kaupunkilaisten käytössä koulupäivien jälkeen ja viikonloppuisin. Välituntipihassa oleva ulkokatsomo valmistuu myös keväällä, mikä mahdollistaa ulkopedagogiikan hyödyntämisen opetuksessa.

Oppilasmäärän säilyminen nykyisellä tasolla varmistaa koulujen elinvoimaisuuden säilymisen myös lähitulevaisuudessa.

## Ilmasto- ja ympäristöohjelma

Paraisten kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelma on strateginen ja ohjeellinen asiakirja, toimintasuunnitelma kaupungin vuosien 2023–2035 ilmasto- ja ympäristötoimenpiteille. Ohjelma vaikuttaa osaltaan kaupungin budjetointiin ja taloussuunnitelmaan ja se on tarkoitettu hyödynnettäväksi sekä viranhaltijoiden että päättäjien strategisessa työssä. Se luo toiminta- ja ajattelutapaa, jolla haluamme suhtautua ilmasto- ja ympäristöasioihin Paraisten kaupungissa.

Kunnille kuuluvat toimenpiteet ilmasto- ja ympäristöasioissa ovat pitkän aikavälin toimenpiteitä, joita on tarkoitus ajan mittaan muokata ja täydentää tarvittaessa. Ohjelma ja sen toimenpiteet tulevat koskettamaan ei ainoastaan Paraisten kaupungin omaa toimintaa, vaan Parainen haluaa olla myötävaikuttamassa ilmasto- ja ympäristötöiden lisääntymiseen mahdollisimman laajalla rintamalla, eli myös yritysten, yhdistysten ja kuntalaisten keskuudessa.

Ilmasto- ja ympäristöohjelman tarkoituksena on tuoda esiin Paraisilla jo tehtyä ilmasto- ja ympäristötöitä. Ilmasto- ja ympäristötöitä ei aloiteta nolapisteestä, vaan tehtyä työtä tullaan kirittämään ilmasto- ja ympäristöohjelman avustuksella.

On arvioitu, että kuntaorganisaation omilla toiminnoilla katetaan noin 5–10 prosenttia kuntien alueella tapahtuvista kasvihuonekaasupäästöistä. Loput noin 90 prosenttia aiheutuu muiden tahojen, muun muassa asukkaiden, teollisuuden ja palvelujen toiminnasta. Jotta kansainväliset, kansalliset, alueelliset ja kuntien sisäiset päästövähennykset ja ympäristönsuojeluun liittyvät tavoitteet saavutetaan, kunnan, yritysten, yhdistysten ja kuntalaisten on toimittava yhdessä. Ilmasto- ja ympäristöohjelman kantava teema onkin yhteistyö. Ohjelman tarkoitus on luoda alusta ja osallistaa kuntalaiset, yritykset, yhdistykset ja muut sidosryhmät yhteiseen ilmasto- ja ympäristötöihin.

Kunnat ovat avainasemassa ilmastomuutoksen hillinnässä ja ympäristönsuojelun edistämisessä. Kuntien toteuttamien ilmastotoimien kautta myös ilmastopolitiikka tulee konkreettisemmaksi. Paraisten kaupungin uusi vuoden 2023 strategia tulee antamaan raamit ilmasto- ja ympäristöohjelmalle. Ohjelma ei tule kuitenkaan olemaan vain pelkkä toimenpide kaupungin strategian kestävä kehityksen teeman alla, vaan kaupungin strategiaa tullaan peilaamaan ilmasto- ja ympäristöohjelmaan ja ilmasto- ja ympäristöohjelmaa strategiaan.

Ilmasto- ja ympäristöohjelman teemat ja viisi painopistealuetta:

1. Saaristomeri
2. Luonnon monimuotoisuus
3. Liikkuminen
4. Energia
5. Yhteistyö, viestintä ja kasvat

Ilmasto- ja ympäristöohjelmaan sisältyy toimenpidekortteja, joissa on tarkemmin kuvattuja toimenpiteitä edellä mainituille teema-alueille. Kortteja päivitetään ja niiden toteutumista seurataan samojen talouden tarkastelujaksojen mukaisesti kuin talousarviota.

## Hyvinvoinnin ja työllisyyden edistäminen

Hyvinvointi määritty elämänlaatuna, joka koostuu koetusta fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä ja hyvinvoinnista, sosiaalisista suhteista ja verkostoista sekä hyvinvointia edistävästä elinympäristöstä, elinoloista ja palvelujen saatavuudesta. Hyvinvoivat ja toimintakykyiset kuntalaiset ovat yksi jokaisen kunnan tärkeimmistä voimavaroista. Tästä syystä kunnan tulee kohdentaa hyvinvointia ja terveyttä edistäviä toimia ihmisten asuinympäristöön, liikenteeseen, varhaiskasvatukseen, kouluihin, työpaikoille, harrastuksiin jne. Hyvinvointityön onnistumisen edellytys on yhteistyö niin organisaation sisällä kuin kaupungin ja Varhan, kolmannen sektorin, yksityisten toimijoiden ja muiden välillä. Hyvinvoinnin edistäminen on samalla kunnan elinvoimaisuuden edistämistä.

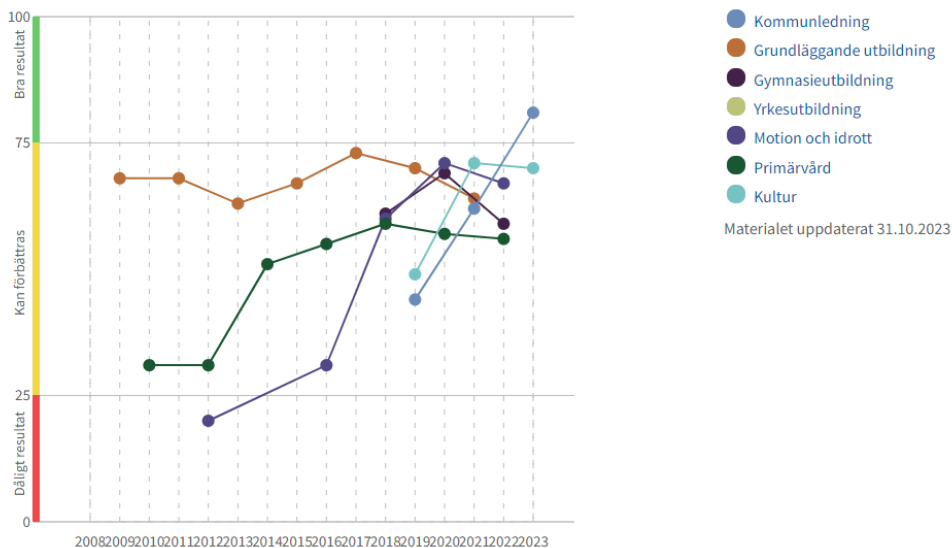
Paraisten kaupungilla on vuosille 2021–2025 laaja hyvinvointisuunnitelma, joka nostaa esiin hyvinvoinnin taustatekijät, vahvuudet ja kehittämiskohteet. Hyvinvointisuunnitelma on tärkeä strategiatyön, vuotuisen budjettisuunnittelun ja seurannan väline. Suunnitelma sisältää painopistealueet, tavoitteet ja toimenpiteet, joita arvioidaan ja joista raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle.

## TEAviisari

TEAviisari kuvaa terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Alla oleva kuva kertoo, miten terveydenedistämisaktiivisuus on muuttunut Paraisilla vuodesta 2009 alkaen (TEAviisari, THL).

Alla sektorer : Pargas





## **HYTE-kerroin**

Kunnille otettiin vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Vuoden 2022 tiedon mukaan Paraisten kaupungin valtionosuuden lisäosan eli HYTE-kertoimen suuruus on 250 800 euroa vuonna 2022 (Sotkanet, THL).

## **Työllisyyspalvelut**

Hyvinvoinnin vastuualueella kehitetään myös Paraisten kaupungin työllisyyspalveluja. Valtion TE-toimistojen julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025. Paraisten kaupunki on yhdessä Kemiönsaaren kunnan kanssa palkannut työllisyyspalveluiden projektipäällikön, joka vuoden 2024 aikana osallistuu Turun työllisyysalueen työvoimapalvelujen järjestämisen suunnitteluun Paraisten kaupunginvaltuuston 30.10.2023 hyväksymän yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Paraisten kaupunki on yksi Turun työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen 22 sopijapuolesta. Paraisten kaupunki on ilmaissut tahtonsa tuottaa lakisääteisiä työvoimapalveluja kuntalain 54 §:n mukaisesti sekä hyväksynyt alustavan työvoimapalvelujen järjestämistä koskevan suunnitelman, jonka mallin mukaan järjestämisvastuu on Turun kaupungilla.

Työvoimapalvelujen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa tarkennetaan ja täydennetään vuoden 2024 aikana. Sovitaan muun muassa siitä, miten lähipalveluja tarjotaan henkilöasiakkaille ja yrittäjille Paraisilla. Tehokkaammilla palveluilla voidaan parantaa työnhakijoiden työllisyysastetta ja sen myötä vähentää työttömyysturvan rahoituskustannuksia, joista kunnat tulevat kantamaan entistä suuremman vastuun. Vuoden 2024 aikana päätetään myös siitä, miten TE-palvelujen nykyinen henkilöstö sijoitetaan työllisyysalueen kaupunkiin ja kuntiin.

## PARAISTEN KAUPUNGIN TALOUS

### Yleistä

Kaupungin vuoden 2022 tilinpäätös oli 1,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kaupungilla oli 1.1.2023 kertynyttä ylijäämää 10 967 009 euroa.

Kaupungin toimintavuosi on tuonut mukanaan paljon muutoksia ja kaupungin rahoitus on muuttunut merkittävästi sote-uudistuksen jälkeen. Kaupungin uusi valtionosuustaso on vaikeuttanut kaupungin toimintamenojen sovittamista kaupungin saamaan rahoitukseen. Tämä ongelma tulee jatkumaan, minkä vuoksi kaupungin tulevaisuuden toimintaa on tarpeen sopeuttaa matalampaan rahoituksen tasoon.

Vuonna 2023 kustannuksia ovat lisänneet sekä lakisääteiset palkankorotukset että markkinahintojen nousu. Korot ovat koko vuoden ajan nousseet asteittain.

Ennustettu tammi-syyskuun tulos osoittaa +1,2 miljoonan euron vuositulosta.

Ylitysriskejä on usealla kaupungin osastolla ja yksiköllä. Kaupunginvaltuuston kokouksessa 30.10.2023 vuoden 2023 talousarvioon hyväksyttiin seuraavat lisämäärärahat:

- Tekniset tukipalvelut	593 000 euroa
- Kasvatus ja koulutus	548 000 euroa
- Talous	183 580 euroa

Kiinteistöjen myynnit eivät ole vuonna 2023 toteutuneet talousarvion mukaisesti. Myyntivoittojen osalta ennuste on 120 000 euroa, eli myyntivoitot jäävät 130 000 euroa pienemmiksi kuin talousarviossa. Tämä on suurin syy talouden vastuualueen lisämäärärahaan.

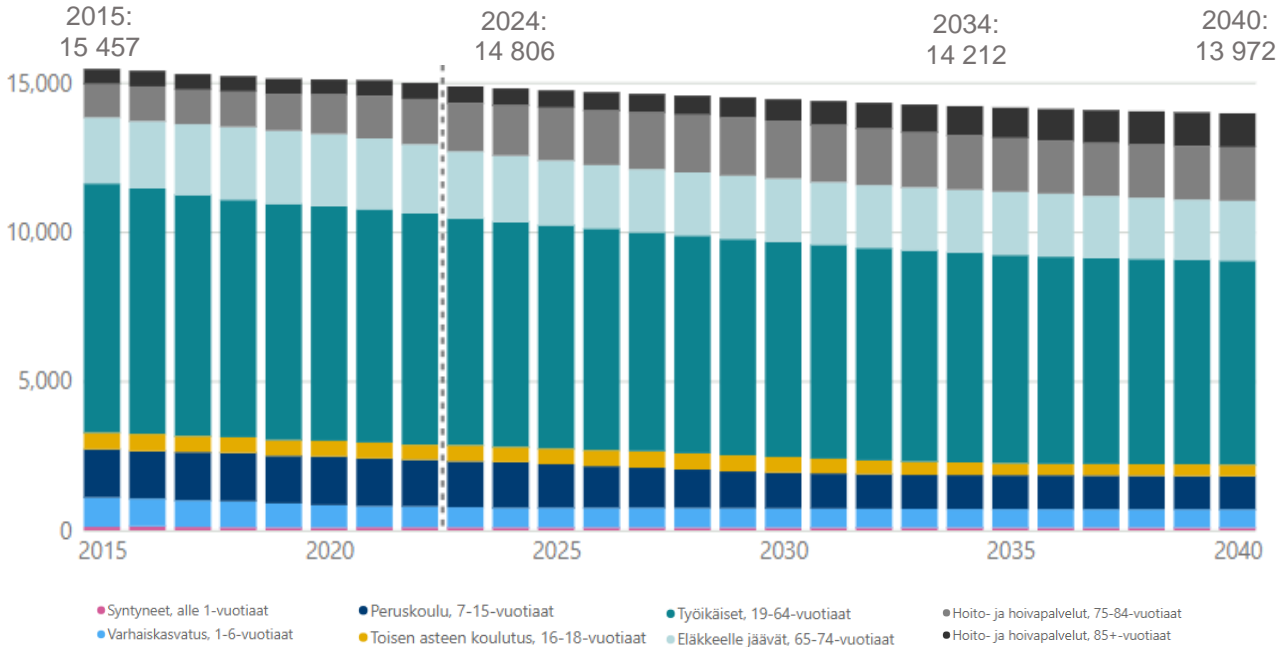
Kuntaliitto on 23.8.2023 julkaissut uuden veroennusteen, jossa verotulot ovat yhteensä 43 395 381 euroa, mikä on 957 568 euroa enemmän kuin vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa.

Kaupunki on 8.8.2023 irtisanonut yhden korkosuojaussopimuksen, koska lainakanta ei kehity aikaisemmin suunnitellussa laajuudessa. Kaupungin rahoituspolitiikan mukaan kaupungin lainakanta on suojattava vähintään 30 prosentin ja enintään 90 prosentin tasoon asti. Vuoden 2023 aikana suojausaste on ollut yli 90 prosenttia. Sopimuksen arvo oli 978 141 euroa.

Paraistenseudun koulun purkamisaikatauluksi oli alun perin suunniteltu vuosi 2024. Paraistenseudun koulun aikataulu on muuttunut vuoden 2023 aikana ja koulu puretaan jo vuonna 2023 eikä vuonna 2024, kuten vuoden 2023 talousarvioon sisältyvässä vuoden 2024 taloussuunnitelmassa on esitetty. Tästä seuraa kertaluonteisena arvonalennuksena poistojen 983 472 euron lisäys vuoden 2023 talousarvioon.

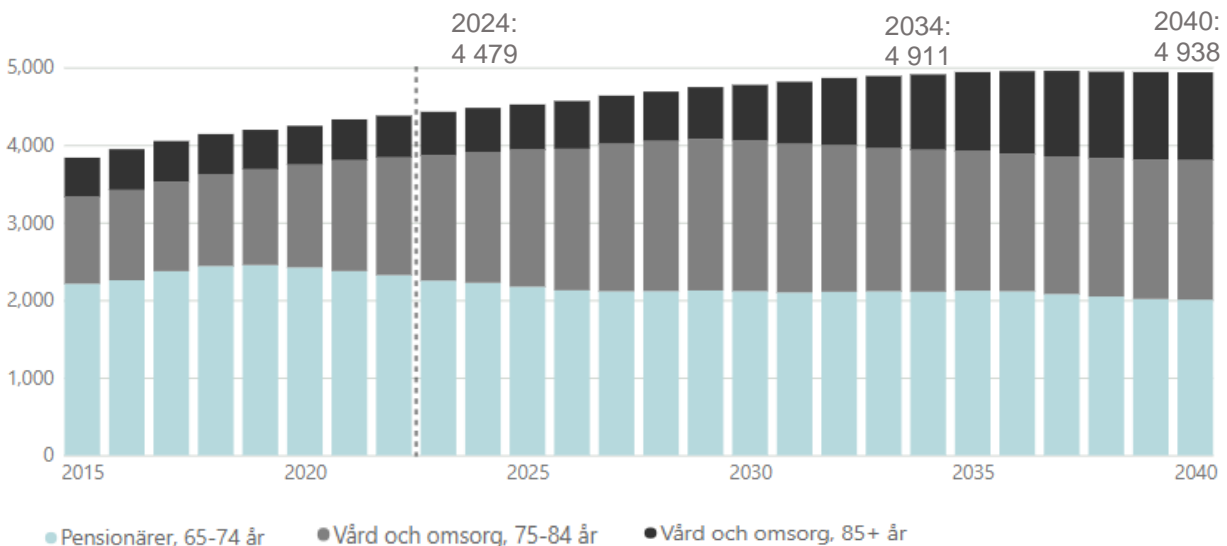
## Kaupungin asukkaat

Kaupungin väestönkehitys vuosina 2015–2040



Lähde: Dashboard / Tilastokeskus / Väestömuutokset

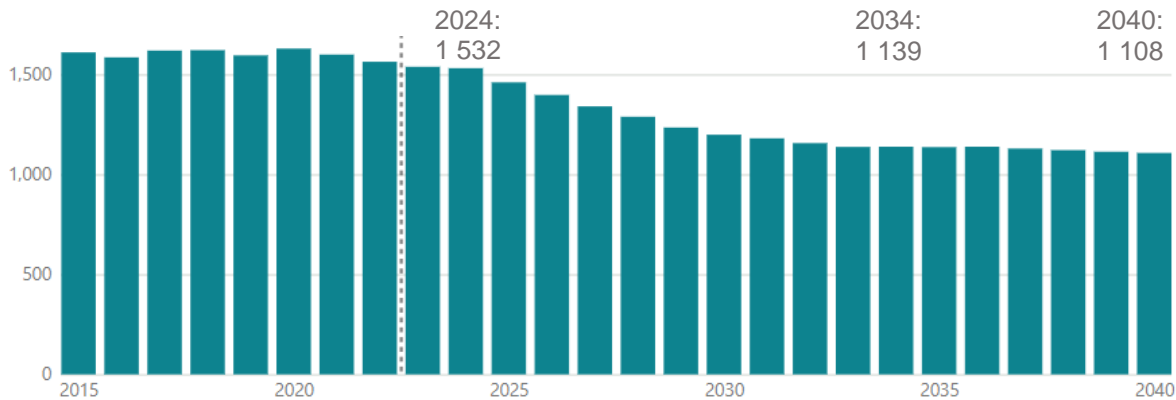
Kaupungin väestönkehitys on ollut usean vuoden ajan negatiivista. Vuonna 2015 kaupungin väkiluku oli yhteensä 15 457 henkilöä, joista 54 prosenttia oli työkäisiä 19–64-vuotiaita, vuonna 2024 kaupungin väkiluvun arvioidaan olevan 14 806 henkilöä, joista 50 prosenttia on työkäisiä. Ennusteen mukaan työkäisen väestön osuus vähenee ja 65 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa tasaisesti.



Lähde: Dashboard / Tilastokeskus / Väestömuutokset

Kaupungin ikääntyneen väestön määrä kasvaa edelleen; tämä kehityssuunta on jatkunut jo muutaman vuoden ajan. Vuonna 2024 ikääntyneen väestön osuus on 30 prosenttia, vuonna 2034 osuus 34,5 prosenttia ja se kasvaa edelleen hieman vuoteen 2040 mennessä.

7–15-vuotiaiden osalta ennuste on laskeva ja nykyisen ennusteen mukaan 7–15-vuotiaiden osuus on vähentynyt noin 25,5 prosenttia (393 kpl) vuoteen 2034 mennessä.

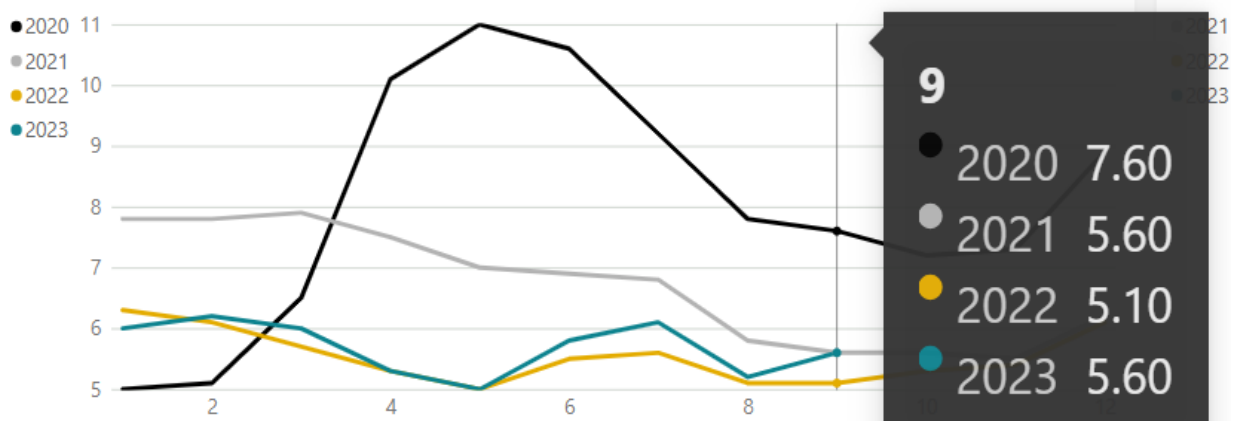


### Kaupungin työllisyys

Varsinais-Suomen TE-toimistossa oli syyskuun 2023 lopussa 19 863 työtöntä työnhakijaa. Paraisilla työttömien työnhakijoiden osuus oli 378 henkilöä (344 henkilöä syyskuussa 2022) eli 5,6 prosenttia kunnan koko työvoimasta.

Työttömistä työnhakijoista 60,3 prosenttia on miehiä ja 40,5 prosenttia naisia. Noin 12 prosenttia työttömistä työnhakijoista on alle 25-vuotiaita ja 42 prosenttia yli 50-vuotiaita. Edellisvuoteen verrattuna työttömien määrä on kasvanut koko alueella 1 prosentin, kun taas koko maassa kasvu oli 7 prosenttia. Turunmaan saaristossa on edelleen yksi alueen alhaisimmista työttömyysasteista, 5,6 prosenttia.

Seuraavassa katsaus työttömien osuuteen työvoimasta Paraisilla vuodesta 2020 syyskuuhun 2023.



Lähde: Paraisten kaupunki / Kuntamaisema / ELY-keskus

Lomautettujen määrä Varsinais-Suomessa kasvoi syyskuussa 100 henkilöllä (11 %) vuoden takaiseen verrattuna. Paraisilla oli syyskuun lopussa 98 avointa työpaikkaa ja 36 prosenttia työttömistä työnhakijoista oli pitkäaikaistyöttömiä (136 henkilöä vuonna 2023 ja 118 henkilöä vuonna 2022).

## Verotulot ja valtionosuudet

Talousarvioerä verotulot koostuu kunnallisesta tuloverosta, kiinteistöverosta ja yhteisöverosta. Kaupungilla on oikeus päättää veroprosenttien suuruudesta tuloveron ja kiinteistöveron osalta. Verorahoitukseen luetaan myös valtionosuudet.

Vuoden 2024 talousarvio ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelma perustuu tuloveroprosentin pysymiseen ennallaan.

Sote-uudistusta edeltäviin vuosiin verrattuna verotulo- ja valtionosuusrahoituksen rakenne on muuttunut vuodesta 2023 alkaen. Sote-uudistuksen vaikutukset lähinnä valtionosuuksiin ovat suuria vuonna 2024.

Budjetoidut verotulot ja valtionosuudet perustuvat Kuntaliiton lokakuun 2023 ennusteeseen varovaisuusperiaate huomioiden.

## Tuloveroprosentti

Kunnallisveron rakenne muuttui sote-uudistuksen myötä. Laki sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta (616/2021, 55 §) velvoitti kaupunginvaltuuston määrittämään vuoden 2023 tuloveroprosentiksi vuoden 2022 tuloveroprosentin. Vuoden 2023 tuloveroprosentin tuli siten olla sama kuin vuonna 2022 vähennettynä 12,64 prosenttiyksiköllä. Paraisten kaupungin tuloveroprosentti vuonna 2023 on 7,86 prosenttia.

Verotusmenettelylain 91 a §:ssä säädetään, että kunnan veroprosentti on vuodesta 2024 alkaen ilmoitettava prosenttiyksikön kymmenyksen tarkkuudella. Näin ollen veroprosentti pyöristettiin Paraisten kaupungin osalta 7,9 prosenttiin vuodelle 2024.

Verotuloja ennustetaan vuonna 2024 kertyvän 28 691 000 euroa asukasluvun ollessa 14 855. (Lähde: Kuntaliitto 23.08.2023)

## Kiinteistöveroprosentit

Kiinteistöjä tietyllä kunta-alueella omistavat ovat vuosittain velvollisia maksamaan kiinteistövero kiinteistönsä sijaintikunnalle. Kiinteistövero lasketaan kiinteistön verotusarvosta. Paraisten kaupungin kiinteistöveroprosentit pysyvät vuonna 2024 samalla tasolla kuin vuonna 2023.

Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,50 %
Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti	0,47 %
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,50 %
Rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti	3,00 %
Voimalaitosten veroprosentti	3,10 %

Kiinteistöveron ennakoidaan vuonna 2024 tuottavan kaupungille 10 418 000 euroa.

Sote-uudistus ei vaikuta kiinteistöveroon.

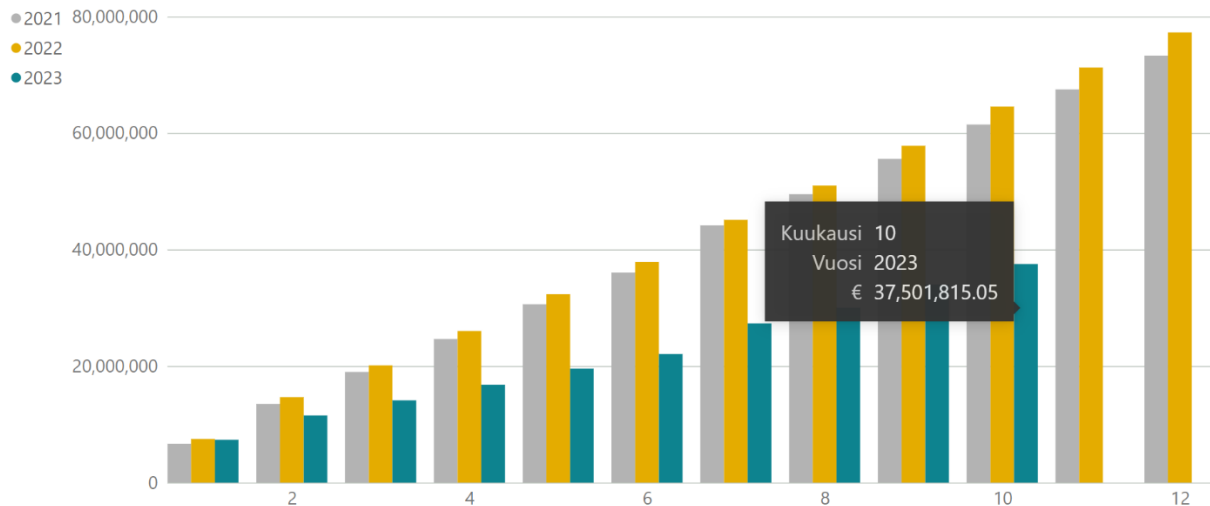
## Yhteisövero

Osakeyhtiöt ja muut yhteisöt maksavat tuloveroa yhteisöveron muodossa. Yhteisöveroa ennakoidaan vuonna 2024 kertyvän 2 249 000 euroa.

## Verotulojen kehitys

	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Ennuste 2023	Talousarvio 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
<b>Tulovero</b>	59 976	63 196	30 380	28 691	29 389	30 462
<b>Kiinteistövero</b>	9 542	10 017	10 390	10 418	10 418	10 418
<b>Yhteisövero</b>	3 735	4 042	2 625	2 249	2 384	2 510
Verotulot yhteensä	<b>73 253</b>	<b>77 254</b>	<b>43 395</b>	<b>41 358</b>	<b>42 191</b>	<b>43 390</b>

Vuoden 2024 talousarvion lähtökohtana on, että kaupunki saa verotuloja yhteensä 41 358 000 euroa. Ennuste perustuu Kuntaliiton 23.08.2023 antamaan ennusteeseen.



## Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjaeroja.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtionosuudet ovat kunnille tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan kunta itse päättää valtionosuusrahoituksensa käytöstä. Poikkeuksen tähän sääntöön tekevät eräät opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet, joita maksetaan esimerkiksi teatteri- ja orkesteritoimintaan sekä taiteiden perusopetukseen.

Sote-uudistuksen myötä valtionosuuksien maksatus on muuttunut. Valtionosuuksien suuruus vuonna 2023 perustuu aikaisempiin vuosikeskiarvoihin eli vuosien 2021 ja 2022 keskiarvoihin sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten todellisesta toteumasta. Valtionosuusjärjestelmään on otettu käyttöön tasausmekanismi, joka vaikuttaa myös tuleviin vuosiin. Lopulliset päätökset vuoden 2024 valtionosuuksista tehdään joulukuun 2023 lopussa.

Paraisten kaupungin valtionosuudet vuodelle 2024 ovat 7 985 000 euroa, mikä on noin 2,7 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Ennuste perustuu Kuntaliiton 11.10.2023 antamaan ennusteeseen.

<b>Valtionosuuksien kehitys</b>	<b>Tilinpäätös 2022</b>	<b>Talousarvio 2023</b>	<b>Talousarvio 2024</b>
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	27 392 048	7 758 695	5 624 885
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	985 428	870 050	299 940
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-292 032	-334 651	-323 495
Verotulomenetysten korvaus	7 165 348	2 260 364	2 383 375
<b>Yhteensä</b>	<b>35 250 792</b>	<b>10 554 458</b>	<b>7 984 705</b>

### Kaupungin toimintatuotot ja toimintamenot

Kokonaistoimintatuotot vuoden 2024 talousarviossa ovat 27 977 000 euroa (27 342 000 euroa vuonna 2023).

Tulopuolella on tapahtunut suuri muutos, koska sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöistä saadaan nyt ulkoisia vuokratuloja sisäisten vuokratulojen sijaan niin kuin ennen sote-uudistusta.

Budjetoidut vuokratuotot Varhailta ovat 4 412 837 euroa ja palolaitokselta 235 772 euroa, kokonaisvuokratuotto 4 648 609 euroa. Varhaiskasvatuksessa päivähoitomaksuista kertyvät tuotot vähenevät jatkuvasti, entistä useammalla on maksuton päivähoito.

Talousarvioon sisältyy myyntivoittoja 200 000 euroa, mikä on 50 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Myyntivoittojen osalta on lähdetty siitä, että otamme hieman varovaisemman näkökannan myyntivoittoihin, koska taloudellinen tilanne maassamme saattaa aiheuttaa ihmisissä tiettyä varovaisuutta sen suhteen, uskaltavatko he aloittaa uudisrakentamista.

Käyttötalouden kustannuksiksi arvioidaan 73 725 850 euroa, joka jakautuu suurimmaksi osaksi henkilöstökuluihin, 33 449 470 euroa, ostopalveluihin, 19 366 446 euroa, ja tarvikkeisiin, 6 119 262 euroa.

1.1.2023 toteutetun organisaatiomuutoksen jälkeen henkilöstö jakautuu seuraavien sopimusten piiriin: KVTES 50 %, OVTES opetushenkilöstö 31 %, OVTES varhaiskasvatus 7 % sekä teknisten sopimus 7 %. Sopimusratkaisujen perusteella kaikkien sopimusten mukaiset palkat nousevat palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman mukaisesti 0,4 prosenttia helmikuusta 2024 alkaen ja sen jälkeen eri tahdissa siten, että kesäkuussa 2024 kaikkien sopimusten mukaiset palkat ovat nousseet 3,6 prosenttia yleiskorotuksen ja paikallisten järjestelyerien jälkeen. Sopimuskorotusten kokonaisvaikutus koko vuonna on vähintään 2,5 prosenttia.

Koska osa korotuksista on paikallisesti sovittavia, on tärkeää, että kaikki tehtävänkuvaukset ovat ajan tasalla tehtävän vaativuuden osalta, jotta mahdolliset palkkakuopat voidaan ottaa huomioon. Osa palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman korotuksista voidaan käyttää kannustaviin palkkaelementteihin.

Viimeisimmän käytettävissä olevan ennusteen (4.9.2023) mukaan Kuntien eläkevakuutusyhtiön arvio palkkaperusteisesta eläkemaksusta on keskimäärin 24,40 prosenttia. Siihen sisältyy 0,80 prosentin työkyvyttömyyseläkemaksu.

Henkilöstökuluihin on vuodelle 2024 laskettu 2,2 prosentin korotus. Kokonaishenkilötyövuosimäärä vuoden 2024 talousarviossa on 604,66 (605,78 vuonna 2023) jakautuen seuraavasti: vakituiset 480,29 henkilötyövuotta ja määräaikaiset 124,36 henkilötyövuotta.

Toimintakate, joka kuvaa kaupungin toiminnan kustannuksia yhden vuoden aikana, on 45 738 392 euroa (netto) vuonna 2024.

### Kaupungin investoinnit

Kaupungin tuloslaskelman vuosikate kuvastaa karkeasti ottaen kaupungin investointirahoituksen kantokykyä. Jos vuosikate ei riitä investointien rahoittamiseen, syntyy rahoitusaliäämä.

Vuoden 2024 talousarvion suunnitellut investoinnit ja taloussuunnitelmavuosien 2025–2026 investointitaulukoihin sisältyvät arvioidut investoinnit sisältyvät rahoitustarvelaskelmiin ja niiden voidaan todeta ylittävän kaupungin tavoitetason.

Investointilista on laadittu yhdessä kaikkien toimialojen kanssa syksyllä 2023. Kaupungin investointitalousarvioon sisällytettävien investointien määrään kohdistuu suuria paineita. Kolmen viime vuoden mittava investointipanostus oppimiskeskus Bravaan on merkinnyt sitä, että kaupungin investointitalousarvio on ollut suurempi kuin mihin kaupungin kantokyky olisi normaalisti riittänyt. Vuonna 2023 kaupungilla oli rahoitusaliäämää ja lainakanta kasvoi 775 000 euroa. 1.11.2023 kaupungin lainakanta oli 44 381 875 euroa.

Vuoden 2024 talousarviossa suurin yksittäinen investointi on Malms skolan peruskorjaus, oppimiskeskus Bravan välituntipihan valmistuminen sekä toinen ja viimeinen maksu PUNT Oy:lle osakepääoman korotuksen muodossa. Muita suuria investointeja ovat kaupungin strategian mukaisesti panostukset uusien asuinalueiden rakentamiseen sekä erityyppisiin energiaratkaisuihin.

Kaupungin investointitalousarvio vuonna 2024 on 6 178 800 euroa (netto).

Kaupungin lainakanta tulee vuonna 2024 kasvamaan 3,4 miljoonalla eurolla yhteensä 48,3 miljoonaan euroon. Lainakanta asukasta kohden on siis noin 3 263 euroa/asukas (2 769 euroa/asukas vuonna 2023).

Korkotaso on pysynyt usean vuoden ajan hyvin alhaisena (miinuskorko). Tämä kehityssuunta katkesi vuonna 2023. Korkotasot ovat nousseet asteittain koko vuoden 2023 ajan ja ovat nyt plussalla sekä lyhyiden että pitkien korkojen osalta. Kaupunki suojaa lainansa mahdolliselta korkojen nousulta.

Alla luettelo realisoitavista kiinteistöistä:

Kiinteistötunnus	Kohde	Sijainti
445-20-7-5	Blåa huset (+varasto)	Lukkarinkuja 8, Parainen
445-671-16-0	Iniön ent. terveystalo ja aluekonttori, asunto 2 h+k (69 m <sup>2</sup> )	Norrby, Iniöntie 590, Iniö
445-630-1-92	Kommunalgård +4 asuntoa	Korppoontie 124, Korppoo
445-465-6-23	OK-talo Kuuselantie 42	Kuuselantie 42, Parainen
445-30-6-1	Ent. perhetalo Ankkuri+ ulkorakennus	Urnalehdontie 4, Parainen



**Vuoden 2024 talousarvio merkitsee seuraavaa:**

- Tulokseksi muodostuu -2 545 973 euroa.
- Toimintakatteeksi muodostuu -45 738 392 euroa.
- Nettorahoituskulut ovat -850 560 euroa.
- Nettoinvestointien summaksi arvioidaan 6,2 miljoonaa euroa.
- Talousarvion myötä kaupungin on lisättävä nettolainanottoaan 3,4 miljoonalla eurolla.
- Kaupungin omavaraisuusasteeksi muodostuu 52,0 prosenttia (55,3 %) ja suhteelliseksi velkaantuneisuusasteeksi 80,2 prosenttia (82,1 %) (ilman tytäryhteisöjen vaikutusta).

## TULOSLASKELMA

	Tilinpäätös 2022	Muutettu ta 2023	Ennuste 2023	Raami 2024	Lautakunta 2024	Kaupungin- johtaja 2024	Kaupungin- hallitus 2024	Muutos 2024/ 2023 %	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
<b>TOIMINTATUOTOT</b>										
MYYNITUOTOT	8 453	6 312	6 307		6 266	6 313	6 313	0,0	6 313	6 313
MAKSUTUOTOT	6 122	1 684	1 576		1 602	1 604	1 614	-4,2	1 604	1 604
TUET JA AVUSTUKSET	3 153	1 431	1 539		1 378	1 380	1 380	-3,6	1 380	1 380
MUUT TOIMINTATUOTOT	17 877	17 479	17 645		18 679	18 680	18 680	6,9	18 680	16 937
<b>TOIMINTATUOTOT</b>	<b>35 605</b>	<b>26 906</b>	<b>27 067</b>	<b>29 240</b>	<b>27 925</b>	<b>27 977</b>	<b>27 987</b>	<b>4,0</b>	<b>27 977</b>	<b>26 234</b>
<b>TOIMINTAKULUT</b>										
HENKILÖSTÖKULUT	-54 679	-33 521	-33 736	-34 385	-34 060	-33 508	-33 449	-0,2	-32 837	-32 509
PALKAT JA PALKKIOT	-44 069	-26 826	-27 002		-27 164	-26 711	-26 663	-0,6	-26 176	-25 915
HENKILÖSIVUKULUT	-10 611	-6 694	-6 733		-6 896	-6 797	-6 787	1,4	-6 661	-6 594
PALVELUJEN OSTOT	-59 949	-18 905	-18 668	-19 133	-19 440	-19 366	-19 366	2,4	-19 366	-19 366
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-7 182	-6 165	-6 188	-6 138	-6 159	-6 119	-6 119	-0,7	-6 000	-5 941
AVUSTUKSET	-3 343	-1 586	-1 533	-1 520	-1 562	-1 562	-1 572	-0,9	-2 541	-2 630
MUUT TOIMINTAKULUT	-16 512	-11 951	-12 362	-13 120	-13 487	-13 399	-13 219	10,6	-13 348	-13 323
<b>TOIMINTAKULUT</b>	<b>-141 665</b>	<b>-72 127</b>	<b>-72 487</b>	<b>-74 297</b>	<b>-74 707</b>	<b>-73 954</b>	<b>-73 726</b>	<b>2,2</b>	<b>-74 093</b>	<b>-73 770</b>
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-106 060</b>	<b>-45 221</b>	<b>-45 420</b>	<b>-45 057</b>	<b>-46 782</b>	<b>-45 977</b>	<b>-45 738</b>	<b>1,1</b>	<b>-46 115</b>	<b>-47 536</b>
VEROTULOT	77 254	43 395	43 395	41 340	41 358	41 358	41 358	-4,7	42 191	43 390
VALTIONOSUUEDET	35 251	10 554	10 554	8 662	8 043	7 985	7 985	-24,3	10 086	11 212
<b>RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT</b>										
KORKOTUOTOT	0	0	1		0	0	0		0	0
MUUT RAHOITUSTUOTOT	341	1 078	1 164		173	173	173	-84,0	173	173
KORKOKULUT	-802	-940	-842		-900	-803	-983	4,6	-900	-900
MUUT RAHOITUSKULUT	-21	-10	-38		-40	-40	-40	300,0	-40	-40
<b>RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT</b>	<b>-481</b>	<b>128</b>	<b>286</b>	<b>-850</b>	<b>-768</b>	<b>-671</b>	<b>-851</b>	<b>-763,8</b>	<b>-768</b>	<b>-768</b>
<b>VUOSIKATE</b>	<b>5 964</b>	<b>8 857</b>	<b>8 815</b>	<b>4 095</b>	<b>1 852</b>	<b>2 696</b>	<b>2 754</b>	<b>-68,9</b>	<b>5 394</b>	<b>6 299</b>
<b>POISTOT JA ARVONALENTUMISET</b>										
SUUNNITELMAN MUKAISET	-4 823	-7 567	-7 567		-5 300	-5 300	-5 300	-30,0	-5 500	-5 800
<b>POISTOT JA ARVONALENTUMISET</b>	<b>-4 823</b>	<b>-7 567</b>	<b>-7 567</b>	<b>-6 200</b>	<b>-5 300</b>	<b>-5 300</b>	<b>-5 300</b>	<b>-30,0</b>	<b>-5 500</b>	<b>-5 800</b>
<b>TILIKAUDEN TULOS</b>	<b>1 141</b>	<b>1 290</b>	<b>1 248</b>	<b>-2 105</b>	<b>-3 448</b>	<b>-2 604</b>	<b>-2 546</b>	<b>-297,4</b>	<b>-106</b>	<b>499</b>
POISTOERON MUUTOS	42	41	41	41	39	39	39	-4,8	39	39
<b>TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ</b>	<b>1 183</b>	<b>1 331</b>	<b>1 289</b>	<b>-2 064</b>	<b>-3 409</b>	<b>-2 565</b>	<b>-2 507</b>	<b>-288,4</b>	<b>-67</b>	<b>538</b>

## RAHOITUSLASKELMA

	Tilinpäätös 2022	Muutettu ta 2023	Ennuste 2023	Lautakunta 2024	Kapungin- johtaja 2024	Kapungin- hallitus 2024	Muutos 2023/ TA2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
<b>TOIMINNAN RAHAVIRTA</b>									
VUOSIKATE	5 964	8 857	8 815	1 852	2 696	2 754	-68,9	5 394	6 299
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET	-211	-66	-66	-200	-200	-200	201,1	-200	-200
	<b>5 754</b>	<b>8 791</b>	<b>8 749</b>	<b>1 652</b>	<b>2 496</b>	<b>2 554</b>	<b>-70,9</b>	<b>5 194</b>	<b>6 099</b>
<b>INVESTOINTIEN RAHAVIRTA</b>									
INVESTOINTIMENOT	-11 431	-12 664	-12 743	-6 739	-6 739	-6 489	-48,8	-10 444	-12 445
RAHOITUSOSUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	143	135	50	250	250	250	85,2	350	100
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	459	126	161	260	260	260	105,7	260	260
	<b>-10 830</b>	<b>-12 402</b>	<b>-12 532</b>	<b>-6 229</b>	<b>-6 229</b>	<b>-5 979</b>	<b>-51,8</b>	<b>-9 834</b>	<b>-12 085</b>
<b>TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA</b>	<b>-5 076</b>	<b>-3 612</b>	<b>-3 783</b>	<b>-4 577</b>	<b>-3 733</b>	<b>-3 425</b>	<b>-5,2</b>	<b>-4 640</b>	<b>-5 986</b>
<b>RAHOITUKSEN RAHAVIRTA</b>									
ANTOLAINAUKSEN MUUTOS									
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	9	0	35	0	0	0		0	0
LAINAKANNAN MUUTOKSET									
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	10 000	6 500	5 000	6 500	6 500	6 500	0,0	8 000	9 000
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-2 424	-2 619	-2 619	-3 118	-3 118	-3 118	19,1	-3 118	-3 118
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	-6 801	0	1 000	0	0	0		0	0
	<b>775</b>	<b>3 881</b>	<b>3 416</b>	<b>3 383</b>	<b>3 383</b>	<b>3 383</b>	<b>-12,9</b>	<b>4 883</b>	<b>5 883</b>
<b>OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>		<b>0</b>	<b>0</b>
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET									
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN MUUTOKSET	-106	0		0	0	0		0	0
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	64	0		0	0	0		0	0
SAAMISTEN MUUTOS	677	0		0	0	0		0	0
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	314	0		0	0	0		0	0
	<b>949</b>	<b>0</b>		<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>		<b>0</b>	<b>0</b>
<b>RAHOITUKSEN RAHAVIRTA</b>	<b>1 733</b>	<b>3 881</b>	<b>3 416</b>	<b>3 383</b>	<b>3 383</b>	<b>3 383</b>	<b>-12,9</b>	<b>4 883</b>	<b>5 883</b>
<b>RAHAVAROJEN MUUTOS</b>	<b>-3 343</b>	<b>270</b>	<b>-331</b>	<b>-1 194</b>	<b>-350</b>	<b>-42</b>	<b>-115,7</b>	<b>243</b>	<b>-104</b>
<b>RAHAVARAT</b>									
31. 12.	<b>2 354</b>								
1. 1.	<b>5 698</b>	<b>-3 343</b>							
<b>LAINAKANTA</b>	<b>41 508</b>	<b>52 448</b>	<b>44 924</b>	<b>48 307</b>	<b>48 307</b>	<b>48 307</b>			
LAINAKANTA/ASUKAS, €	2 769	3 512	2 998	3 263	3 263	3 263			
ASUKASMÄÄRÄ	14 991	14 932	14 983	14 806	14 806	14 806			
<b>OMAVARAISUUSASTE &gt;50%</b>	<b>52,4 %</b>	<b>55,3 %</b>	<b>54,0 %</b>	<b>51,3 %</b>	<b>52,0 %</b>	<b>52,0 %</b>			
<b>SUHTEELLINEN VELKAANTUNEISUUS &lt;50%</b>	<b>45,5 %</b>	<b>82,1 %</b>	<b>72,8 %</b>	<b>80,2 %</b>	<b>80,2 %</b>	<b>80,2 %</b>			

Omavaraisuusaste %

100 x (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

## NETTOMÄÄRÄRAHAT VASTUUALUEITTAIN JA TOIMIALOITTAIN

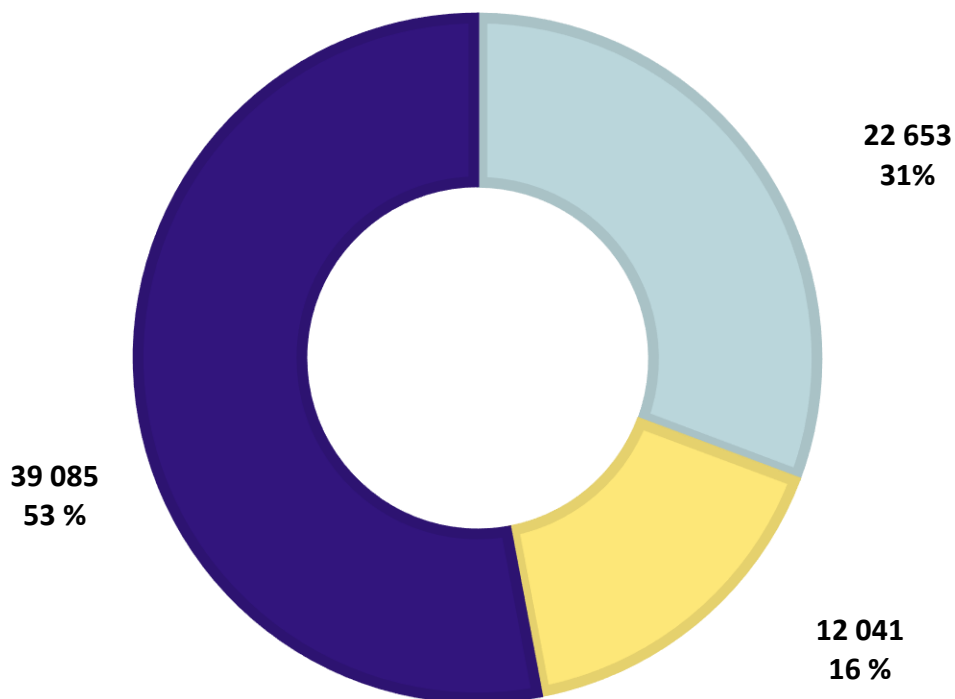
Kunkin vastuualueen sitovuustas on sen toimintakate.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu ta 2023	Lautakunta 2024	Kaupungin- johtaja 2024	Kaupungin- hallitus 2024	Kaupungin- hallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
1000 VAALIT	-6 132	-9 156	-33 720	-33 720	-33 720	-33 720	-32 039	-31 219
1200 TILINTARKASTUS	-52 432	-67 781	-64 543	-64 543	-64 543	-64 543	-64 263	-64 126
2010 HALLINTO	-1 441 465	-1 571 070	-1 218 581	-1 213 260	-1 213 260	-1 213 260	-1 200 109	-1 193 667
2011 VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI	-484 872	-576 621	-589 771	-564 771	-564 771	-564 771	-557 985	-554 660
2012 IKT JA DIGITALISOINTI	-3 955	-257 771	-118 345	-118 345	-118 345	-118 345	-112 343	-109 404
2013 HENKILÖSTÖ	-935 489	-746 462	-804 807	-804 807	-804 807	-804 807	-797 057	-793 261
2014 TALOUS	-757 823	-848 274	-689 611	-639 611	-639 611	-639 611	-632 413	-628 886
2015 HANKKEET	-317 596	-457 803	-634 514	-472 661	-472 661	-472 661	-456 381	-448 399
2020 TEKNIikka JA INFRA	-3 089 342	-3 301 859	-3 502 343	-3 502 343	-3 502 343	-3 502 343	-3 455 939	-3 433 197
2021 TILAPALVELUT	7 981 327	7 270 559	7 922 278	7 916 928	7 916 928	7 916 928	8 024 322	6 333 932
2022 VESIHUOLTO	1 332 032	964 933	976 943	976 943	976 943	1 156 943	1 024 934	1 048 458
<b>HALLINTO JA TUKIPALVELUT</b>	<b>2 282 817</b>	<b>475 632</b>	<b>1 341 249</b>	<b>1 578 073</b>	<b>1 578 073</b>	<b>1 758 073</b>	<b>1 837 029</b>	<b>220 916</b>
2050 HYVINVOINTI	-787 511	-1 115 014	-1 213 551	-986 389	-986 389	-986 389	-1 970 360	-2 062 500
2052 ELINKEINO JA MATKAILU	-932 071	-1 018 053	-1 090 130	-1 082 130	-1 082 130	-1 082 130	-1 073 489	-1 069 251
2053 YHTEYDET JA JOUKKOLIIKENNE	-598 719	-651 552	-695 682	-665 682	-665 682	-665 682	-665 228	-665 005
2054 KANSALAIsoPISTO	-596 077	-609 523	-641 816	-639 816	-629 816	-629 816	-629 526	-624 484
2055 KULTTUURI JA VAPAA-AIKA	-2 187 798	-2 383 662	-2 699 515	-2 691 015	-2 701 015	-2 701 015	-2 667 464	-2 655 918
2056 KIRJASTO	-1 300 683	-1 402 564	-1 452 549	-1 452 549	-1 452 549	-1 452 549	-1 438 607	-1 431 768
2060 LUPAPALVELUT	-795 327	-1 051 089	-1 132 515	-1 123 918	-1 065 799	-1 065 799	-1 100 741	-1 089 382
2061 MITTAUS	-376 109	-557 362	-635 430	-624 255	-624 255	-624 255	-605 960	-596 994
2062 KAAVOITUS	-423 346	-650 680	-674 740	-674 740	-674 740	-674 740	-664 626	-659 669
<b>ELINVOIMA</b>	<b>-7 997 640</b>	<b>-9 439 499</b>	<b>-10 235 928</b>	<b>-9 940 494</b>	<b>-9 882 375</b>	<b>-9 882 375</b>	<b>-10 816 001</b>	<b>-10 854 971</b>
5500 VARHAISKASVATUS	-10 355 893	-11 345 099	-11 650 825	-11 555 561	-11 555 561	-11 555 561	-11 402 155	-11 326 978
5501 RUOTSINKIELINEN KOULUTUS	-14 799 722	-15 926 676	-16 733 411	-16 631 288	-16 631 288	-16 631 288	-16 427 590	-16 327 768
5502 SUOMENKIELINEN KOULUTUS	-8 524 916	-8 908 413	-9 404 353	-9 328 978	-9 328 978	-9 328 978	-9 210 051	-9 151 771
<b>KASVATUS JA KOULUTUS</b>	<b>-33 680 530</b>	<b>-36 180 188</b>	<b>-37 788 589</b>	<b>-37 515 827</b>	<b>-37 515 827</b>	<b>-37 515 827</b>	<b>-37 039 796</b>	<b>-36 806 517</b>
<b>KAUPUNKI YHTEENSÄ</b>	<b>-39 453 917</b>	<b>-45 220 992</b>	<b>-46 781 531</b>	<b>-45 976 511</b>	<b>-45 918 392</b>	<b>-45 738 392</b>	<b>-46 115 070</b>	<b>-47 535 917</b>

## KÄYTTÖTALOUS

### KÄYTTÖTALouden MENOT, 1 000 EUROA

Hallinto ja tukipalvelut Elinvoima Kasvatus ja koulutus



## VAALIT

Keskusvaalilautakunta

### Toiminta-alue

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on luoda edellytykset turvallisten vaalien järjestämiselle niin, että kaikilla kunta-alueilla on riittävästi esteettömiä äänestyspaikkoja.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	37 742	26 000	75 000	75 000	75 000	75 000	75 000
Toimintakulut	-43 875	-35 156	-108 720	-108 720	-108 720	-107 039	-106 219
<b>Toimintakate</b>	<b>-6 132</b>	<b>-9 156</b>	<b>-33 720</b>	<b>-33 720</b>	<b>-33 720</b>	<b>-32 039</b>	<b>-31 219</b>

### Toiminta 2024

Presidentinvaali toimitetaan 28.1.2024, mahdollinen toinen kierros 11.2.2024.

Europarlamenttivaalit toimitetaan 9.6.2024.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Aluevaalit ja kuntavaalit toimitetaan 13.4.2025.

Vuonna 2026 ei toimiteta vaaleja.

## TILINTARKASTUS

Tarkastuslautakunta

### Toiminta-alue

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten kuntalain 121 §:n mukaisesti.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintakulut	-52 432	-67 781	-64 543	-64 543	-64 543	-64 263	-64 126
<b>Toimintakate</b>	<b>-52 432</b>	<b>-67 781</b>	<b>-64 543</b>	<b>-64 543</b>	<b>-64 543</b>	<b>-64 263</b>	<b>-64 126</b>

### Toiminta 2024

Ammattitilintarkastajat suorittavat kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksen.

Tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamat tavoitteet ja valmistelee valtuustolle kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksia koskevat asiat.

Suunniteltu tarkastuspäivien määrä on 40. Talousarvioon on varattu varat tarkastuslautakunnan jäsenten koulutukseen. Tarkastuslautakunta kokoontuu tarvittavaan määrään kokouksia.

TAVOITTEET TARKASTUSLAUTAKUNTA 2024		
Tavoite	Mittari	Tavoitetaso
<b>VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUKSEN LAATIMINEN</b>		
Arviointikertomuksen laatiminen	Vuoden aikana kuultujen painopistealueen vastuuhenkilöiden määrä	Painopistealueen palveluista vastaavista viranhaltijoista kuultu 75 %:a
<b>SIDONNAISUUSREKISTERIN YLLÄPITO</b>		
Kaikki ilmoitusvelvolliset ovat toimittaneet oikeanlaisen sidonnaisuusilmoituksen.	Niiden luottamushenkilöiden määrä, jotka eivät ole toimittaneet ilmoitusta sidonnaisuusrekisteriin, ja sidonnaisuuksien tarkastaminen pistokokein Asiakastiedolta	100 % jättänyt ilmoituksen.
<b>ARVIOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMINEN</b>		
Toimintaa on toteutettu arviointisuunnitelman mukaisesti.	Arviointisuunnitelma toteutettu	100 % arviointisuunnitelman tavoitteista toteutetaan.

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Tarkastuspäivien määrä		40	
Lautakunnan kokousten määrä		7	8
<b>€ / Asukas</b>	<b>4</b>	<b>4,50</b>	<b>4,36</b>

## HALLINTO JA TUKIPALVELUT

HALLINTO JA TUKIPALVELUT	Tilinpäätös 2022	Muutettu ta 2023	Lautakunta 2024	Kaupungin- johtaja 2024	Kaupungin- hallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026	Muutos 2024/ TA 2023 %
Myyntituotot	6 060 638	5 586 069	5 473 366	5 473 366	5 473 366	5 473 366	5 473 366	-2,0
Maksutuotot	45	0	0	0	0	0	0	
Tuet ja avustukset	1 053 759	897 847	793 939	793 939	793 939	793 939	793 939	-11,6
Muut toimintatuotot	16 466 267	16 735 165	17 969 726	17 964 376	17 964 376	17 964 376	16 221 376	7,3
<b>Toimintatuotot</b>	<b>23 580 710</b>	<b>23 219 081</b>	<b>24 237 031</b>	<b>24 231 681</b>	<b>24 231 681</b>	<b>24 231 681</b>	<b>22 488 681</b>	<b>4,4</b>
Henkilöstökulut	-6 393 952	-6 561 741	-6 479 615	-6 356 941	-6 356 941	-6 229 810	-6 167 515	-3,1
Palvelujen ostot	-8 611 988	-8 531 260	-8 724 908	-8 692 408	-8 692 408	-8 692 408	-8 692 408	1,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 069 856	-5 144 807	-5 071 007	-5 071 007	-5 071 007	-4 972 523	-4 924 272	-1,4
Avustukset	-231 586	-310 000	-280 900	-280 900	-280 900	-275 282	-272 529	-9,4
Muut toimintakulut	-1 927 185	-2 195 641	-2 339 352	-2 252 352	-2 072 352	-2 224 629	-2 211 041	-5,6
<b>Toimintakulut</b>	<b>-21 234 566</b>	<b>-22 743 449</b>	<b>-22 895 782</b>	<b>-22 653 608</b>	<b>-22 473 608</b>	<b>-22 394 652</b>	<b>-22 267 765</b>	<b>-1,2</b>
<b>Toimintakate</b>	<b>2 346 144</b>	<b>475 632</b>	<b>1 341 249</b>	<b>1 578 073</b>	<b>1 758 073</b>	<b>1 837 029</b>	<b>220 916</b>	<b>269,6</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 859 554	-3 550 743	-3 614 887	-3 614 887	-3 614 887	-3 776 756	-3 893 806	1,8
<b>Netto</b>	<b>-513 409</b>	<b>-3 075 111</b>	<b>-2 273 638</b>	<b>-2 036 814</b>	<b>-1 856 814</b>	<b>-1 939 727</b>	<b>-3 672 890</b>	<b>-33,8</b>



## Hallinto

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

## Toiminta-alue

Yksikkö toimii johdon apuna kaupungin johtamis-, kehittämis- ja edunvalvontatehtävissä. Yksikkö tukee ja luo edellytyksiä toimialojen tulokselliselle toiminnalle ja seuraa asetettujen tavoitteiden toteuttamista.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	10 853	5 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Toimintakulut	-1 452 318	-1 576 070	-1 221 581	-1 216 260	-1 216 260	-1 203 109	-1 196 667
<b>Toimintakate</b>	<b>-1 441 465</b>	<b>-1 571 070</b>	<b>-1 218 581</b>	<b>-1 213 260</b>	<b>-1 213 260</b>	<b>-1 200 109</b>	<b>-1 193 667</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 404	-1 404	-1 404	-1 404	-1 404	-1 404	-1 404
<b>Netto</b>	<b>-1 442 869</b>	<b>-1 572 474</b>	<b>-1 219 985</b>	<b>-1 214 664</b>	<b>-1 214 664</b>	<b>-1 201 513</b>	<b>-1 195 071</b>

## Toiminta 2024

Vuonna 2024 on menossa valtuustokauden kolmas vuosi. Voidaan todeta, että uudet luottamustoimielimet ovat kokonaisuudessaan lähteneet toimimaan hyvin. Elinvoimavaliokunnan osalta sitoutetaan kaupungin johtoryhmä vielä nykyistä vahvemmin mukaan suunnittelemaan kaupunkitasoisia elinvoimaan liittyviä valmisteltavia asioita. Vastaavasti saaristolautakunnan osalta on nähty hyvänä suuntauksena keskittää saaristoon, sen kehittämiseen, liikenneolosuhteisiin ja vastaaviin liittyvä edunvalvonta. Hyvinvointitoimikunta on myös aloittanut työnsä aktiivisesti ja se jatkaa toimintaansa tämän kuluvaltuustokauden loppuun saakka. Vuonna 2024 keskitytään myös vaikuttamistoimielinten työn tukemiseen ja yhteydenpidon lisäämiseen suhteessa kaupunginhallitukseen. Vuonna 2024 järjestetään myös kahdet vaalit, joten keskusvaalilautakunta kokoontuu ja työskentelee tästä syystä aktiivisesti.

Uusi viranhaltijaorganisaatio on toiminut vuoden 2023 alusta lukien ja työskentelytapa hakee vielä muotoaan. Hallintosäännön osalta on tarkoitus hyväksyä ns. ”korjaussarja”, joka helpottaa ja parantaa toimialojen työskentelyä. Henkilöstö on osallistettu tähän työhön aktiivisesti. Vuonna 2024 hyväksytään myös hyvän hallinnon pelisäännöt, joita noudattamalla kaikki toimialat sitoutuvat hyvään, lailliseen ja läpinäkyvään hallintokulttuuriin. Henkilöstön tueksi tarjotaan myös yksilökeskusteluja, työnohjausta ja workshopeja, joiden avulla löydämme yhteiset ja toimivat työtavat. Koko henkilöstön tehtäväkuvat on vuoden 2023 aikana käyty suunnitelmallisesti läpi ja kehityskeskustelut ovat osa hyvää esimiestyötä. Tämä kaikki omalta osaltaan selkiyttää työskentelytapoja ja tuo järjestelmällisyyttä organisaatiokulttuuriin.

Vuonna 2024 tietosuojavastaavan palvelut ostetaan ulkopuoliselta toimijalta. Arkistolaki uudistuu tulevana vuonna ja toimialojen osaamista vahvistetaan tiedonhallinta-asiantuntijan avulla tällä osa-alueella. Poikkihallinnollista yhteistyötä vahvistetaan myös hallinnon eri osa-alueilla tulevana vuonna. Tämä koskee toimenkuvien uudelleentarkastelua ja erityisesti taloushallinnon osaamisen vahvistamista yli sektorirajojen. Koulutusta järjestetään sekä viranhaltijapuolelle että luottamushenkilöille. Varsin Digi -hankkeen myötä tiedonohjaussuunnitelmat on saatu ajan tasalle. Taloudellisen tilanteen vuoksi strategiatyössä ei käytetä ulkopuolista apua vuonna 2024, sen sijaan satsataan työhyvinvointiin ja jaksamiseen henkilöstön osalta.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	9,1	7,3	7,3	7,3
Määräaikaiset	0,0	0,1	0,1	0,1
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>9,1</b>	<b>7,4</b>	<b>7,4</b>	<b>7,4</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Kaupunginvaltuuston kokoukset	10	8	8
Kaupunginhallituksen kokoukset	16	13	14
Jaoston kokoukset	9	8	8
<b>€ / Asukas</b>	<b>96</b>	<b>104,34</b>	<b>81,94</b>

## Viestintä ja markkinointi

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Viestintä ja markkinointi vastaa sekä sisäisestä että ulkoisesta viestinnästä sekä kaupungin brändäyksestä, johon sisältyy muun muassa asukasmarkkinointi.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	15 212	4 000	3 900	3 900	3 900	3 900	3 900
Toimintakulut	-498 151	-580 621	-593 671	-568 671	-568 671	-561 885	-558 560
<b>Toimintakate</b>	<b>-482 939</b>	<b>-576 621</b>	<b>-589 771</b>	<b>-564 771</b>	<b>-564 771</b>	<b>-557 985</b>	<b>-554 660</b>

### Toiminta 2024

Toimintavuonna 2024 jatkamme työtä vuoden 2023 painopistealueiden pohjalta. Päätargetoituksemme on vahvistaa brändi-identiteettiämme sekä sisäisesti että ulkoisesti sekä jatkaa paikallisten yritysten ja yhdistysten tukemista yhteistyön ja markkinoinnin keinoin.

Lisäksi olemme saaneet uudeksi painopistealueeksi Paraिसille suuntautuvan muuton edistämisen kehittämällä houkuttelevia konsepteja. Vakiinnutamme kaupungin uuden yhtenäisen visuaalisen identiteetin, jossa Saaristomerellä tulee olemaan merkittävä rooli. Pyrimme edelleen korostamaan Paraisten kaupungin ainutlaatuista Saaristomeren ympäristöä, ja yhteiskunnalliseen markkinointikonseptiin tukeutuen mukautamme markkinointia niin, että se korostaa potentiaalisten muuttajien arvojen, tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaisia asioita. Vuoden aikana käynnistetään uusi markkinointikampanja, jolla houkutellaan enemmän ihmisiä muuttamaan kaupunkiin. Tämän työn tukemiseksi kaupungin verkkosivustoa parainen.fi uudistetaan laajasti vuoden aikana.

Lisäksi jatkamme työtä loppuvuodesta 2023 käyttöön otettavan uuden intranetin parantamiseksi ja sen varmistamiseksi, että siitä tulee vakiintunut ja käyttökelpoinen resurssi organisaatiossa.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Paraिसille suuntautuva muutto lisääntyy ja Paraisten kaupunki tulee valtakunnallisesti tunnetuksi Saaristomeren pääkaupunkina. Uusi yhtenäinen graafinen ulkoasu sekä vuonna 2024 käynnistettävä uusi asukasmarkkinointikampanja tukevat näitä molempia tavoitteita. Korostamme sekä sisäisessä että ulkoisessa markkinoinnissa edelleen ainutlaatuista Saaristomeren ympäristöämme, mikä vahvistaa asemaamme ehdottomana valintana niille, jotka etsivät parhaita puolia kaupunkielämästä, merellisestä ympäristöstä ja luonnon kauneudesta.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	5,5	5,1	5,1	5,1
Määräaikaiset	0,0	1,0	1,0	1,0
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>5,5</b>	<b>6,1</b>	<b>6,1</b>	<b>6,1</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Mediaseuranta: Maininnat Paraisten kaupungista mediassa (Meltwater)		12 000	12 000
Tulomuutto (kuntien välinen, seuranta vuodesta 2024 alkaen)		523 (2022)	530
Some-seuranta: FB-/IG-seuraajien määrä		7 000/1 100	7 000 / 3 500
<b>€ / Asukas</b>		<b>38,21</b>	<b>38,14</b>

## IT ja digitalisaatio

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

IT ja digitalisaatio -vastuualue tarjoaa kaupungin toimialoille tietoteknisiä asiantuntija- ja infrapalveluita. Visiona on toimivan ja tietoturvallisen IT-ympäristön tuottaminen ja ylläpitäminen sekä työtehtävien tehokkaan hoitamisen mahdollistavien välineiden tarjoaminen työntekijöille. Keskeisiin tehtäviin kuuluu myös digitalisaation edistäminen yhteistyössä toimialojen kanssa.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	805 742	678 515	686 060	686 060	686 060	686 060	686 060
Toimintakulut	-809 697	-936 286	-804 405	-804 405	-804 405	-798 403	-795 464
<b>Toimintakate</b>	<b>-3 955</b>	<b>-257 771</b>	<b>-118 345</b>	<b>-118 345</b>	<b>-118 345</b>	<b>-112 343</b>	<b>-109 404</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-87 120	-86 401	-89 505	-89 505	-89 505	-77 542	-77 542
<b>Netto</b>	<b>-91 075</b>	<b>-344 172</b>	<b>-207 850</b>	<b>-207 850</b>	<b>-207 850</b>	<b>-189 885</b>	<b>-186 946</b>

### Toiminta 2024

Talousarvio mahdollistaa tietoteknisten peruspalveluiden tuottamisen kaupunkikonsernille samalla tasolla kuin aikaisemminkin. Riskinä voidaan todeta mahdolliset yllättävät haasteet liittyen tietoturvaan, tietosuojaan ja kaupungin omistamaan kuituinfran. Vuonna 2024 tullaan toteuttamaan tai käynnistämään mm. seuraavat hankkeet: digitaalisten palveluiden kartoitus, varmuuskopiointijärjestelmän uusiminen, AD-HR-integraatio, kaupungin omistaman kuituinfran tulevaisuuden tarkastelu sekä ITSM-järjestelmän uusiminen. Tietohallinto tulee mahdollisesti tuottamaan palveluita Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle vielä vuonna 2024.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Toimintayksikön perustehtävä tulee pysymään samana, mutta panostusta digitalisaatioon tultaneen lisäämään. Haasteena tulee olemaan sopeutuminen samanaikaiseen voimakkaaseen kustannustason nousuun ja kiristyvään kuntatalouteen. Tietoturvan haasteet ja niihin vastaaminen tulevat olemaan keskiössä entistä vahvemmin.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	5,2	5,2	5,2	5,2
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>5,2</b>	<b>5,2</b>	<b>5,2</b>	<b>5,2</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Service deskissä luotujen tapahtumien määrä	746	800	400
Service deskissä ratkaistujen tapahtumien määrä	745	650	400
Asiakastyytyväisyysindeksi (1 - 5)	3,73	3,8	3,8
<b>€ / Asukas</b>		<b>17,10</b>	<b>8,00</b>

## Henkilöstö

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Henkilöstöpalvelujen vastuualue vastaa palkanmaksusta, henkilöstökoulutuksesta, työkyvyn ylläpitämisestä ja työsuojeluasioista. Jotta Paraisten kaupunki voisi kehittää ja ylläpitää hyvää henkilöstöpolitiikkaa, tarvitaan kaupungin johtoa selkeästi ohjaavia henkilöstöpoliittisia linjauksia.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	79 677	108 000	106 000	106 000	106 000	106 000	106 000
Toimintakulut	-1 015 166	-854 462	-910 807	-910 807	-910 807	-903 057	-899 261
<b>Toimintakate</b>	<b>-935 489</b>	<b>-746 462</b>	<b>-804 807</b>	<b>-804 807</b>	<b>-804 807</b>	<b>-797 057</b>	<b>-793 261</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 587	-7 587	-7 587	-7 587	-7 587	-7 587	-7 587
<b>Netto</b>	<b>-943 076</b>	<b>-754 049</b>	<b>-812 394</b>	<b>-812 394</b>	<b>-812 394</b>	<b>-804 644</b>	<b>-800 848</b>

### Toiminta 2024

Palkanlaskijat ja henkilöstösihteeri hoitavat entistä itsenäisemmin henkilöstöpalvelujen juoksevaa toimintaa, palkanlaskentaa ja esimiesten tukemista sopimusasioissa. Strategisessa kehittämistyössä keskitytään osallisuutta lisääviin, Paraisten kaupungin työnantajaimagoa parantaviin ja koko henkilöstön työoloja kehittäviin toimenpiteisiin. Yhteistyötä työterveyshuollon kanssa tullaan tiivistämään. Uusi intranetratkaisu tarjoaa mahdollisuuksia prosessien ja tukimateriaalien kehittämiseen ja parantamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden henkilöstön perehdyttämiseen sekä henkilöstön osaamisen kartoittamiseen ja kehittämiseen koko palvelussuhteen ajan.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Kuntien vastuu vetovoimaisen ja elinvoimaisen yhteiskunnan kehittämisestä ja ylläpitämisestä tulee kasvamaan. Vastuu työllisyyspalvelujen hoitamisesta siirtyy kunnille vuodesta 2025 alkaen. Tämä tuo mukanaan vastuuta, mutta myös mahdollisuuksia parantaa lähipalveluja työnantajille ja työnhakijoille. Samaan aikaan talousennusteet ovat todellinen uhka, koska julkisen sektorin odotetaan vähentävän henkilöstöresurssejaan. Onkin entistä tärkeämpää varmistaa, että Paraisten kaupungin henkilöstöllä on tarvittava osaaminen ja välineet entistä vaativampien tehtävien hoitamiseen pienemmällä henkilöstömäärällä. Hyvästä henkilöstöpolitiikasta tulee entistä tärkeämpi kilpailutekijä työmarkkinoilla.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	6,6	6,4	6,4	6,4
Määräaikaiset	0,5	0,0	0,0	0,0
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>7,1</b>	<b>6,4</b>	<b>6,4</b>	<b>6,4</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Teemapäivät esimiehille ja muulle henkilöstölle (työsuojelu, henkilöstöpolitiikka, sopimustulkinnat, toimintamallit ym.)	35	12	12
<b>€ / Asukas</b>	<b>64</b>	<b>53</b>	<b>54,36</b>

## Talous

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Talouden vastuualueen toiminta-alueeseen kuuluvat kaupungin taloustoiminnot, rahoitus ja hankintojen koordinointi. Talouden vastuualue tarjoaa tukea kaupungin koko taloushallinnossa ja siihen liittyvien tietoteknisten taloustyökalujen käytössä.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	557 332	120 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Toimintakulut	-1 315 156	-968 274	-889 611	-839 611	-839 611	-832 413	-828 886
<b>Toimintakate</b>	<b>-757 823</b>	<b>-848 274</b>	<b>-689 611</b>	<b>-639 611</b>	<b>-639 611</b>	<b>-632 413</b>	<b>-628 886</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533
<b>Netto</b>	<b>-759 357</b>	<b>-849 807</b>	<b>-691 144</b>	<b>-641 144</b>	<b>-641 144</b>	<b>-633 946</b>	<b>-630 419</b>

### Toiminta 2024

Toimintavuoden 2023 aikana muoivatut vastuualueen uudet sisäiset työprosessit jalkautetaan sujuvamman, organisaation tarpeita vastaavan ja vähentyneisiin resursseihin sopeutetun taloudenhallinnan saavuttamiseksi.

Hankintastrategian mittareita ja tavoitteita seurataan ja hankintoihin liittyvää työtä organisaatiossa laajennetaan; hankintaprosessin koordinointi hoidetaan talouden vastuualueelta. Hankintaprosessin kehittämis- ja tehostamistyötä parannetaan järjestämällä sisäisiä koulutustilaisuuksia ja verkostokokouksia (sekä ulkoisesti että sisäisesti).

Toimintavuoden aikana arvioidaan kaupungin ostolaskujen sisäinen skannausprosessi. Arviointi toimii pohjana skannauksen mahdolliselle siirtämiselle ulkopuoliselle toimijalle. Digitaalisen ilmoitustaulun Dashboardin jalkauttaminen saatetaan päätökseen. Dashboard sisältää kaupungin strategian, talouden seurannan, tunnusluvut sekä ilmasto- ja ympäristöohjelman ja on tarkoitettu kaupungin johdon käyttöön. Suunnittelu kaupungin tuotteiden siirtämiseksi verkkokauppaan aloitetaan.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Tämän ajanjakson aikana kaupungin tuotteita ja palveluja jalkautetaan enenevässä määrin verkkokauppaan. Tämän ansiosta koko kaupungin laskutusprosessi sujuu joustavammin ja kaupungin asukkaille voidaan tarjota helpommin saavutettava palvelu.

Edellisten vuosien mittavan muutos- ja kehittämistyön jälkeen seuraa ajanjakso, jolloin jalkautetaan ja otetaan käyttöön uusia käytäntöjä.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	6,3	6,0	6,0	6,0
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>6,3</b>	<b>6,0</b>	<b>6,0</b>	<b>6,0</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Ostolaskut	30 467	14 200	18 000
Myyntilaskut	62 408	29 500	31 000
Sähköisten myyntilaskujen osuus (%)		36	41
<b>€ / Asukas</b>	<b>51</b>	<b>44,11</b>	<b>43,20</b>

## Hankkeet

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

## Toiminta-alue

Kaikki kaupungin yksiköt tekevät hankehakemuksia kehittämistarpeiden ja toimintasuunnitelmien sekä käytettävissä olevien rahoitusmahdollisuuksien pohjalta. Yksiköt toteuttavat ulkoista rahoitusta saavia hankkeita hankekoordinaattorin hallinnollisella tuella.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	828 414	865 847	768 989	768 989	768 989	768 989	768 989
Toimintakulut	-1 084 616	-1 323 650	-1 403 503	-1 241 650	-1 241 650	-1 225 370	-1 217 388
<b>Toimintakate</b>	<b>-256 202</b>	<b>-457 803</b>	<b>-634 514</b>	<b>-472 661</b>	<b>-472 661</b>	<b>-456 381</b>	<b>-448 399</b>

## Toiminta 2024

Kaupungin vastuualueilta jätetään uusia hakemuksia ja myös uusia hankkeita käynnistetään vuonna 2024 hakumahdollisuuksien oltua jonkin aikaa vähäisiä ohjelmakauden vaihduttua kauteen 2021–2027 ja EU-rahoituksen oltua säästöliekillä, mikä vaikuttaa myös moniin kansallisiin rahoituksiin, joihin sisältyy EU-osuuksia. Mahdollisuuksia uusiin rahoitushakemuksiin ohjaavat eri rahoittajien strategiset tavoitteet ja niiden tulee olla linjassa kaupungin oman strategian kanssa.

## Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Työtä uusien hankehakemusten parissa ja uusien ulkoisesti rahoitettujen kehittämishankkeiden toteuttamiseksi jatketaan.

Uusia rahoitushakemuksia ohjaavat eri rahoittajien strategiset tavoitteet ja niiden tulee olla linjassa kaupungin oman strategian kanssa.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	2,4	3,1	3,1	3,1
Määräaikaiset	8,6	9,1	9,1	9,1
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>11,0</b>	<b>12,2</b>	<b>12,2</b>	<b>12,2</b>



## Tekniikka ja infra

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Tekniikan ja infran vastuualueen vastuulle ja tehtäviin kuuluvat yleiset viheralueet ja puistot, liikuntapaikkojen kunnossapito, Parfix, kadut ja yleiset alueet, vuokralaiturit ja vierasvenesatamien laiturit, venesulku, katuvalaistus, hulevesien hallinta ja uimarannat.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	581 652	461 795	481 952	481 952	481 952	481 952	481 952
Toimintakulut	-3 670 994	-3 763 654	-3 984 295	-3 984 295	-3 984 295	-3 937 891	-3 915 149
<b>Toimintakate</b>	<b>-3 089 342</b>	<b>-3 301 859</b>	<b>-3 502 343</b>	<b>-3 502 343</b>	<b>-3 502 343</b>	<b>-3 455 939</b>	<b>-3 433 197</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 532 665	-1 606 159	-1 650 250	-1 650 250	-1 650 250	-1 740 450	-1 807 615
<b>Netto</b>	<b>-4 622 007</b>	<b>-4 908 018</b>	<b>-5 152 593</b>	<b>-5 152 593</b>	<b>-5 152 593</b>	<b>-5 196 389</b>	<b>-5 240 812</b>

### Toiminta 2024

Toimintaan sisältyy katujen ja liikennealueiden kunnossapito ja rakentaminen, katuvalaistus, hulevedet, satamat ja vesivälät, venesulku, yleiset puisto- ja viheralueet, uimarannat, kentät ja liikuntapaikat sekä Parfixin toiminta. Myös jätehuolto sisältyy toimintaan siltä osin kuin tehtäviä ei ole siirretty Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle tai tehtävät eivät kuulu kaupungin valvontaviranomaiselle.

Vastuualue, joka on kaupungin kasvot ulospäin, toteuttaa suunnitelmia ja pitää kunnossa yleisiä alueita, jotka tuottavat kuntalaiselle ja kävijälle viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Toimintamme on harkittua ja suunnitelmallista ja se tukee kaupungin visioita kaupungin kehittämisestä, elinvoimaisuudesta ja hyvän asumisen edellytyksistä. Käymme myös avointa vuoropuhelua asukkaiden kanssa. Yhteistyötä yhdistysten, yksityishenkilöiden ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa jatketaan, jotta voimme tarjota toimintamme kautta mahdollisuuksia laadukkaisiin aktiviteetteihin ja palveluihin yleisillä alueillamme.

Nykyinen käyttömäärärahojen taso ei riitä pitämään olemassa olevaa omaisuutta asianmukaisessa kunnossa eivätkä määrärahat kata vuonna 2024 käyttöön otettavien alueiden ja infran kunnossapitoa. Vastuu kaupungin yleisen omaisuuden hallinnoinnista ja sen toimivuuden varmistamisesta on suuri. Talouden heikkeneminen asettaa suuria haasteita näiden palvelujen ylläpitämiselle ja tarjoamiselle, ja arvioidaankin, että on olemassa suuri ja välitön riski, että riittämättömät talousarviomäärärahat muodostavat uhan näille palveluille. Samaan aikaan kun kaupunki pyrkii kasvamaan laajentamalla asuinalueita ja toteuttamalla uusia asuinalueita niiden kunnossapitoon ei ole määrärahoja.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Palvelutaso on vuosina 2025–2026 sopeutettava talouden kantokykyyn ja priorisointien painopiste on asetettava vastuualueen ydintoimintaan ja vastuisiin, jotta voimme hallinnoida kaupungin omaisuutta vastuullisesti ja kestävästi tuleville sukupolville.

Katujen korjausvelasta vuonna 2020 tehdyssä selvityksessä todettiin, että korjausvelka oli vuonna 2020 noin 5 miljoonaa euroa ja että se nousee nykyisillä talousarviovaroilla vuoteen 2024 mennessä noin 9 miljoonaan euroon ja on vuonna 2026 noin 11 miljoonaa euroa.

Uusien alueiden kunnossapitoon ja hoitoon ei ole käyttömäärärahoja, joten kunnossapito ja hoitoresurssit kohdennetaan ainoastaan kaikkein tärkeimmän ja perustavanlaatuisimman palvelutason ylläpitämiseen.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	21,5	21,4	21,4	21,4
Määräaikaiset	3,3	2,5	2,5	2,5
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>24,8</b>	<b>23,9</b>	<b>23,9</b>	<b>23,9</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Henkilövahinkoihin johtaneiden onnettomuuksien määrä		0	0
Käyttöhäiriöiden määrä, sulkua		0	0
Vuokralaiturit, vuokrausaste		85%	85%
<b>€ / Asukas</b>		<b>207,55</b>	<b>236,55</b>

## Tilapalvelut

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Tulosyksikkö kiinteistöt vastaa kaupungin omien rakennettujen kiinteistöjen (94 681 m<sup>2</sup>) sekä niiden piha-alueiden hoidosta ja korjaamisesta sekä rakennustoiminnasta. Poikkeuksen muodostavat vesihuoltolaitoksen ja jätehuollon rakennukset, jäähalli, PUNT ja Skyttalan museo. Varha-hyvinvointialueelle vuokrattavat kiinteistöt muodostavat oman kokonaisuuden, joka yhtiöitetään vuoden 2024 aikana.

Kaupungin palvelutuotannolle luodaan toimintaedellytykset toimitilojen osalta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä täydennetään paikallisesti. Tilat ovat tarkoituksenmukaisia, tehokkaita ja joustavia. Muita prioriteetteja ovat monikäyttöisyys ja terveellisyys. Sisäilman haasteet muokkaavat prioriteetteja terveellisten rakennusten käyttöön, jolloin tarvitaan resursseja ja määrärahaa rakennusten säilyttämiseksi käytössä.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	16 545 860	16 762 324	17 789 187	17 783 837	17 783 837	17 783 837	16 040 837
Toimintakulut	-8 564 533	-9 491 765	-9 866 909	-9 866 909	-9 866 909	-9 759 515	-9 706 905
<b>Toimintakate</b>	<b>7 981 327</b>	<b>7 270 559</b>	<b>7 922 278</b>	<b>7 916 928</b>	<b>7 916 928</b>	<b>8 024 322</b>	<b>6 333 932</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-396 565	-1 010 812	-992 994	-992 994	-992 994	-1 029 433	-1 021 832
<b>Netto</b>	<b>7 584 763</b>	<b>6 259 747</b>	<b>6 929 284</b>	<b>6 923 934</b>	<b>6 923 934</b>	<b>6 994 889</b>	<b>5 312 100</b>

### Toiminta 2024

#### Kiinteistöt

Laaditun kiinteistöjen myyntisuunnitelman mukaisesti toteutetaan kiinteistöjen myynti tilapankin avulla.

Priorisoituna tavoitteena on pienentää menoja, jolloin käytettävät määrärahat voidaan käyttää tehokkaasti oikeisiin kohteisiin elinkaarisuunnittelun mukaisesti. Kohdekohtaisen korjausbudjetin suuruus valittuihin kohteisiin on kattavampi kiinteistömässän ollessa rajallinen. Tilapankki- ja väistötilakohteiden tiloja pitää arvioida uudelleen ja tehdä ratkaisut niiden tulevaisuuden käytöstä.

Korjauksia voidaan suunnitella kiinteistötoiminnan eri kategorioiden mukaisesti ja kuntotutkittujen kiinteistöjen elinkaaren perusteella.

Oppimiskeskus Brava valmistuu 5/2024. Vuoden 2024 rakentamisen painopistealueita piharakentaminen, ulko-opetustilat ja liikunta-alueet.

Sähköenergian hankintasopimusten optimoinnin avulla turvataan sähköenergian saanti kohtuullisella hintatasolla. Energiansäästöohjelman mukainen toiminta tasapainottaa sähköenergian korkeaa hintaa. Automaattiset ratkaisut ovat keskeisiä energian säästössä ja sisältyvät investointihankkeisiin.

Kaupungin tekninen osasto tutkii mahdollisuutta siirtyä (rahoitus-)malliin, joka perustuu siihen, että kaupunki ostaa tarvittavan energian ulkopuoliselta toimijalta sen sijaan, että se investoisi itse tarvittavaan tekniikkaan. Kaupunki voisi näin luopua nopeammin fossiilisen energian käytöstä useissa kohteissa ja samalla todellista kustannusta käsiteltäisiin käyttökustannuksena eikä se rasittaisi muutenkin niin kireää investointitalousarviota.

Oikealla aikaperspektiivillä tarkasteltuna käyttökustannusten ei tarvitsisi nousta lainkaan ja samalla voitaisiin nopeuttaa siirtymistä vihreään uusiutuvaan energiantuotantoon, jos investoinnin ja käytön suhde optimoitaisiin.

Markkinatilanteen ollessa rauhallinen on haasteita toimintojen ja tilojen tehostamiseen kiinteistöjä realisoimalla nopealla aikataululla. Korjausvastuurahoituksen vuoksi korjaustoiminta on rajallisella tasolla, mutta se kohdistetaan suunnitelmallisesti kuntokartoitusten mukaisesti.

#### *Tilapankki*

Tilapankista siirretään kohteet mahdollisimman nopeasti myyntilistalle tai niiden käyttömahdollisuuksia arvioidaan uudelleen. Tilapankin uusia kohteita ovat Axxell-tilat kokonaisuutena, Iniön terveystalo ja Hesburger-rakennus osan vuotta. Tilapankin kustannukset ovat suuruusluokkana 0,31 M€, joka nousee 0,15 M€ vuositasolla.

#### *Siivous*

Siivoustoiminta vastaa kaupungin omien kiinteistöjen siivouksesta ulkoisen palvelutuottajan tai pienemmässä määrin oman henkilöstön avulla.

Budjettia kasvattaa oppimiskeskus Bravan kokovuotinen käyttö ja vastaavasti budjettia pienentää Axxell-tilojen / Vapparintie ja Sarlinin ja Paraistenseudun koulujen poistuminen kokonaisuutena siivouslaajuudesta.

### **Tulevaisuusanalyysi 2025–2026**

Markkinahintojen ennakoitu korkea taso vuosina 2025–2026 rajoittaa toiminnan mahdollisuuksia. Korjaaminen on rajallista talouden raamissa, mikä johtaa palvelutuotannon tilojen kunnon heikentymiseen ja toimintojen edellytysten rajoittumiseen.

Kiinteistöjen käytön tehostaminen määrällisesti ja toimintamallien muutosten mukaiset tilat ovat tavoitteita suunnitteluvuosille.

Korjaaminen suoritetaan kohdistetusti kuntotutkimusraporttien mukaisesti huomioiden rakennusten luokitus, jolloin saadaan elinkaarta pidemmäksi. Nykyisellä korjaus- ja investointirahoituksella korjausvelka kasvaa ja on tutkittava sekä tehostettava kiinteistömässää, jolloin voidaan paremmin turvata palvelutoiminnan edellytykset.

Kaupungin palvelutuotannon tilat siivotaan yksilöllisesti kiinteistön tarpeen mukaan kiinteässä yhteistyössä käyttäjätahon kanssa.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	23,7	24,1	24,1	24,1
Määräaikaiset	0,9	1,7	1,7	1,7
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>24,6</b>	<b>25,9</b>	<b>25,9</b>	<b>25,9</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Pääomavuokra, €/m <sup>2</sup>		7,32	7,98 €/m <sup>2</sup>
Korjausvastuu, €/m <sup>2</sup>		0,44	0,48 €/m <sup>2</sup>
Käyttövuokra, €/m <sup>2</sup>		5,83	6,12 €/m <sup>2</sup>
Volyymi, m <sup>3</sup>		95 815	94 681 m <sup>3</sup>
Siivottavat neliöt		42 769 m <sup>2</sup>	43 108m <sup>2</sup>
Siivous, €/m <sup>2</sup> /kk		1,97 €/m <sup>2</sup> /kk	2,04 €/m <sup>2</sup> /kk
Siivous, saariston osuus		2,73 €/m <sup>2</sup> /kk	2,90 €/m <sup>2</sup> /kk
Ostopalvelu, Paraisten osuus		1,70 €/m <sup>2</sup> /kk	1,73 €/m <sup>2</sup> /kk
Siivous, €/asukas		67,03	70,25
<b>€ / Asukas</b>		<b>547,37</b>	<b>534,71</b>

## Vesihuolto

Hallinto ja tukipalvelut  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Vesihuoltolaitoksella on toimintaa Paraisten, Nauvon, Korppoon ja Houtskarın kunta-alueilla, joilla kaikilla on vaikutusalueellaan omat vesilaitokset ja jätevedenpuhdistamot sekä putkiverkostot. Paraisten kunta-alueella talousveden toimittaa Turun Seudun Vesi Oy.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	4 155 967	4 213 600	4 197 943	4 197 943	4 197 943	4 197 943	4 197 943
Toimintakulut	-2 823 935	-3 248 667	-3 221 000	-3 221 000	-3 041 000	-3 173 009	-3 149 485
<b>Toimintakate</b>	<b>1 332 032</b>	<b>964 933</b>	<b>976 943</b>	<b>976 943</b>	<b>1 156 943</b>	<b>1 024 934</b>	<b>1 048 458</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-832 681	-836 847	-871 614	-871 614	-871 614	-918 807	-976 293
<b>Netto</b>	<b>499 352</b>	<b>128 086</b>	<b>105 329</b>	<b>105 329</b>	<b>285 329</b>	<b>106 127</b>	<b>72 165</b>

### Toiminta 2024

Vesihuollon henkilöstövahvuus pienenee vuoden aikana toteutuvan osittaisen eläköitymisen (50 %) vuoksi. Vuonna 2023 toteutettu organisaatiomuutos merkitsi sitä, että teknisissä tukipalveluissa aikaisempi tekninen hallinto ja sen henkilöstö on nyt jaettu kolmen vastuualueen kesken. Edelleen nousevat kustannukset ja korkea inflaatiotaso (heinäkuussa 6,5 %, koko vuoden 2023 ennuste 4,5 %) sekä korkeat polttoaine-, energia- ja materiaalikustannukset ja samanaikainen vedenkulutuksen lasku ja sen myötä tulojen väheneminen tekevät vuoden 2024 tilanteesta haastavan. Vesihuollon hinnoissa on otettu huomioon indeksitarkistus vuodelle 2024.

Laitosten digitalisointi, automatisointi ja etäohjaus ottavat ison harppauksen eteenpäin, kun Korppoon jätevedenpuhdistamo saneerataan vuoden aikana.

Korppoon jätevedenpuhdistamon suurpanostus eli kapasiteetin lisäys otetaan käyttöön tammikuussa 2024 ympäristölupavaatimusten tullessa voimaan. Uutta vuonna 2024 on, että vesihuolto tarjoaa käyttöpalveluja uudelle LSJH Oy:n uudelle jätevesilietteen vastaanottolaitokselle Korppoossa. Tämä merkitsee sitä, että vesihuollon tulot lietteen vastaanotosta pienenevät.

Vuoden aikana selvitetään ja suunnitellaan muun muassa Korppoon raakaveden hankintaa eli sitä, panostetaanko tulevaisuudessa Verkaniin vai Retaisiin. LSJH Oy suunnittelee vuoden aikana vuonna 2025 toteutettavaa uuden lietteen vastaanottoaseman rakentamista Rauhalaan; suunnittelu tapahtuu yhteistyössä vesihuollon kanssa ja rejektivedet johdetaan Norrbyn puhdistamoon. Tämä tulee vähentämään Norrbyn jätevedenpuhdistamon liikennettä ja hajuhaittoja.

Vuoden 2024 painopisteitä ovat myös datan lisääminen ja Novi-kunnossapitojärjestelmän (otettu käyttöön vuonna 2023) käyttö laitosten ennaltaehkäisevässä kunnossapidossa.

Vuoden 2024 käyttötalousarvio merkitsee vesihuollon toiminnan tehostamista ja palvelutason alenemista, eli korjausvelka kasvaa riittämättömien käyttövarojen vuoksi. Tämä lisää merkittävästi investointipaineita tulevaisuudessa.

Viemäriverkoston saneeraustahti on hitaampi kuin koko maassa keskimäärin (myös koko maan keskimääräinen saneeraustahti on riittämätön) ja viemäriverkostoon päätyy vuosittain turhaan puhdistettavaksi noin miljoona kuutiota hulevettä. Putkistojen saneeraus vuotojen vähentämiseksi tuo säästöjä. Näillä talousarviovaroilla käyttötaloudessa ei ole määrärahoja uusien asunto-/teollisuusalueiden kunnossapitoon.

## Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Vesihuoltolaitoksen tavoitteena on toimittaa kuluttajille hyvälaatuista talousvettä häiriöttä sekä puhdistaa jätevettä lupaehtojen mukaisesti. Rahoituksellisesti vesihuoltolaitos pyrkii siihen, että se on itsensä kannattava ja että kunkin yksittäisen toiminta-alueen käyttötalous osoittaa poistojen ja rahoituskulujen jälkeen voittoa.

Vesihuoltolaitos tukee kaupungin kestävästä kehityksen strategiaa (esimerkiksi parantamalla puhdistamojen puhdistustuloksia vähentämällä pintavesivuotoja viemäriverkostoniinkin) sekä rakentamalla talousvesi- ja viemäriverkostoja uusille asuinalueille toiminta-alueellaan.

Laitosten digitalisointia, automatisointia ja etäohjausta on jatkettava.

Asiakkaiden e-palveluportaali on käytössä ja tätä e-palvelua kehitetään jatkuvasti.

Kehityssuunta, jossa vedenkulutus vähenee vuosi vuodelta, tulee jatkumaan, ja vesihuoltolaitoksen taloudellisten edellytysten turvaamiseksi tulojen jakaumaa tulee muuttaa vastaamaan paremmin menoja. Vaikka vedenkulutus vähenee, vesihuoltolaitos pitää yllä ja kunnossa samoja putkiverkostoja ja samaa määrää laitoksia. Eli koska vesihuollon kiinteät kustannukset säilyvät ennallaan ja muuttuvat kustannukset (eli myydyt vesimäärät) vähenevät ja samaan aikaan ympäröivä kustannustaso (ja putkiverkoston pituus) kasvaa, tämä johtaa tarpeeseen ohjata tulojen jakauman painopistettä käyttömaksuista enemmän perusmaksuihin.

Liikevaihdon jakaumassa vesihuoltolaitos pyrkii siihen, että vähintään 2/5 liikevaihdosta muodostuu perusmaksuista ja 3/5 käyttömaksuista. Vesihuoltolaitos pyrkii pitkällä aikavälillä ylläpitämään laitoksensa ja putkiverkostonsa teknisesti sellaisella tasolla, että toiminnan jatkuvuus voidaan turvata. Lähivuosina on suurena haasteena riittävän rahoituksen saaminen laitosten ja putkiverkostojen nykyisen kunnan ylläpitämiseksi.

Pidemmällä aikavälillä on tarpeen parantaa Nauvon ja Houtskarinn jätteenpuhdistamojen kapasiteettia.

Kunnossapito- ja korjausvelan kasvu aiheuttaa yleisesti ottaen haasteita vesihuollon toiminnalle. Matalat investointitasot voivat nostaa käyttökustannuksia ja haasteet näkyvät häiriöinä asukkaiden saamista palveluissa.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	14,2	13,5	13,5	13,5
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>14,2</b>	<b>13,5</b>	<b>13,5</b>	<b>13,5</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Fosforin puhdistusprosentti (Norrby)	98	95	95
Typen puhdistusprosentti (Norrby)	77	70	70
Laskuttamaton talousvesi prosentteina (vuodot)	20	20	25
Viemäriverkoston vuotava vesi prosentteina	54	60	55
Verkostosta vuotava talousvesi (Parainen), m <sup>3</sup> /km	1 427	1 400	1400
Parainen	23	20	25
Laskuttamaton vesi prosentteina (vuodot)	55	60	55
Viemäriverkoston vuotava vesi prosentteina			
Saaristo	0	6	7
Laskuttamaton vesi prosentteina (vuodot)	25	32	20
Viemäriverkoston vuotava vesi prosentteina			
<b>€ / Asukas</b>		<b>87,91</b>	<b>65,98</b>



## ELINVOIMA

ELINVOIMA	Tilinpäätös 2022	Muutettu ta 2023	Lautakunta 2024	Kaupungin- johtaja 2024	Kaupungin- hallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026	Muutos 2024/ TA 2023 %
Myyntituotot	163 866	116 000	169 859	169 859	169 859	169 859	169 859	46,4
Maksutuotot	1 046 085	956 500	858 500	860 500	870 500	860 500	860 500	-9,0
Tuet ja avustukset	470 363	458 883	450 800	452 300	452 300	452 300	452 300	-1,4
Muut toimintatuotot	562 711	681 600	611 700	618 700	618 700	618 700	618 700	-9,2
<b>Toimintatuotot</b>	<b>2 243 025</b>	<b>2 212 983</b>	<b>2 090 859</b>	<b>2 101 359</b>	<b>2 111 359</b>	<b>2 101 359</b>	<b>2 101 359</b>	<b>-4,6</b>
Henkilöstökulut	-4 545 661	-5 265 845	-5 592 195	-5 348 011	-5 289 892	-5 241 056	-5 188 631	0,5
Palvelujen ostot	-2 076 023	-2 788 624	-2 747 057	-2 708 057	-2 708 057	-2 707 963	-2 707 917	-2,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-246 888	-251 420	-246 790	-246 040	-246 040	-241 119	-238 701	-2,1
Avustukset	-820 260	-813 275	-804 275	-804 275	-814 275	-1 798 190	-1 895 208	0,1
Muut toimintakulut	-2 372 373	-2 533 318	-2 936 470	-2 935 470	-2 935 470	-2 929 032	-2 925 873	15,9
<b>Toimintakulut</b>	<b>-10 061 204</b>	<b>-11 652 482</b>	<b>-12 326 787</b>	<b>-12 041 853</b>	<b>-11 993 734</b>	<b>-12 917 360</b>	<b>-12 956 330</b>	<b>2,9</b>
<b>Toimintakate</b>	<b>-7 818 180</b>	<b>-9 439 499</b>	<b>-10 235 928</b>	<b>-9 940 494</b>	<b>-9 882 375</b>	<b>-10 816 001</b>	<b>-10 854 971</b>	<b>4,7</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-346 621	-348 850	-313 113	-313 113	-313 113	-324 958	-313 327	-10,2
<b>Netto</b>	<b>-8 164 801</b>	<b>-9 788 349</b>	<b>-10 549 041</b>	<b>-10 253 607</b>	<b>-10 195 488</b>	<b>-11 140 959</b>	<b>-11 168 298</b>	<b>4,8</b>

## Hyvinvointi

Elinvoima  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Toiminta-alue koostuu hyvinvointiasioihin liittyvästä työstä ja sen yhdyspinnasta hyvinvointialueeseen sekä työllistämisen- ja kotouttamistoiminnasta.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	492 196	376 500	414 759	414 759	414 759	414 759	414 759
Toimintakulut	-1 279 707	-1 491 514	-1 628 310	-1 401 148	-1 401 148	-2 385 119	-2 477 259
<b>Toimintakate</b>	<b>-787 511</b>	<b>-1 115 014</b>	<b>-1 213 551</b>	<b>-986 389</b>	<b>-986 389</b>	<b>-1 970 360</b>	<b>-2 062 500</b>

### Toiminta 2024

#### Hyvinvointi

Kaupungin kokonaisvaltaista hyvinvointityötä ohjaa laaja hyvinvointisuunnitelma. Terveystiedon- ja hyvinvointiasioissa toimialarajat ylittävää yhteistyötä rakennetaan työryhmien, verkostotapaamisten ja erilaisten Varhan ja kolmannen sektorin yhdyspintojen kautta.

Paraisten kaupunki on mukana valtakunnallisissa Rajattomasti liikuntaa -kumppanuusverkostossa ja Voimaa vanhuuteen -ohjelmassa. HYTE:n/hyvinvointityön rakenteiden kehittämistä valtakunnallisesti jatketaan ja yhdyspintoja kehitetään. Kaupungin osallisuustyön merkitys kasvaa, mikä merkitsee enemmän sitoutumista ja panostuksia asukkaiden, yhdistysten ja yritysten yhdyspintoihin. Työ muotoutuu uusien työskentelytapojen kautta ja uusien yhdyspinta-alustojen luomisella.

#### Työllistäminen

Valtakunnallisen TE24-uudistuksen valmistelu on aloitettu. Paraisten kaupungissa suunnittelutyöstä vastaa elinkeinoelämän ja matkailun vastuualue. Työllisyyspalvelujen suunnitteluun ja jäsentämiseen osana TE24-uudistusta on palkattu määräaikainen projektipäällikkö yhdessä Kemiönsaaren kunnan kanssa.

#### Nuorten työpaja Aktiva

Aktiva on tarkoitettu opastamaan alle 29-vuotiaita nuoria, jotka eivät opiskele tai ole töissä ja/tai jotka tarvitsevat tukea erilaisissa asioissa. Aktivan ohjaavassa pajassa annetaan yksilöohjausta sekä neuvoja ja tukea kaikissa koulutukseen ja työhön liittyvissä kysymyksissä sekä erilaisissa työllistymiseen ja elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Toiminta on matalan kynnyksen toimintaa, johon voi tulla ilman viranomaiskontaktia. Aktiva järjestää yhteistyössä elinkeinopalvelujen kanssa Sesonkistartti-rekrytointimessut tammikuussa. Aktiva huolehtii kaupungin arvottavista kesätyöpaikoista sekä 15–18-vuotiaille nuorille suunnatusta kesätyöasetelistä.

Etsivän nuorisotyöntekijän tarkoituksena on tavoittaa nuoret, jotka tarvitsevat tukea ja apua erilaisissa elämäntilanteissa. Työ perustuu vapaaehtoisuuteen eikä siihen liity vaatimuksia. Työnkuvaan kuuluu yhteistyö erityisesti oppilaitosten kanssa.

Luova starttipaja tarjoaa päivittäistä toimintaa/työllistymismahdollisuuksia enintään 8 osallistujalle kerrallaan erilaisten sopimusten, kuten työkokeilun, kuntouttavan työn, työssä oppimisen, työharjoittelun jne. kautta. Starttipaja toimii neljänä päivänä viikossa kuusi tuntia päivässä ja sen sisältö on kaikkea käsitöistä elämänhallintaan liittyviin asioihin.

### *Pakolaistyö*

Pakolaisosasto koordinoi pakolaisten vastaanottamista kaupunkiin. Merkittävä osa pakolaisosaston asiakkaista on ukrainalaisia, jotka ovat paenneet sotaa kotimaassaan ja saaneet tilapäistä suojelua Suomesta. Ukrainalaiset voivat hakea kotikuntaa Suomesta oltuaan maassa vuoden. Parainen on 1.1.2024 arviolta 80–100 ukrainalaisen kotikunta. Kotikunnan saaneet ukrainalaiset ovat muiden pakolaisten kanssa samassa asemassa, ja kaupunki saa heistä myös kuukausittaisen laskennallisen korvauksen.

Vuonna 2024 otetaan vastaan yksi uusi kiintiöpakolaisperhe. Pakolaisosasto ohjaa asiakkaitaan arkisissa asioissa muun muassa asumisen, yhteiskunnan toimintojen, lakien, asetusten, palvelujen, etuuksien (Kela), koulutuksen ja oikeuksien ja velvollisuuksien suhteen sekä käy jatkuvaa vuoropuhelua asiakkaiden ja muun väestön kanssa tehdäkseen kotoutumisesta mahdollisimman optimaalista.

Pakolaisosasto tekee tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen, paikkakunnan koulujen, TE-toimiston, Digi- ja väestötietoviraston, Maahanmuuttoviraston, poliisin ja sosiaali- ja terveydenhuollon (Varha) kanssa. Yhteistyö kolmannen sektorin ja paikallisten työnantajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää. Tulemme kehittämään tätä yhteistyötä edelleen vuonna 2024. Kaarinan kanssa yhteiseksi projektityöntekijäksi palkatun pakolaisohjaajan myötä kuntien välinen yhteistyö tiivistyy. Pakolaisosasto osallistuu aktiivisesti myös alueellisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin. Toimimme aktiivisesti hyvien suhteiden edistämiseksi eri väestöryhmien välillä Paraisilla.

### **Tulevaisuusanalyysi 2025–2026**

#### *Hyvinvointi*

Hyvinvoivat ja toimintakykyiset asukkaat ovat yksi kaupungin tärkeimmistä voimavaroista. Osallisuustyö ja terveydenedistämisen- ja hyvinvointityö edistävät samalla kaupungin elinvoimaa. Hyvinvointia edistävillä toimenpiteillä ja arjen osallistamisella edistetään kokonaisvaltaisesti kaupungin toimintojen kehittämistä. Osallisuus, verkostoituminen ja yhteistyö saavat entistä tärkeemmän roolin tulevaisuuden Paraisten kaupungissa.

#### *Nuorten työpaja Aktiva*

Oppivelvollisuuden pidentäminen 18 vuoteen on lisännyt yhteistyön tarvetta erityisesti toisen asteen oppilaitosten eli sekä lukioden että ammatillisten oppilaitosten kanssa. Haasteena on pystyä tarjoamaan vaihtoehtoinen oppimisympäristö oppilaille, jotka eivät kykene menemään kouluun. Voimme jo nyt ottaa vastaan yksittäisiä oppilaita, mutta koska näiden oppilaiden määrä kasvaa, pitäisi suunnitella jonkinlainen ”työpajakoulu/työpajaluokka”. Nämä oppilaat eivät mahdu Aktivan starttipajaan, jonka ensisijaisena tehtävänä on tarjota paikka niille, jotka eivät opiskele tai ole töissä.

TE24-uudistus eli TE-palvelujen siirtyminen kunnille 1.1.2025 alkaen tarjoaa uusia mahdollisuuksia tiiviimpään työllistämisyhteistyöhön ja tuo sitä kautta toivon mukaan nopeampia päätöksiä ja lähipalveluja työnhakijoille. Aktiva voisi toimia nuorten työnhakijoiden ohjauspaikkana.

### *Pakolaistyö*

Vuosina 2024 ja 2025 otetaan vastaan vähintään yksi pakolaisperhe vuodessa. Vastaanotettavien perheiden määrä riippuu Ukrainan tilanteesta ja kotimaahan palaavien ukrainalaisten määrästä. Paraisten asuntotilanne on haastava, koska isoja vuokra-asuntoja on vain vähän.

TE24-uudistus tulee voimaan 1.1.2025. Tämä tarjoaa työnantajille ja työntekijöille hyvät mahdollisuudet löytää toisensa. Pakolaisosaston, työnantajien, TE-osaston, koulujen ja Aktivan välille kehitetään aktiivista yhteistyötä. Työelämävalmentajamalli on suunnitteilla.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	6,0	7,3	7,3	7,3
Määräaikaiset	0,5	1,1	1,1	1,1
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>6,5</b>	<b>8,5</b>	<b>8,5</b>	<b>8,5</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Asiakaskäyntien määrä (kotikäynnit, toimistokäynnit) / kotouttaminen		750	800
Aktivan asiakasmäärä, nuorten työpaja ja etsivä nuorisotyö yhteensä	110	100	120
Kaupungin kesätyöpaikat ja kesätyöseteli	37	45	45
<b>€ / Asukas</b>			<b>66,62</b>

## Kulttuuri ja vapaa-aika

Elinvoima  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Toiminta-alueeseen kuuluvat seuraavat toiminnot: kulttuuri, museo- ja kotiseututoiminta, liikunta ja nuorisotyö. Toiminnot ovat tärkeä osa kaupungin hyvinvointityötä, joka on yksi kunnan tärkeimmistä tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	121 447	190 383	175 800	184 300	184 300	184 300	184 300
Toimintakulut	-2 309 245	-2 574 045	-2 875 315	-2 875 315	-2 885 315	-2 851 764	-2 840 218
<b>Toimintakate</b>	<b>-2 187 798</b>	<b>-2 383 662</b>	<b>-2 699 515</b>	<b>-2 691 015</b>	<b>-2 701 015</b>	<b>-2 667 464</b>	<b>-2 655 918</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-86 619	-88 901	-86 401	-86 401	-86 401	-84 637	-81 208
<b>Netto</b>	<b>-2 274 418</b>	<b>-2 472 563</b>	<b>-2 785 916</b>	<b>-2 777 416</b>	<b>-2 787 416</b>	<b>-2 752 101</b>	<b>-2 737 126</b>

### Toiminta 2024

Vuonna 2024 toiminnassa keskitytään kuntalaisten hyvinvointiin ja erityisesti nuorten hyvinvointiin. Vuoden aikana käynnistetään kulttuurihyvinvointisuunnitelmaan perustuva työ, jossa on mukana useita kaupungin eri toimintoja, mutta myös kolmas sektori. Kulttuurihyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan eri väestöryhmät ja niiden tarpeet.

Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamista jatketaan. Sen tarkoituksena on antaa kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuus tutustua eri taidemuotoihin kouluaikanaan Paraisilla. Harrastamisen Suomen mallia eli ilmaisia lasten ja nuorten harrastuskerhoja kehitetään, jotta ne tavoittaisivat ne lapset ja nuoret, joilla ei tällä hetkellä ole harrastusta. Liikkuvaa nuorisotyötä tehdään myös kesällä 2024 edelleen matkailuautolla, jolla voidaan liikkua koko kaupungin alueella. Syksyllä 2024 käynnistyy työ seuraavan nuorisoshown parissa; showhun voivat osallistua kaikki kiinnostuneet. Nuorisotiloissa nuorilla on oltava mahdollisuus tavata turvallisia aikuisia ja kaikkien täytyy voida kokea nämä ympäristöt turvallisiksi.

Yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa kehitetään jonkintyyppisen yhdistysneuvoston avulla, mutta myös muunlaisten yhteistöiden kautta. PUNT 2:n on määrä valmistua elokuussa 2024, jolloin kolmannen sektorin ja erityisesti urheiluseurojen toimintaedellytykset paranevat. Terapia-allas on jälleen osa kaupungin toimintaa ja se on nyt siirretty kulttuurin ja vapaa-ajan vastualueelle, mikä lisää talousarvion määrärahoja merkittävästi. Paraisten kaupunki on myös vakiinnuttanut ikääntyneiden hyvinvointiin liittyvää yhteistyötä Varhan kanssa. Kaupunki osallistuu Voimaa vanhuuteen -ohjelmaan ja tekee yhteistyötä eri palveluasumisyksiköissä asuvien ja kotiapua käyttävien ikääntyneiden kulttuurihyvinvointiin liittyen. Kolmannen sektorin kanssa vakiinnutetaan yhteistöitä. Toimintojen toteuttamiseksi tarvitaan ulkopuolista rahoitusta.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Keskiössä tulee yhä enenevässä määrin olemaan kaikkien kuntalaisten hyvinvointi ja tulevaisuudessa kunnan rahoitus voi riippua kertoimista, joiden avulla hyvinvointia kunnissa tutkitaan. Kuntalaisten osallistumisella toimintojen suunnitteluun ja toteuttamiseen on jo nykyisin suuri merkitys, mutta se tulee edelleen kasvamaan, ja samalla paine kolmannen sektorin avustusmäärärahan tarkistamiseen kasvaa. Määräraha on vain pienentynyt kymmenen viime vuoden aikana.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	9,9	8,8	8,8	8,8
Määräaikaiset	4,5	5,8	5,8	5,8
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>14,5</b>	<b>14,7</b>	<b>14,7</b>	<b>14,7</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Nuorisotilojen kävijämäärä		6 000	6000
Liikuntapaikkojen kävijämäärä		165 000	165 000
Kulttuuritapahtumien osallistujamäärä		14 000	14 000
<b>€ / Asukas</b>		<b>158,17</b>	<b>181,75</b>

## Kirjasto

Elinvoima  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Paraisten kaupungissa on kuusi kirjastoa: Paraisilla, Nauvossa, Korppoossa, Houtskarissa, Iniössä ja Utössä. Nauvon, Korppoon, Houtskararin ja Iniön kirjastot ovat avoimna päivittäin klo 8–21 itsepalveluperiaatteella. Paraisten kaupunki on mukana Blanka-kirjastoyhteistyössä yhdessä Kemiönsaaren kirjaston kanssa. Kirjastotoimintaa säätelee kirjastolaki (1492/2016). Yleisten kirjastojen tehtävänä on tarjota pääsy tietoon, ylläpitää monipuolista ja ajantasaista kokoelmaa sekä edistää lukemista, monipuolista lukutaitoa ja yhteiskunnallista vuoropuhelua. Kirjasto edistää yhteisöllisyyttä, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	13 616	12 600	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Toimintakulut	-1 314 299	-1 415 164	-1 468 549	-1 468 549	-1 468 549	-1 454 607	-1 447 768
<b>Toimintakate</b>	<b>-1 300 683</b>	<b>-1 402 564</b>	<b>-1 452 549</b>	<b>-1 452 549</b>	<b>-1 452 549</b>	<b>-1 438 607</b>	<b>-1 431 768</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-24 813	-24 435	-14 141	-14 141	-14 141	-14 141	-14 141
<b>Netto</b>	<b>-1 325 496</b>	<b>-1 426 999</b>	<b>-1 466 690</b>	<b>-1 466 690</b>	<b>-1 466 690</b>	<b>-1 452 748</b>	<b>-1 445 909</b>

### Toiminta 2024

Kirjasto tuottaa ja ylläpitää hyvinvointia tukemalla lukevaa kulttuuria ja varmistamalla kansalaisille tasavertaisen pääsyn tietoon, koulutukseen ja kulttuuriin sekä uusiin kansalaistaitoihin. Tässä onnistuminen edellyttää monipuolista osaamista ja yhteistyötä muiden toimialojen kanssa. Kirjastojärjestelmä on vuoden aikana päivitettävä, mikä edellyttää eri kirjastojärjestelmien ja niiden toimintojen selvittämistä sekä henkilöstön täydennyskoulutusta. Kirjastossa on tapahtunut vuonna 2023 paljon henkilöstömuutoksia, minkä vuoksi vuonna 2024 keskiössä ovat henkilöstöasiat, johtaminen ja jatkuvuus. Erityisesti painotetaan yhteistyötä koulujen ja esiopetuksen kanssa.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Kirjastotoiminnan kehittämistä jatketaan kirjastotoimintaa ohjaavien kansallisten suositusten ja lain mukaisesti. Kirjaston toimintaympäristö muuttuu ympäröivän yhteiskunnan mukana. Yhä monimutkaisemmassa maailmassa kirjasto toimii edelleen tasa-arvoisesti, vastuullisesti, yhteisöllisesti ja sananvapauden edistämiseksi. Yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Sivistyksellä on laajassa merkityksessä keskeinen rooli sekä yksittäisen kansalaisen että yhteiskunnan resilienssin vahvistamisessa. Kirjasto edistää osaltaan henkistä huoltovarmuutta.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	11,5	11,0	11,0	11,0
Määräaikaiset	0,1	0,6	0,6	0,6
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>11,6</b>	<b>11,6</b>	<b>11,6</b>	<b>11,6</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Fyysiset käynnit		95 000	100 000
Fyysiset käynnit / asukas		6,3	
Lainojen kokonaismäärä		160 000	160 000
Lainojen kokonaismäärä / asukas		10,6	
Käynnit blanka.fi-sivustolla		75 000	75 000
<b>€ / Asukas</b>		<b>93</b>	<b>98,11</b>

## Kansalaisopisto

Elinvoima  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Kansalaisopisto Kombi järjestää kaupungin kaikille asukkaille kursseja ja luentoja kaikilla kunta-alueilla. Toiminta perustuu kansalaisten toiveisiin ja sitä kehitetään jatkuvasti. Opisto järjestää vuosittain 450–550 kurssia ja 9 000 opetustuntia sekä palkkaa 150–200 opettajaa.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	133 157	132 500	120 000	122 000	132 000	122 000	122 000
Toimintakulut	-729 234	-742 023	-761 816	-761 816	-761 816	-751 526	-746 484
<b>Toimintakate</b>	<b>-596 077</b>	<b>-609 523</b>	<b>-641 816</b>	<b>-639 816</b>	<b>-629 816</b>	<b>-629 526</b>	<b>-624 484</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 860	-9 860	-9 860	-9 860	-9 860	-9 860	-9 860
<b>Netto</b>	<b>-605 937</b>	<b>-619 383</b>	<b>-651 676</b>	<b>-649 676</b>	<b>-639 676</b>	<b>-639 386</b>	<b>-634 344</b>

### Toiminta 2024

Tarjoamme kursseja, koulutuksia ja luentoja kansalaisille kaupungissamme. Kansalaisopisto selvittää kansalaisten kiinnostuksen kohteita ja vastaa niihin. Osa toiminnasta perustuu myös siihen, että kursseja järjestetään lyhyellä varoitusajalla erityisten tarpeiden ilmetessä. Kansalaisopisto kehittää myös yhteistyössä muiden opistojen kanssa kursseja, jotka voidaan viedä Koski-portaaliin ja opintopolku.fi-sivustolle.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Keski-ikä kaupungissa nousee hitaasti mutta varmasti, ja asiakasryhmämme kasvaa. Seniorien päiväkurssien kysyntä tulee kasvamaan entisestään.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	3,4	3,4	3,4	3,4
Määräaikaiset	0,0	0,2	0,2	0,2
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>3,4</b>	<b>3,6</b>	<b>3,6</b>	<b>3,6</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Kansalaisopiston osallistujat (netto)		2 200	2 400
Kansalaisopiston osallistujat (brutto)		4 800	5 100
<b>€ / Asukas</b>		<b>29,81</b>	<b>43,21</b>



## Elinkeinoelämä ja matkailu

Elinvoima  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Elinkeinoelämän ja matkailun vastuualue toimii elinkeinoelämän kehittämiseksi Paraisten kaupungissa. Palvelemme kaupungin yrityksiä tarjoamalla sekä tuleville että olemassa oleville yrityksille maksutonta yritysneuvontaa. Kehitämme matkailuelinkeinon edellytyksiä ja markkinoimme matkailuelinkeinoa yhteistyössä yritysten ja alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Tuemme yhteistyötä ja verkostoitumista sekä paikallisesti että kuntarajojen ylitse. Olemme aktiivisesti mukana yrittäjyyttä ja matkailua tukevissa hankkeissa ja autamme yrityksiä löytämään sopivia toimitiloja. Teemme yrittäjyyskasvatusyhteistyötä koulujen kanssa.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	164 909	167 500	163 500	163 500	163 500	163 500	163 500
Toimintakulut	-1 096 980	-1 185 553	-1 253 630	-1 245 630	-1 245 630	-1 236 989	-1 232 751
<b>Toimintakate</b>	<b>-932 071</b>	<b>-1 018 053</b>	<b>-1 090 130</b>	<b>-1 082 130</b>	<b>-1 082 130</b>	<b>-1 073 489</b>	<b>-1 069 251</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-207 129	-208 655	-202 267	-202 267	-202 267	-211 876	-203 674
<b>Netto</b>	<b>-1 139 200</b>	<b>-1 226 708</b>	<b>-1 292 397</b>	<b>-1 284 397</b>	<b>-1 284 397</b>	<b>-1 285 365</b>	<b>-1 272 925</b>

### Toiminta 2024

Elinkeinopalvelut jatkaa työtään tehdäkseen Paraisista yhden niistä Suomen paikkakunnista, joissa on paras yritysilmapiiri. Palvelusetelimme, jotka ovat koko maan mittakaavassa varsin uniikkeja, ovat suosituimpia kuin koskaan, ja yrittäjämme pitävät niitä suurella arvossa. Työ yritys-/innovaatiohubien parissa käynnistyi vuonna 2023 lyhyen aikaa kestäneellä SkäriHub-hankkeella, ja tätä työtä on tarkoitus jatkaa uuden ja pitkäkestoisemmän hub-hankkeen muodossa. Kaupunki osallistuu A'Pelago Initiativeen. Työllisyyspalvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025 alkaen ja tulevat todennäköisesti sijoittumaan organisatorisesti elinkeinoelämän vastuualueelle. Työllisyysuudistus on laaja-alainen muutos, mikä tarkoittaa sitä, että vuonna 2024 on tehtävä paljon valmistelutyötä.

Siltojen rakennustyömaat heikentävät maakuljetuksista riippuvaisten yritysten toimintaedellytyksiä. Negatiivisten vaikutusten minimoimiseksi on tärkeää, että hankkeen eri osapuolten välinen tiedonkulku toimii.

Matkailuyksikkö kehittää strategisesti matkailuelinkeinon edellytyksiä Paraisten saaristokaupungissa. Tämä tapahtuu muun muassa tarjoamalla alalle koulutusta, tukea ja verkostoitumismahdollisuuksia, tekemällä edunvalvontaa, asettamalla yhdessä kaupungin yksiköiden kanssa tavoitteita yhdyskuntakehitykselle, yhteyksille ja ulkoiselle yhteistyölle sekä monikanavaisella markkinoinnilla ja mediayhteistyöllä.

Matkailuyksikössä kehitetään saaristokaupungin digitaalista näkyvyyttä jatkamalla verkkosisältöjen ja -tekniikan uudistamista sekä luomalla ohjeistukseksi ja työvälineeksi kohdennettu markkinointistrategia ja -suunnitelma kaupunginhallituksen hyväksymän matkailustrategian mukaisesti. Yritysten osaamista digitaalisesta läsnäolosta, jakelukanavista ja läsnäolosta myyntiketjuissa lisätään aktiivisessa yhteistyössä muiden alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Vuonna 2023 yhdessä ulkosaariston yrittäjien kanssa käynnistettyä tuotteistamis- ja matkaketjutyötä jatketaan strategisena painopisteenä Saaristomeren kestävä tuote. Kaksi keskeistä painopistealuetta ovat osin leirintämatkailun kasvun mahdollistaminen kehittämällä leirintäyrittäjyyden mahdollisuuksia ja osin saavutettavuuden lisääminen viranomaisien kanssa tehtävän yhteistyön kautta ja kehittämällä digitaalista tiedottamista matkaketjuista. Työtä kansainvälisen myynnin ja markkinoinnin sekä saariston brändin kehittämiseksi tehostetaan yhdessä Visit Turku Archipelago Oy:n kanssa. Saaristokaupungin matkailuyksikkö valvoo alueen etuja ja hoitaa edelleen kansainvälisiä asioita, jotka eivät ole yhteisiä koko VTA Oy:n alueelle. Tällaisia ovat muun muassa mediavierailut ja matkatoimistoyhteistyö yksinomaan saaristosta kiinnostuneiden toimijoiden kanssa.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Kaupungin myönteinen kehitys edellyttää, että asukasluku ei laske, vaan päinvastoin, meidän tulee kaupunkina kasvaa kestävästi. Perusedellytyksenä on, että kaupungissa on työpaikkoja; yleisin syy muuttaa Paraisille on työ ja vastaavalla tavalla yleistä on, että Paraisilta muutetaan pois työtilanteen vuoksi. Siksi on tärkeää, että Paraisten elinkeinoelämän kehittämiseen kiinnitetään paljon huomiota sekä niin, että saamme tänne uusia yrityksiä (ja sitä kautta uusia työpaikkoja), että niin, että nykyiset yrityksemme pärjäävät ja parhaassa tapauksessa kasvavat, mikä mahdollistaa uusien työntekijöiden palkkaamisen.

Työllisyysuudistus merkitsee sekä suurta vastuuta että mahdollisuutta hoitaa työllisyysasioita paljon aikaisempaa paremmin. Kunnan taloudellinen vastuu tulee kasvamaan (ns. sakkomaksut), joten toiminnan tehokkuus on tärkeää myös talouden näkökulmasta. Kaupungilla on tiimi, jossa työllisyyshenkilöstö työskentelee yhdessä elinkeinohenkilöstön kanssa, mikä mahdollistaa esimerkiksi etsivän toiminnan kaupungissa toimivien yritysten keskuudessa. Yksi uudistuksen pääsystä on työttömän ja yrityksen työvoimatarpeen kohtaannon ratkaiseminen paremmin paikallisesti. Kaupungin tulee lisäksi täydentää lakisääteistä toimintaa omalla toiminnallaan myönteisen kehityksen vahvistamiseksi entisestään.

Suomen saaristo, josta saaristokaupunki muodostaa merkittävän osan, on valtakunnallisten analyysien mukaan Suomen matkailussa alue, jolla on suurin kasvupotentiaali. Saaristokaupungin on samaan aikaan tarkoin ohjattava kehitystä niin, että matkailu säilyy edelleen vahvuutena eikä uhkaa saariston elinolosuhteita nyt eikä tulevaisuudessa. Rengasteiden kasvava matkustajamäärä on suuri voimavara alueen työpaikoille, palveluille ja taloudelle, mutta myös rasite infralle, ja rengastiet läpikulkureittinä ovat myös tuote, joka tuottaa suhteellisen lyhytkestoisia oleskeluja. Matkailuyksikön on pyrittävä tarjoamaan enemmän argumentteja rengasteiltä poikkeamiselle ja sitä kautta myös pidentämään oleskeluaikaa saaristossa.

Matkailun kansainvälisen kasvun odotetaan jatkuvan lähes samaan tahtiin kuin ennen koronapandemiaa, mutta maailmantalouden epävarman kehityksen, sotapesäkkeiden, pandemiauhkien ja kasvihuoneilmioista matkailulle koituvien vaikutusten vuoksi ilmassa on edelleen paljon epävarmuutta. On tärkeää jatkaa panostusta kohderyhmänä myös kotimaan matkailijoihin tuotteistamisen ja markkinoinnin keinoin. Matkailualan haasteet ja mahdollisuudet muuttuvat nopeasti, ja matkailuyksikön toimintaa on kehitettävä niin, että esiin nouseviin ratkaisutarpeisiin pystytään vastaamaan entistä nopeammin.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	5,9	5,9	5,9	5,9
Määräaikaiset	0,5	0,5	0,5	0,5
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>6,4</b>	<b>6,4</b>	<b>6,4</b>	<b>6,4</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Uusien/aloittavien yritysten määrä	114	115	110
Saariston Rengastien ja Pienen Rengastien matkailijamäärä	Matkustajia: runsaat 45 600	51 000	51 000
	Pyöriä: runsaat 15 000		
Kansallisessa Datahub-jakelutietokannassa olevien matkailutuotteiden määrä		145	260
<b>€ / Asukas</b>		<b>67,55</b>	<b>73,10</b>

## Yhteydet ja joukkoliikenne

Elinvoima  
Kaupunginhallitus

### Toiminta-alue

Paraisten kaltaisessa saaristokunnassa hyvillä yhteyksillä on erittäin suuri merkitys. Yhteyksien ja joukkoliikenteen vastuualueen tehtävänä on kehittää sekä maaliikenteen yhteyksiä (linja-autot, kutsutaksit) että vesiliikenteen yhteyksiä (maantielautat, yhteysalusliikenne).

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintakulut	-598 719	-651 552	-695 682	-665 682	-665 682	-665 228	-665 005
<b>Toimintakate</b>	<b>-598 719</b>	<b>-651 552</b>	<b>-695 682</b>	<b>-665 682</b>	<b>-665 682</b>	<b>-665 228</b>	<b>-665 005</b>

### Toiminta 2024

Parainen–Turku-linja-autoreittiä liikennöidään nyt ensimmäistä kokonaista vuotta sähköbusseilla. Tuotevalikoiman kehittämistä jatketaan. Kaupunki kehottaa asukkaitaan käyttämään ahkerasti yhteyksiä ja joukkoliikennettä, erityisesti Hessundinsalmen ja Kirjalansalmen siltojen rakennustyömaiden takia. Käyttöön otetaan uusi opiskelijatuotteiden suorakorvausjärjestelmä. Tulevaisuudessa Seutu+-lipun ostavien opiskelijoiden ei tarvitse ennen pitkää enää hakea tukea jälkikäteen Kelalta kuittia vastaan, vaan järjestelmä tarkastaa oikeuden tukeen suoraan Kelan järjestelmästä. Joukkoliikenneselvitystä hyödynnetään joukkoliikenteen kehittämiseksi koko kunnan alueella ja erityisesti eri liikennemuotojen yhteentoimivuuden osalta.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Paraisten kaupunki pyrkii yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa parantamaan aikatauluja ja saamaan joukkoliikenteeseen lisää vuoroja. Sujuvamat järjestelmät lisäävät joukkoliikenteen käyttäjiä. Sillanrakennustyömaiden tilanne tulee hyvin todennäköisesti vaikuttamaan myös linja-autoliikenteeseen.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	0,2	0,2	0,2	0,2
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0	0,0
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>0,2</b>	<b>0,2</b>	<b>0,2</b>	<b>0,2</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Parainen–Turku-linja-autoliikenteen kokonaismatkamäärä vuodessa	251 896	280 000	280 000
<b>€ / Asukas</b>	<b>40</b>	<b>43,24</b>	<b>45,0</b>

## Lupapalvelut

Elinvoima  
Rakennus- ja ympäristölautakunta

### Toiminta-alue

Lupapalvelujen vastuualueeseen sisältyy rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun sekä ympäristöterveydenhuollon viranomaisasiat. Lisäksi huolehditaan muista tarvittavista tehtävistä hallintosäännön ja kaupungin strategian mukaisesti. Toiminnan sähköistämiseen ja digitalisaatioon panostetaan vuonna 2024.

### Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta neuvoo, opastaa ja palvelee kaupunkilaisia ja rakentamisen ammattilaisia rakentamisasioissa. Rakennusvalvonnan viranomaistehtävänä on valvoa kaavojen noudattamista, rakennettua ympäristöä ja vaatimusten täyttymistä rakentamisessa. Tavoitteena on suositella laadukasta, elinkaareltaan pitkäikäistä ja energiatehokasta rakentamista. Paraisten kaupungin rakennusvalvonta on asiakaslähtöinen, perinteistä rakennustekniikkaa arvostava ja nykyaikaa seuraava rakennusvalvonta, jolla on helposti lähestyttävä, teknisesti ammattitaitoinen henkilökunta. Toiminnassa keskitytään perustyöhön eli oikea-aikaiseen ja oikeanlaatuiseen neuvontaan laadukkaana rakentamisen ja ympäristön turvaamiseksi.

Rakennusvalvonnassa käsitellään rakennus-, toimenpide-, purkamis- ja maisematyölupahakemukset sekä käsitellään ilmoitukset ja purkamisilmoitukset. Lisäksi käsitellään muut rakennusvalvonnalle määrätyt tehtävät.

### Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelu vastaa kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen alaisesta viranomaistoiminnasta käsittäen lupa-, valvonta- ja neuvontatehtävät. Myös lausuntojen antaminen ympäristölainsäädännön mukaisissa asioissa on olennainen osa ympäristönsuojeluviranomaisen työtä.

### Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto toteutetaan sopimuksin ympäristöterveydenhuollon, elintarvikehygienian ja eläinlääkintähuollon alueellisena ostopalveluna Liedon kunnalta. Tavoitteena on hyvän ympäristöterveydenhuollon, toimivan elintarvikehygienian valvonnan ja hyvän eläinlääkintähuollon tarjoaminen kuntalaisille ja yrittäjille heidän palvelutarvettaan vastaavasti.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	610 066	568 000	564 000	564 000	564 000	564 000	564 000
Toimintakulut	-1 405 393	-1 619 089	-1 696 515	-1 687 918	-1 629 799	-1 664 741	-1 653 382
<b>Toimintakate</b>	<b>-795 327</b>	<b>-1 051 089</b>	<b>-1 132 515</b>	<b>-1 123 918</b>	<b>-1 065 799</b>	<b>-1 100 741</b>	<b>-1 089 382</b>

## Toiminta 2024

### Rakennusvalvonta

Rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025. Uusi laki muuttaa useita toimintoja rakennusvalvonnan toimintaympäristössä, mutta useat asiat säilyvät ennallaan. Rakennusjärjestys tulee uusittavaksi ja sen tulee siirtymäsäännösten vuoksi olla voimassa 2027, mutta mielellään jo vuoden 2025 alusta. Koulutuksiin tullaan osallistumaan ja rakennusvalvonta tulee järjestämään koulutusta myös omalla paikkakunnalla sidosryhmille.

Sähköinen arkisto on otettu käyttöön ja sen toimintaa vahvistetaan jatkamalla paperisten asiakirjojen skannaamista. Vuonna 2024 keskitytään Houtskararin ja Paraisten arkistojen digitoimiseen. Tavoitteena kaikessa neuvonnassa on antaa oikea tieto kohtuullisessa ajassa.

Rakennus- ja huoneistorekisterin perusparannusprojekti jatkuu. Projekti on entistä tärkeämpi lakimuutoksen vuoksi ja tehokkaita toimintatapoja kehitetään koko ajan. Tavoitteena on parantaa tiedonhakua ja palvelun saatavuutta.

#### *Ympäristönsuojelu*

Viranomaistoiminnan rakenne perustuu täydennettyyn ja hyväksytyyn valvontasuunnitelmaan 2020–2025, johon yhdistyy vuosittain vahvistettava valvontaohjelma.

Tarve viranomaistoiminnalle on ollut viime vuosina kasvussa tehtäväkentän laajentuessa ja lakisääteisten tehtävien edelleen lisääntyessä. Suuntaus, jossa lupa- ja valvontatehtäviä siirretään valtion viranomaisilta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille näyttää jatkuvan, minkä myötä viranomaistoiminta vaatii entistä enemmän resursseja.

Ympäristönsuojelutoimisto osallistuu aktiivisesti kaupungin strategiatyöhön tavoitteenaan kaupungin profiilin nostaminen kestävään kehitykseen ja muihin ympäristökysymyksiin liittyvissä asioissa. Samalla ilmastonmuutokseen ja luontokatoon sekä Saaristomeren ekologiseen tilaan liittyvät ympäristönsuojelulliset kysymykset ovat yhä merkityksellisimpiä. Näiden seikkojen parissa toimimista edesauttaa vahva seudullinen yhteistyö ja yhteiset hankkeet mm. Valonian, oppilaitosten ja muiden kuntien kanssa.

Ympäristönsuojelussa halutaan vastata kasvavaan kysyntään, joka kohdistuu neuvontaan ja ympäristön tilan seurannan kautta tarjottavaan tietoon ympäristön tilasta.

#### *Ympäristöterveydenhuolto*

Tavoite hyvien palvelujen tarjoamisesta on pystytty toteuttamaan, ja Paraisille on saatu kaksikielistä palvelua.

### **Tulevaisuusanalyysi 2025–2026**

#### *Rakennusvalvonta*

Strategiakaudella keskitytään opettelemaan, ohjaamaan ja kouluttamaan uuden rakentamislain sisältöä. Lisäksi pyritään osallistumaan sähköisten järjestelmien kehittämiseen tehokkaammiksi työvälineiksi. Sähköisen arkistoinnin käyttöönoton myötä asiakaspalvelu paranee entisestään.

Tavoitteena on, että rakennusvalvonta pystyy jatkossakin toimimaan itsenäisesti kunnan omana rakennusvalvontayksikkönä ja että sillä on käytettävissään koulutettu, ajan tasalla oleva ammattilaisista koostuva henkilökunta.

Uusi rakennusjärjestys on tavoitteena saada voimaan vuosien 2025–2026 aikana.

#### *Ympäristönsuojelu*

Strategia 2023:n mukaan ympäristönsuojelu osallistuu viranomaistehtävien ohella Saaristomeren tutkimukseen ja seurantaan liittyviin hankkeisiin sekä omalta osaltaan osallistuu Saaristomeren tilan parantamiseen tähtääviin toimiin. Tehtävissä onnistumista edesauttaa talousarvioon esitettävä Saaristomeri- ja ilmastokoordinaattorin työpanos.

#### *Ympäristöterveydenhuolto*

Ympäristöterveydenhuollon palvelut tulevat sisällymään uuden hyvinvointialueen tuottamiin palveluihin.

<b>Henkilötyövuodet</b>	<b>TA2023</b>	<b>TA2024</b>	<b>2025</b>	<b>2026</b>
Vakituiset	13,3	14,1	14,1	14,1
Määräaikaiset	7,5	5,4	5,4	5,4
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>20,9</b>	<b>19,6</b>	<b>19,6</b>	<b>19,6</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Myönnetyt rakennusluvut, ilmoitukset	1031	1 200	1 200
Myönnetyt kerrosneliöt	23 611	25 000	25 000
Ympäristölupa- ja maa-ainesten ottamislupahakemuksia koskevien päätösten tai lausuntojen määrä	16	12	12
<b>€ / Asukas</b>		<b>69,75</b>	<b>75,90</b>

## Mittaus

Elinvoima  
Rakennus- ja ympäristölautakunta

## Toiminta-alue

Vastuualueeseen kuuluvat maapolitiikka, kaupungin rakentamattomien maa- ja vesialueiden hallinnointi, mittaustoiminta ja kiinteistönmuodostus sekä rakennus- ja ympäristölautakunnan hallinnolliset asiat ja henkilöstöasiat.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	626 390	698 500	576 800	576 800	576 800	576 800	576 800
Toimintakulut	-823 038	-1 255 862	-1 212 230	-1 201 055	-1 201 055	-1 182 760	-1 173 794
<b>Toimintakate</b>	<b>-196 649</b>	<b>-557 362</b>	<b>-635 430</b>	<b>-624 255</b>	<b>-624 255</b>	<b>-605 960</b>	<b>-596 994</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-18 200	-16 999	-444	-444	-444	-4 444	-4 444
<b>Netto</b>	<b>-214 849</b>	<b>-574 361</b>	<b>-635 874</b>	<b>-624 699</b>	<b>-624 699</b>	<b>-610 404</b>	<b>-601 438</b>

## Toiminta 2024

Mittauksen vastuualue ylläpitää kiinteistö-, rakennus- ja osoiterekisteriä. Vastuualueella kehitetään myös kaupungin ulkoisia karttapalveluja, joihin on koottu muun muassa rekisterikartta, ilmakuvia ja kaavatietoja, jotka ovat käytettävissä maksutta. Osana rakennuslupaprosessia maastomittaus merkitsee uudet rakennukset ja tekee tarkastusmittauksia sekä täydentää rakennettujen kohteiden rakennusrekisteriä. Myös uusien rekisteritonttien muodostaminen edellyttää maastotöitä sekä toimitusinsinöörin kynää. Kaupungin tavoitteena on muodostaa tontteja, jotka ovat edullisia ostajilleen ja kaupungille edullisia tuottaa. Mittauksen vastuualue hankkii maata ja luovuttaa sitä rakentajille ja elinkeinonharjoittajille sekä neuvoo maanmittausasioissa.

Pientalotonttien luovutusmäärät olivat hyvällä tasolla vuonna 2021 ja alkuvuodesta 2022. Vuoden 2022 jälkimmäisellä puoliskolla tonttivaraukset alkoivat vähentyä epävarmasta korkotilanteesta, korkeista rakentamiskustannuksista ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan aiheuttamista yleisistä taloudellisista epävarmuustekijöistä johtuen. Nämä huolenaiheet ja kustannusten nousu näkyvät ja realisoituvat mittauksen vastuualueella tonttien määrän vähenemisenä vuonna 2023; määrä jää samalle tasolle kuin vuosina 2018–2020. Tunnelin päässä näkyy kuitenkin melko kirkasta valoa vuodelle 2024. Norrbyn uudelta asuinalueelta Ranta-ahteesta on luovutettu jonkin verran tontteja ja loput alueesta on varattu. Osa tonttien luovutuksista realisoituu alkuvuodesta 2024. Myös Nauvon Klockarbergenin uudet tontit ovat herättäneet paljon kiinnostusta, alueen kadut rakennetaan loppuvuodesta 2023 ja tontteja tulee myyntiin alkuvuodesta 2024. Ekokylä Godain vuokraama seitsemän rakennuspaikan kortteli palautui kaupungin hallintaan yhtiön konkurssin jälkeen keväällä 2023. Kortteli lohkotaan yksittäisiksi tonteiksi, jotka asetetaan myyntiin alkuvuodesta 2024. Myös tuleva Isoniitty II -asemakaava täydentää tonttitarjontaa osittain vuoden 2024 jälkimmäisellä puoliskolla tai vuonna 2025.

Rakentamisen vähenemisestä huolimatta mitta- ja karttapaketeista saatavien tulojen uskotaan pysyvän vuoden 2023 tasolla, koska rakentajat ovat hakeneet lupia normaaliin tapaan vuoden 2023 aikana saadakseen lupa-asiakirjansa käsiteltyä ennen lakimuutosten voimaantuloa. Maastomittauksen mittauslaitteistotoimittaja vaihtuu vuonna 2023. Tämä tulee nostamaan käyttökustannuksia vuonna 2024 ja lisäksi tehdään 16 000 euron laitteistoinvestointi leasingkustannusten vähentämiseksi kokonaisuutena useamman vuoden ajanjakson aikana. Tavoitteena on laitteiston hankkiminen nykyisen leasingkauden päätyttyä vuonna 2025. Vuokratulot pienenevät jonkin verran LSJH:n Rauhalan vuokrasopimuksen uusimisen ja Godaisin konkurssin myötä. Kiinteät kustannukset, kuten it-, leasing-, ohjelmisto-, vuokra-, siivous- ja palkkakustannukset, ovat kasvaneet. Kehykseen mukautuakseen vastuualue on karsinut muun muassa markkinointivaroista. Maa- ja vesialueisiin investoidaan 300 000 euroa.

Maapoliittinen ohjelma etenee päätöksentekoon vuonna 2024. Työ tehdään viranhaltijatyönä normaalin työn rinnalla. Ympäristöosaston entinen hallintohenkilöstö kuuluu alkuvuodesta lukien mittauksen vastuualueeseen. Muilta osin henkilöstössä ei tapahdu muutoksia. Mahdollinen eläkkeelle siirtyminen voi vaikuttaa tilapäisesti henkilöstötilanteeseen loppuvuodesta.

## Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Vastuualue tulee jatkossakin painottamaan voimakkaasti toiminnan digitalisointia ja tehostamista. Tällä vastataan siihen, että asiakkaiden sähköisten yhteydenottojen määrä lisääntyi pandemian aikana. Esimerkkinä tästä on ulkoinen karttapalvelu, joka on parantunut merkittävästi viime vuosina ja ollut hyödyksi monille asukkaille ja rakennus- ja asuntoalan elinkeinonharjoittajille.

Kaupungissa on käynnissä hyvä positiivinen draivi monessa asiassa, esimerkkinä näistä Keskuspuisto, uusi koulukeskus, Keskon suunnitteluvaraus, Pargas Havis -hanke, Reimarin ympäristön liikennejärjestelyt, jotka kaikki tuovat näkyvyyttä ja hyviä oheisvaikutuksia. Suurin yksittäinen tekijä, joka tulee vaikuttamaan toimintaan tulevaisuudessa, on Paraistenväylä. Ohikulkutien toteutus on priorisoitu hallitusohjelmassa, ja jos se toteutuu tämän ajanjakson aikana, se tulee lisäämään kaupungin asunto- ja yritystonttien kysyntää, mikä todennäköisesti lisää lisäresurssien tarvetta ja tarvetta kasvattaa maa-alueiden hankintabudjettia.

Kaupunki hakee aktiivisesti yhteistyötä erityisissä kehittämishankkeissa esimerkiksi maankäyttö- ja muiden sopimusten kautta. Esimerkiksi maanomistuksensa kehittämistä kiinnostuneiden suurten maanomistajien kanssa tulisi käydä jo ennen kaavoitusprosessia ja sen aikana strategista keskustelua, jossa selvitetään kehittämissyöntejä ja yhteistyömahdollisuuksia.

Kaupungin edun mukaista on pystyä tarjoamaan houkuttelevia maa-alueita esimerkiksi uusia asuin- tai muita alueita varten ja kaavoitusprosessi voi tällöin käsittää muitakin kuin kaupungin omistamia maa-alueita.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	13,3	14,1	14,1	14,1
Määräaikaiset	0,3	0,0	0,0	0,0
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>13,6</b>	<b>14,1</b>	<b>14,1</b>	<b>14,1</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Myydyt pientalotontit	13	15	10
Rakennuspaikkojen paalutukset ja sijaintikatselmukset	98+270	125+225	125+225
Tonttijaot	9	5	5
<b>€ / Asukas</b>		<b>36,98</b>	<b>42,16</b>



## Kaavoitus

Elinvoima  
Rakennus- ja ympäristölautakunta

## Toiminta-alue

Vastuualue vastaa kaavoitusasioista, alueellisesta edunvalvonnasta maankäyttöön liittyvissä asioissa sekä neuvonnasta, ohjauksesta ja asiakaspalvelusta kaava-, elinympäristö-, kaupunkikuva- ja rakennussuojeluasioissa. Vastuualue pyrkii muovaamaan ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävää ympäristöä tavoitteenaan tehdä kuntalaisten, yritysten ja muiden arjesta mahdollisimman hyvää ja joustavaa. Vastuualue tarjoaa informaatiota, dataa, ideoita ja neuvontaa sekä ulkoisille että sisäisille asiakkaille. Toimintaan sisältyy edunvalvontatehtäviä erityisesti liikenteeseen liittyvissä asioissa.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	81 244	67 000	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Toimintakulut	-504 590	-717 680	-734 740	-734 740	-734 740	-724 626	-719 669
<b>Toimintakate</b>	<b>-423 346</b>	<b>-650 680</b>	<b>-674 740</b>	<b>-674 740</b>	<b>-674 740</b>	<b>-664 626</b>	<b>-659 669</b>

## Toiminta 2024

Vuonna 2024 toimintaa leimaavat niin mittavat kaupunkikehityshankkeet, asemakaavoitus oman tonttutuotannon turvaamiseksi kuin edunvalvonnan jatkaminen elinvoimaan ja maankäyttöön liittyvissä asioissa alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Kehitämme myös elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä kaavoituksen kautta.

Vapparintie 4:n kaupunkikehityshanke toteutetaan yhteistyössä Kesko Oyj:n kanssa ja Norrbyrannassa Pargas Havis -aluetta kehitetään yhteistyössä PRGS Finland Oy:n kanssa. Vapparintie 4:n hanke etenee vuonna 2024 kaavaluonnosvaiheeseen, kun taas Pargas Havis -alueesta asetetaan nähtäville kaavaehdotus.

Suunnittelussa priorisoidaan tonttutuotanto. Paraisten keskustaan suunnitellaan uutta asuinalueutta, Isoniitty II:ta, josta saadaan noin 30 uutta pientalotonttia ja pari uutta rivitalotonttia. Kirkkosalmenrannan pohjoisosan asemakaavan uudistaminen tapahtuu yhteistyössä Smart Village Builders Oy:n kanssa.

Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa konkretisoituu yritystonttien suunnittelussa yritysten toimintaedellytysten varmistamiseksi. Hankkeita on vireillä esimerkiksi Nauvon keskustassa (Nagu Distillery Oy), Norrbyrharjussa (Tunturi Tec Oy) ja Korppoon keskustassa.

Toimintaa leimaa enenevässä määrin myös edunvalvonta, kuten aktiivinen mukanaolo Turun kaupunkiseudun MAL-työssä ja Turun kauppakamarissa sekä aktiivinen yhteistyö paikallisen elinkeinoelämän ja erityisesti suurteollisuuden kanssa. Edunvalvonnan liikenteeseen liittyvissä asioissa on edelleen oltava aktiivista, koska toimivilla yhteyksillä on niin merkittävä vaikutus kaupungin elinvoimaan. Monivuotinen strateginen edunvalvonta Paraistenväylään liittyen kantaa hedelmää vuonna 2024, kun tiesuunnittelu etenee ja reitin rahoitus varmistetaan valtion talousarviossa. Vireillä on pyöriteiden kehittäminen saaristossa, erityisesti Prostvik-Nauvo-välillä, kuten myös Saaristotien, Kirkkoesplanadin ja Norrbyn rantatien liittymän parantaminen. Viimeksi mainittuun hankkeeseen sisältyy Kirkkoesplanadin / Norrbyn rantatien ja Saaristotien purjeliikenneympyrän välisen osuuden tiesuunnittelu.

Uuden rakentamislain muutokset (1.1.2025 alkaen) ja käynnissä oleva työ eri asetusten parissa tulevat vaatimaan erityistä huomiota vuonna 2024. Paraisten kaupungin uuden rakennusjärjestyksen valmistelu on käynnistettävä ja sekä viranhaltijoiden että päättäjien koulutukseen on varattava varoja. Alueidenkäyttölain uudistaminen tulee edellyttämään edunvalvontaa.

Mukanaolo suurten maanomistajien kanssa jatkettavissa maaneuvotteluissa, useisiin maankäyttösopimuksiin liittyvät neuvottelut sekä maapoliittisen ohjelman toteuttaminen kaupungin toiminnassa tulevat edellyttämään panostusta myös kaavoituksen vastuualueelta.

Lupavalmistelu (poikkeamisluvat ja suunnittelutarveratkaisut) jatkuu vuoden 2023 tapaan ja pyrkimyksenä on ottaa käyttöön sähköinen lupakäsittelyohjelma. Ohjelmaa ei ole otettu käyttöön aikaisemmin, koska on vielä ollut epäselvää, miten uusi lainsäädäntö ja uudet asetukset tulevat vaikuttamaan lupakäsittelyyn.

Tämän lisäksi vastuualue pyrkii toteuttamaan suunnittelutehtäviä, jotka turvaavat kaavoituksen sujuvuuden ja tehokkuuden. Sujuva ja tehokas kaavoitus vaikuttaa merkittävästi siihen, miten erityisesti yritykset näkevät kaupungin elinvoimaisuuden. Mahdolliset uudet hankkeet voivat liittyä yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen olemassa olevan infrastruktuurin yhteydessä tai vaativampiin kehityshankkeisiin, mahdollisesti esimerkiksi Ankkuritalon ympäristössä Paraisten keskustassa. Selvää kuitenkin on, että vuoden 2024 kaavoitusohjelmaa on priorisoitava voimakkaasti. Vastuualue on kärsinyt henkilöstöpulasta, mikä näkyy toiminnassa.

Vuoden 2023 alusta toteutettu organisaatiomuutos tulee vaatimaan huomiota ja panostusta vuonna 2024. Ajatus ja pyrkimys vastuualueiden rajat ylittävään yhteistyöhön ja tiiviimpään poikkihallinnolliseen työhön esimerkiksi osallisuuden osalta vaativat käynnistyäkseen ja toteutuakseen huomion kiinnittämistä asiaan.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Vuonna 2023 käynnistyneet suuret hankkeet ulottuvat vuosille 2025 ja 2026. Tehtävänä ja haasteena on myötävaikuttaa kestäviin taloudellisiin ratkaisuihin ja ympäristön houkuttelevuuteen, valmistella yrityksille ja palveluille uusia sijoittumismahdollisuuksia sekä lisätä asuntotonttien tuotantoa uusien asukkaiden houkuttelemiseksi. Vastuualueella on jatkossakin keskeinen rooli maankäyttö- ja liikenneasioiden edunvalvonnassa alueellisesti ja valtakunnallisesti. Vastuualue pyrkii myös entistä tiiviimpään ja tehokkaampaan yhteistyöhön sisäisesti erityisesti tekniikan ja infran sekä talouden vastuualueiden kanssa sekä ulkoisesti yrittäjien ja elinkeinoelämän kanssa. Käynnissä olevat lainsäädäntöuudistukset tulevat edellyttämään edunvalvontatoimenpiteitä sen turvaamiseksi, että saaristo-olosuhteet otetaan niissä huomioon.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	6,5	6,0	6,0	6,0
Määräaikaiset	0,5	0,5	0,5	0,5
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>7,0</b>	<b>6,5</b>	<b>6,5</b>	<b>6,5</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Asemakaavat	2	3	4
Osayleiskaavat, muutokset, täydennykset	1	1	0
Luvat, lausunnot ja ratkaisut	77	60	55
<b>€ / Asukas</b>		<b>43,18</b>	<b>45,57</b>

## KASVATUS JA KOULUTUS

KASVATUS JA KOULUTUS	Tilinpäätös 2022	Muutettu ta 2023	Lautakunta 2024	Kaupungin- johtaja 2024	Kaupungin- hallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026	Muutos 2024/ TA 2023 %
Myyntituotot	736 755	609 690	622 878	669 878	669 878	669 878	669 878	9,9
Maksutuotot	953 999	727 800	743 800	743 800	743 800	743 800	743 800	2,2
Tuet ja avustukset	238 168	48 100	58 550	58 550	58 550	58 550	58 550	21,7
Muut toimintatuotot	141 996	62 300	97 190	97 190	97 190	97 190	97 190	56,0
<b>Toimintatuotot</b>	<b>2 070 918</b>	<b>1 447 890</b>	<b>1 522 418</b>	<b>1 569 418</b>	<b>1 569 418</b>	<b>1 569 418</b>	<b>1 569 418</b>	<b>8,4</b>
Henkilöstökulut	-20 065 345	-21 653 772	-21 894 996	-21 709 934	-21 709 934	-21 275 732	-21 062 966	0,3
Palvelujen ostot	-7 711 545	-7 521 868	-7 892 571	-7 890 571	-7 890 571	-7 890 571	-7 890 571	4,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-749 113	-767 980	-838 815	-800 115	-800 115	-784 119	-776 273	4,2
Avustukset	-439 463	-462 300	-476 720	-476 720	-476 720	-467 186	-462 513	3,1
Muut toimintakulut	-6 787 847	-7 222 158	-8 207 905	-8 207 905	-8 207 905	-8 191 606	-8 183 612	13,6
<b>Toimintakulut</b>	<b>-35 753 312</b>	<b>-37 628 078</b>	<b>-39 311 007</b>	<b>-39 085 245</b>	<b>-39 085 245</b>	<b>-38 609 214</b>	<b>-38 375 935</b>	<b>3,9</b>
<b>Toimintakate</b>	<b>-33 682 394</b>	<b>-36 180 188</b>	<b>-37 788 589</b>	<b>-37 515 827</b>	<b>-37 515 827</b>	<b>-37 039 796</b>	<b>-36 806 517</b>	<b>3,7</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 072 485	-3 667 879	-1 372 000	-1 372 000	-1 372 000	-1 398 286	-1 592 867	-62,6
<b>Netto</b>	<b>-34 754 879</b>	<b>-39 848 067</b>	<b>-39 160 589</b>	<b>-38 887 827</b>	<b>-38 887 827</b>	<b>-38 438 082</b>	<b>-38 399 384</b>	<b>-2,4</b>

## Varhaiskasvatus

Kasvatus ja koulutus  
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

### Toiminta-alue

Paraisten kunta-alueella varhaiskasvatustoimintaa järjestetään päiväkodeissa, perhepäiväkodeissa ja perhepäivähoitajien kodeissa, Nauvon, Korppoon, Houtskarın ja Iniön kunta-alueilla toimintaa järjestetään päiväkodeissa. Utössä toimintaa järjestetään perhepäivähoitajan kotona.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	1 076 168	647 000	690 590	737 590	737 590	737 590	737 590
Toimintakulut	-11 432 060	-11 992 099	-12 341 415	-12 293 151	-12 293 151	-12 139 745	-12 064 568
<b>Toimintakate</b>	<b>-10 355 893</b>	<b>-11 345 099</b>	<b>-11 650 825</b>	<b>-11 555 561</b>	<b>-11 555 561</b>	<b>-11 402 155</b>	<b>-11 326 978</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-233 373	-230 838	-230 298	-230 298	-230 298	-222 584	-202 144
<b>Netto</b>	<b>-10 589 266</b>	<b>-11 575 937</b>	<b>-11 881 123</b>	<b>-11 785 859</b>	<b>-11 785 859</b>	<b>-11 624 739</b>	<b>-11 529 122</b>

### Toiminta 2024

Varhaiskasvatuksen painopistealue on elokuusta 2023 alkaen sosiaalinen kestävyys. Lähestymme sosiaalista kestävyttä kolmesta näkökulmasta: lapsen oikeus hyviin sosiaalisiin taitoihin ja inklusioon, vanhempien/hoitajien osallisuus ja henkilöstön hyvinvointi.

Teemme varhaiskasvatuksessa työtä toimintaympäristön ja -kulttuurin muovaamiseksi niin, että jokainen lapsi saa hyvän päivän ja kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa kannalta tarvitsemansa tuen. Tämän työn tukemiseksi olemme laatineet Laadukkaan varhaiskasvatuksen/esiopetuksen avaimet. Ns. laadun avaimet tukevat henkilöstöä kaikille lapsille yhdenvertaisen ja osallistavan toimintaympäristön kehittämisen prosessissa. Toimintaympäristössä, jossa lapsi saa muun muassa olla osallisena toiminnan suunnittelussa, jossa ratkaisuja etsitään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä, jossa toimintaa mukautetaan joustavasti ja jossa painotetaan ulkopedagogiikkaa, lapsi saa mahdollisuuden kehittyä ja oppia.

Hyvinvoinva henkilöstö on yksi laadukkaan varhaiskasvatuksen avaimista. Jos varhaiskasvatus saa edelleen ulkoista rahoitusta "Aktiivista hyvinvointia ja liikkumisen iloa" -hankkeelleen, liikunnallinen elämäntapa laajennetaan kattamaan koko varhaiskasvatuksen henkilöstö. Vuonna 2024 jatketaan syksyllä 2023 alkanutta "Hyvinvointia positiivisesta psykologiasta" -täydennyskoulutusta. Henkilöstölle järjestetään yhteensä kolme täydennyskoulutuspäivää.

Varhaiskasvatus panostaa vuonna 2024 edelleen myös lasten liikkumisen iloon. Kaikki toimipaikat jatkavat tietoisesti liikkumisen suunnittelua ja toteuttamista arjessa. Asiantuntijan johdolla tapahtuvaa lasten ja henkilöstön yhteistä liikuntaa järjestetään aika ajoin kaikissa yksiköissä.

Kaikki esiopetusryhmät saavat Åbolands naturskolan luontokouluopettajien johdolla osallistua neljään luontokoulupäivään vuonna 2024, kahteen kevätlukukaudella ja kahteen syyslukukaudella. Satujen, leikin, liikkeen ja taiteen kautta lapset ja henkilöstö saavat seurata vuodenaikojen vaihtelua luonnossa samalla kun ekologiset ilmiöt tulevat tutuiksi käytännössä.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Varhaiskasvatus jatkaa panostusta laadukkaaseen, kestäväan ja luovaan toimintaan uusien lapsiperheiden houkuttelemiseksi paikkakunnalle ja siten kaupungin asukasluvun lisäämiseksi.

Haasteet kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön rekrytoinnissa kaikkiin tehtäviin tulevat kasvamaan.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	113,8	110,7	110,7	110,7
Määräaikaiset	35,1	36,6	36,6	36,6
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>148,9</b>	<b>147,3</b>	<b>147,3</b>	<b>147,3</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
0–6-vuotiaiden lasten määrä	805	772	752
Tehostetun ja erityisen tuen piirissä		60	60
Kunnallisessa päivähoitossa, %-osuus 0–6-vuotiaista	79 %	82 %	84
<b>€ / Asukas</b>	<b>631</b>	<b>749</b>	<b>780,46</b>

## Ruotsinkielinen koulutus

Kasvatus ja koulutus  
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

### Toiminta-alue

Ruotsinkielisen koulutuksen yksikkö tarjoaa laadukasta ruotsinkielistä perusopetusta ja lukiokoulutusta sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa. Perusopetuksessa toimii yhdeksän yksikköä ja toisella asteella Pargas svenska gymnasium.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	436 257	188 400	240 786	240 786	240 786	240 786	240 786
Toimintakulut	-15 235 979	-16 115 076	-16 974 197	-16 872 074	-16 872 074	-16 668 376	-16 568 554
<b>Toimintakate</b>	<b>-14 799 722</b>	<b>-15 926 676</b>	<b>-16 733 411</b>	<b>-16 631 288</b>	<b>-16 631 288</b>	<b>-16 427 590</b>	<b>-16 327 768</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-562 528	-2 091 629	-732 342	-732 342	-732 342	-749 342	-964 365
<b>Netto</b>	<b>-15 362 250</b>	<b>-18 018 305</b>	<b>-17 465 753</b>	<b>-17 363 630</b>	<b>-17 363 630</b>	<b>-17 176 932</b>	<b>-17 292 133</b>

### Toiminta 2024

Työ kestävän kehityksen parissa jatkuu kaikissa kouluissa. Yhteistyössä biosfäärialueen kanssa kehitettyä 1.–6. luokkien kestävyyspolkua aletaan toteuttaa opetuksessa. Osana kestävyystyötä kiinnitetään huomiota demokratiakasvatukseen ja erityisesti oppilaiden osallisuuden mahdollisuuksiin. Huomiota kiinnitetään myös tasa-arvotyöhön sekä syrjinnän ja rasmin vastaiseen työhön. Muun muassa ohjausasiakirjoja päivitetään. Henkilöstön hyvinvointi on edelleen keskiössä. Panostuksia tehdään yhteistyössä ensisijaisesti kaupungin henkilöstöpalvelujen kanssa.

1.–6. luokilla on otettu käyttöön uudet arviointikriteerit. Arviointikriteerit muodostavat koulujen arviointikulttuurin perustan. Täydennyskoulutustilaisuuksia järjestetään vuoden aikana yhteistyössä Åbo Akademin elinikäisen oppimisen keskuksen Centret för livslångt läranden kanssa.

Uusi oppimiskeskus Brava on otettu käyttöön syyslukukaudesta 2023 alkaen. Sarlinska skolan ja Pargas svenska gymnasium jatkavat oppimiskeskuksen yhteisten tavoitteiden työstämistä yhdessä suomenkielisten koulujen kanssa. Piha valmistuu vuonna 2024, mikä tuo uuden ulottuvuuden oppimiskeskuksen toimintaan. Myös Axxellin muutto Koulukadulle edellyttää panostuksen jatkamista yhteiseen toimintakulttuuriin. Uuden liikunta- ja juhlasalin, PUNT 2:n, käyttöönotto tuo uusia mahdollisuuksia Bravan kouluille.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Panostusta laadukkaaseen opetukseen ja hyvinvoiviin kouluihin jatketaan uusien lapsiperheiden houuttelemiseksi Paraisille ja siten oppilasmäärän negatiivisen kehityksen kääntämiseksi. Perusopetusta ja kouluverkkoa koskenut selvitystyö on päättynyt ja nykyinen kouluverkko säilyy. Toimintojen ja yhteistoiminnan kehittäminen muiden oppilaitosten, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa jatkuu. Bravasta kehittyy luonnollinen kokoontumispaikka Paraisille.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	128,5	128,8	128,8	128,8
Määräaikaiset	40,2	41,4	41,4	41,4
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>168,7</b>	<b>170,2</b>	<b>170,2</b>	<b>170,2</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Perusopetus:			
Oppilaiden määrä	946	942	957
Erityisen tuen piirissä olevat oppilaat	10 %	9 %	10 %
Vuosiviikkotunnit/oppilas	2,39	2,4	2,4
Lukiokoulutus:			
Opiskelijoiden määrä	169	180	180
Vuosiviikkotunnit/opiskelija	1,9	1,8	1,8
<b>€ / Oppilas, perusopetus</b>			<b>14 427</b>
<b>€ / Oppilas, lukio</b>			<b>9 812</b>
<b>€ / Asukas</b>	<b>1 024</b>	<b>1 052</b>	<b>1 123,28</b>

## Suomenkielinen koulutus

Kasvatus ja koulutus  
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

### Toiminta-alue

Suomenkielinen koulutus tarjoaa laadukasta perusopetusta ja lukiokoulutusta paraislaisille lapsille ja nuorille. Toiminta kattaa Paraisten kunta-alueen kolme peruskoulua ja lukion sekä Korppoon kunta-alueella kaksi peruskoulua. Kaikki koulut ovat verkostoituneet Turun ympäristökuntien kanssa opetuksen ja oppimisen kehittämisessä. Koivuhaan koulussa on vahvaa osaamista oppimiseen tukeen liittyvissä asioissa sekä joustavien opetusjärjestelyjen toteuttamisessa. Nilsbyn koulu on turvallinen lähikoulu Pohjois-Paraisilla. Paraistenseudun koululla on toimiva ja tiivis yhteistyö Paraisten lukion kanssa. Yhteistyön mahdollistavat yhteiset opettajat ja hallinto sekä yhteiset oppimistilat Bravassa. Saariston pienet koulut ovat tärkeä osa alueiden elinvoimaisuutta.

	Tilinpäätös 2022	Muutettu TA 2023	Lautakunta 2024	Kaupunginjohtaja 2024	Kaupunginhallitus 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Toimintatuotot	503 169	612 490	591 042	591 042	591 042	591 042	591 042
Toimintakulut	-9 028 085	-9 520 902	-9 995 395	-9 920 020	-9 920 020	-9 801 093	-9 742 813
<b>Toimintakate</b>	<b>-8 524 916</b>	<b>-8 908 412</b>	<b>-9 404 353</b>	<b>-9 328 978</b>	<b>-9 328 978</b>	<b>-9 210 051</b>	<b>-9 151 771</b>
Suunnitelman mukaiset poistot	-232 708	-1 345 412	-409 360	-409 360	-409 360	-426 360	-426 358
<b>Netto</b>	<b>-8 757 624</b>	<b>-10 253 824</b>	<b>-9 813 713</b>	<b>-9 738 338</b>	<b>-9 738 338</b>	<b>-9 636 411</b>	<b>-9 578 129</b>

### Toiminta 2024

Laadukkaan opetuksen kulmakiviä ovat riittävä opettajien ja muun henkilökunnan määrä sekä oppimisen ja hyvinvoinnin tuki erilaisille oppijoille. Myös oppimisympäristöjen tulee olla kunnossa, jotta opetus sujuu ja oppiminen on tehokasta.

Vuonna 2024 perusopetuksen kouluissa tärkeää on varmistaa oppimisen tuki ja toimivat opetusjärjestelyt, myös pienissä kouluissa. Paraistenseudun koulu ja Paraisten lukio toimivat uusissa tiloissa oppimiskeskus Bravassa. Yhteistyö neljän koulun kesken etsii vielä uomiaan ja toimintakulttuuri linjojaan. Opetustyö Bravassa edellyttää uudenlaista pedagogista ajattelua sekä monimuotoista vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken. Brava antaa mahdollisuudet myös opettajuuden kehittymiseen opetussuunnitelman edellyttämällä tavalla. Vuosiluokkien 1-6 koulut sekä Korppoon yhtenäiskoulu toimivat nykyisissä tiloissa eikä toiminnassa tapahdu merkittäviä muutoksia. Kuudennella vuosiluokalla otetaan käyttöön valtakunnalliset osaamisen kuvaukset ja arviointikriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9. Tämä tarkoittaa entistä yhdenvertaisempaa oppimisen ja osaamisen arviointia sekä lisää opettajien täydennyskoulutuksen tarvetta arviointiin liittyen.

Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kaupungin muiden toimijoiden, erityisesti ruotsinkielisen koulutuksen kanssa. Verkostojen merkitys toiminnassa korostuu. Kirittäjät-hankkeen myötä rakennettu kestävyys- ja yrittäjyyskasvatuspolku ovat osa koulujen toimintakulttuuria ja yhteistyötä lähiseudun toimijoiden kanssa. Sitouttavassa kouluyhteistyössä pyritään verkostoitumaan Turun seudun muiden kuntien kanssa.

### Tulevaisuusanalyysi 2025–2026

Kehittyminen ja muutoksen suurimmat haasteet kohdistuvat siihen, miten laadukas opetus ja oppilasmäärien lasku onnistutaan sopeuttamaan vallitseviin olosuhteisiin, erityisesti ulkosaaristossa. Muuttovoittokuntana Parainen voi onnistua kääntämään oppilasmäärän laskun nousuun ja näin varmistetaan kaikkien koulujen elinvoimaisuus. Lukiokoulutuksessa lukioden laatuksiteerit, mukaan lukien saavutettavuus, ovat tärkeä tekijä siinä, että lukion kiinnostavuus toisen asteen opiskelupaikkana säilyy.

Tulevina vuosina tulee edelleen keskittyä oppimiskeskus Bravan toimintakulttuurin rakentamiseen ja yhteistyöhön ammatillista koulutusta tarjoavan Axxellin kanssa.



Kaikissa kouluissa pitää keskittyä inklusion kehittämiseen ja toteuttamiseen ja opetusryhmien ja -järjestelyjen järkevään rakentamiseen. Henkilökunnan täydenniskoulutus varmistaa laadukkaan opetuksen ja oppilaan oppimisen turvallisessa oppimisympäristössä.

Henkilötyövuodet	TA2023	TA2024	2025	2026
Vakituiset	82,1	77,8	77,8	77,8
Määräaikaiset	14,4	17,9	17,9	17,9
<b>Henkilötyövuodet yhteensä</b>	<b>96,5</b>	<b>95,6</b>	<b>95,6</b>	<b>95,6</b>

Tunnusluku	2022	TA2023	TA2024
Perusopetus:			
Oppilaiden määrä	605	579	588
Erityisen tuen piirissä olevat oppilaat	13 %	12 %	13 %
Vuosiviikkotunnit/oppilas	2,2	2,3	2,2
Lukiokoulutus:			
Opiskelijoiden määrä	67	70	70
Vuosiviikkotunnit/opiskelija	2,9	2,8	2,8
<b>€ / Oppilas, perusopetus</b>			<b>13 368</b>
<b>€ / Oppilas, lukio</b>			<b>11 545</b>
<b>€ / Asukas</b>	<b>592</b>	<b>591</b>	<b>630,08</b>

## TASEYKSIKKÖ VESIHUOLTO

### TASEYKSIKKÖ VESIHUOLLON TUOSLASKELMA

	Tilinpäätös 2022	Muutettu ta 2023	Talousarvio 2024
<b>Liikevaihto</b>	3 000 064	3 160 000	2 978 616
Liiketoiminnan muut tuotot	1 155 903	1 053 600	1 219 327
Aineet ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-605 653	-825 828	-789 556
Palvelujen ostot	-741 124	-794 999	-820 088
Muut toimintakulut	-653 306	-718 354	-544 831
<b>Aineet ja palvelut</b>	<b>-2 000 082</b>	<b>-2 339 181</b>	<b>-2 154 475</b>
Henkilöstökulut	-823 853	-909 486	-886 525
Poistot			
Suunnitelman mukaiset poistot	-832 681	-836 847	-871 614
<b>Poistot</b>	<b>-832 681</b>	<b>-836 847</b>	<b>-871 614</b>
<b>LIIKEVOITTO</b>	<b>499 352</b>	<b>128 086</b>	<b>285 329</b>
<b>Rahoitustuotot ja -kulut</b>			
Muille maksetut korkokulut	-64 802	-85 000	-83 060
<b>Rahoitustuotot ja -kulut</b>	<b>-64 802</b>	<b>-85 000</b>	<b>-83 060</b>
Poistoerojen lisäys/vähennys	2 860	2 860	2 860
<b>TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ</b>	<b>437 410</b>	<b>45 946</b>	<b>205 129</b>

TASEYKSIKKÖ VESIHUOLLON TASE

	Tilinpäätös 2022	Muutettu ta 2023	Talousarvio 2024
<b>VASTAAVAA</b>			
<b>PYSYVÄT VASTAAVAT</b>			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	0	0	0
Muut pitkävaikutteiset menot	0	0	0
AINEELLISET HYÖDYKKEET	<b>11 084 032</b>	<b>13 423 301</b>	<b>14 226 687</b>
Maa- ja vesialueet	158 473	158 473	158 473
Rakennukset	1 637 718	1 492 786	1 720 508
Kiinteät rakenteet ja laitteet	8 963 370	11 625 643	12 192 174
Koneet ja kalusto	40 014	81 399	90 532
Keskeneräiset hankkeet	284 457	65 000	65 000
<b>VAIHTO-OMAISUUS</b>			
LYHYTAIKAISET SAAMISET	<b>762 790</b>	<b>900 000</b>	<b>800 000</b>
Myyntisaamiset	762 790	900 000	800 000
<b>VASTAAVAA</b>	<b>11 846 822</b>	<b>14 323 301</b>	<b>15 026 687</b>
<b>VASTATTAVAA</b>			
<b>OMA PÄÄOMA</b>	<b>9 252 069</b>	<b>9 298 015</b>	<b>9 503 144</b>
Jäänöspääoma	11 082 786	11 082 786	11 082 786
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-2 268 127	-1 830 717	-1 784 771
Tilikauden yli- / alijäämä	437 410	45 946	205 129
<b>POISTOERO</b>	<b>48 292</b>	<b>45 432</b>	<b>42 572</b>
<b>VIERAS PÄÄOMA</b>			
PITKÄAIKAINEN	<b>1 912 427</b>	<b>4 329 854</b>	<b>4 830 971</b>
Pitkäaikainen laina (sisäinen täsmäytyserä)	1 839 784	4 257 211	4 758 328
Liittymismaksut	72 643	72 643	72 643
LYHYTAIKAINEN	<b>637 846</b>	<b>650 000</b>	<b>650 000</b>
Ostovelat	503 553	500 000	500 000
Siirtovelat	134 293	150 000	150 000
<b>VASTATTAVAA</b>	<b>11 850 635</b>	<b>14 323 301</b>	<b>15 026 687</b>

**TASEYKSIKKÖ VESIHUOLLON RAHOTUSLASKELMA**

	<b>Tilinpäätös 2022</b>	<b>Muutettu ta 2023</b>	<b>Talousarvio 2024</b>
<b>Tulorahoitus</b>			
Liikelyijäämä (-alijäämä)	499 352	128 086	285 329
Poistot ja arvonalentumiset	832 681	836 847	871 614
Rahoitustuotot ja -kulut	-64 802	-85 000	-83 060
	<u>1 267 230</u>	<u>879 933</u>	<u>1 073 883</u>
<b>Investoinnit</b>			
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-713 224	-2 090 000	-1 675 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0
	<u>-713 224</u>	<u>-2 090 000</u>	<u>-1 675 000</u>
<b>Tulorahoitus ja investoinnit, netto</b>	<b>554 007</b>	<b>-1 210 067</b>	<b>-601 117</b>
<b>Rahoitustoiminta</b>			
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-757 519	970 067	501 117
	<u>-757 519</u>	<u>970 067</u>	<u>501 117</u>
<b>Muut maksuvalmiuden muutokset</b>			
Lyhytaikaisten saamisten muutos	147 651	0	100 000
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	55 861	0	0
	<u>203 512</u>	<u>0</u>	<u>100 000</u>
<b>Rahoitustoiminta netto</b>	<b>-554 007</b>	<b>970 067</b>	<b>601 117</b>

## INVESTOINTIEN TALOUSARVIO

KAUPUNGINHALLITUS		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
<b>HALLINTO JA TUKIPALVELUT</b>					
7201	Maa- ja vesialueiden myynti				
Tulot		60 000	60 000	60 000	60 000
<b>ELINVOIMA</b>					
3331	Torikortteli				
Menot		-320 000	-50 000	-170 000	-100 000
<b>KAUPUNGINHALLITUS YHTEENSÄ</b>					
Menot		-320 000	-50 000	-170 000	-100 000
Tulot		60 000	60 000	60 000	60 000
Netto		-260 000	10 000	-110 000	-40 000

TEKNINEN JAOSTO		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
4018	Energiasaneeraukset				
Menot		-200 000	0	-100 000	-100 000
4019	Korppoon koulukeskus, maalämpö				
Menot		-410 000	-410 000	0	0
Tulot		90 000	90 000	0	0
Netto		-320 000	-320 000	0	0
4020	Sähkölatausasemat, kiinteistö				
Menot		-170 000	-40 000	-40 000	-40 000
4022	Koivukoto, vanha talo				
Menot		-40 000	0	0	-40 000
4023	Varikko RAK4				
Menot		-70 000	-70 000	0	0

TEKNINEN JAOSTO		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
4024	Varikko RAK3				
Menot		-220 000	-20 000	-100 000	-100 000
7106	Katujen perussaneeraus				
Menot		-2 400 000	-350 000	-450 000	-550 000
7402	Kiertoliittymä Saaristotie-Kirkkoesplanadi				
Menot		-5 070 000	-20 000	-50 000	-2 000 000
7408	Hulevesi				
Menot		-660 000	-100 000	-150 000	-150 000
7424	Skräbböle, hulevesijärjestelmä				
Menot		-1 430 000	-130 000	-450 000	-300 000
7426	Liikenteen ohjaus ja liikenneturvallisuus				
Menot		-75 000	-15 000	-15 000	-15 000
7427	Norra Famnen, asuinalue				
Menot		-30 000	0	-30 000	0
7429	Klockarberget II, asuinalue				
Menot		-535 000	-200 000	-15 000	0
7431	Isoniitty II, asuinalue				
Menot		-1 585 000	-40 000	-500 000	-1 000 000
7433	Koulukatu, hulevesisaneeraus				
Menot		-335 000	-20 000	-300 000	0
7434	Kirkkosalmenranta, asuntokadut				
Menot		-150 000	0	-50 000	-100 000
7435	Ranta-ahde, uudet asuntokadut				
Menot		-50 000	0	-50 000	0
7461	Katuvalaistuksen uusiminen				
Menot		-170 000	-30 000	-30 000	-40 000
7477	Sulku, perussaneeraus				
Menot		-585 000	-50 000	-400 000	-100 000
7478	Kiertoliittymä Vapparintie				
Menot		-530 000	-30 000	-500 000	0
Tulot		250 000	0	250 000	0
Netto		-280 000	-30 000	-250 000	0
7479	Kestiekievarinkuja, kadut ja infra				
Menot		-110 000	-10 000	-100 000	0
7502	Fresbeegolf				
Menot		-65 000	-50 000		0
7519	Torisilta, saneeraus				
Menot		-820 000	-20 000	-760 000	0

TEKNINEN JAOSTO		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
7520	Keskuspuisto, kehittäminen				
Menot		-450 000	-50 000	-100 000	-100 000
7603	Nauvon Eteläsatama, jälkihoito				
Menot		-50 000	0	0	-50 000
7604	Pajpackan kivimuuri				
Menot		-30 000	-30 000	0	0
7605	Kirkkosilta				
Menot		-450 000	-20 000	-30 000	-400 000
7606	Kirjalansalmen silta, uusiminen				
Menot		-202 800	-202 800	0	0
7607	Hessundinsalmen silta, uusiminen				
Menot		-203 750	0	-203 750	0
7608	Valoniemi, katujen asfaltointi				
Menot		-150 000	0	-150 000	0
7616	Valaistuksen saneeraus, Österbyntie				
Menot		-40 000	0	-40 000	0
7617	Rantatie, hulevesijärjestelmä				
Menot		-110 000	0	-60 000	-50 000
7618	Riistatie, hulevesijärjestelmä				
Menot		-265 000	0	-250 000	0
7619	Uusi asuinalue				
Menot		-40 000	0	-20 000	-20 000
7620	Norrbyn ranta-alue				
Menot		-3 180 000	-80 000	-100 000	-2 000 000

VESIHUOLTO		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
7701	VV-johtojen saneeraus ja täydennys				
Menot		-150 000	-50 000	-50 000	-50 000
7724	Puhdistamojen uusiminen				
Menot		-150 000	-50 000	-50 000	-50 000
7740	Kirkkosalmenranta, suunnitelma + toteutus				
Menot		-100 000	0	-50 000	-50 000

VESIHUOLTO		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
7745	Paraisten viemäriverkosto, saneeraus				
Menot		-200 000	-100 000	-100 000	0
7747	Saariston verkostot, saneeraus				
Menot		-150 000	-50 000	-50 000	-50 000
7750	Vesitorni				
Menot		-700 000	-300 000	-200 000	-200 000
7751	Uusi asuinalue				
Menot		-60 000	-20 000	-20 000	-20 000
7755	Skräbbölen aluesaneeraus, putket				
Menot		-80 000	-50 000	-30 000	0
7757	Varosäiliöt, PAX ja metanoli				
Menot		-20 000	-20 000	0	0
7759	Klockarberget II, vesi ja viemäri				
Menot		-140 000	-140 000	0	0
7760	Norrgårds, Bläsnäs, vesi ja viemäri				
Menot		-20 000	-20 000	0	0
7763	Pumppaamojen saneeraus, 3 kpl				
Menot		-120 000	-40 000	-40 000	-40 000
7764	Pumppaamojen saneeraus, 2 kpl				
Menot		-90 000	-30 000	-30 000	-30 000
7767	Riistatie, VV-verkoston laajennus				
Menot		-150 000	0	-150 000	0
7768	Koulukatu, VV-saneeraus				
Menot		-315 000	-15 000	-300 000	0
7769	Runkolinja Finnsementti, viemäri				
Menot		-40 000	-40 000	0	0
7770	Kiertoliittymä Vapparintie				
Menot		-170 000	-20 000	-150 000	0
7771	Kiertoliittymä Saaristotie- Kirkkoesplanadi				
Menot		-170 000	0	-20 000	-150 000
7772	Rantatie etelä, viemäri				
Menot		-215 000	-15 000	-100 000	-100 000
7773	Norrbyn ranta-alue, vesi ja viemäri				
Menot		-620 000	-50 000	-70 000	-500 000



VESIHUOLTO		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
7774	Kestikievarinkuja, vesi ja viemäri				
Menot		-90 000	-10 000	-80 000	0
7775	Kärkulla-Kirjala, VV-saneeraus				
Menot		-165 000	-15 000	-150 000	0
7776	Hessund-Kirjala, VV-saneeraus				
Menot		-205 000	-55 000	0	-150 000
7903	Puhdistamon automaatio				
Menot		-100 000	-50 000	-50 000	0
7905	Hessundinsalmen silta				
Menot		-370 000	-185 000	0	0
7908	Vesijohtojen sukitus				
Menot		-350 000	-150 000	-100 000	-100 000
7909	Verkanin osmoosilaitoksen siirtäminen				
Menot		-750 000	-50 000	-500 000	-200 000
7910	Isoniitty, vesi ja viemäri				
Menot		-425 000	-25 000	-200 000	-200 000
7911	Jätevedenpuhdistamorakennus				
Menot		-125 000	-125 000	0	0
<b>TEKNINEN JAOSTO YHTEENSÄ</b>					
Menot		-27 121 550	-3 662 800	-7 533 750	-9 045 000
Tulot		340 000	90 000	250 000	0
Netto		-26 781 550	-3 572 800	-7 283 750	-9 045 000

KASVATUS- JA KOULUTUSLAUTAKUNTA		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
1810	Osakkeiden ja osuuksien osto, PUNT				
Menot		-1 200 000	-600 000	0	0
5317	Paraisten luovuuskeskus				
Menot		-19 740 000	-680 000	0	0
5323	Malms skola				
Menot		-8 800 000	-1 100 000	-2 200 000	-2 800 000
5339	Utön koulu, korjaus				
Menot		-88 269	-20 000	-40 000	0
5350	Aktivoiva tapaamispaikka, Korpoo				
Menot		-560 000	-160 000	-200 000	-200 000
Tulot		360 000	160 000	100 000	100 000
Netto		-200 000	0	-100 000	-100 000
KASVATUS- JA KOULUTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
Menot		-30 388 269	-2 560 000	-2 440 000	-3 000 000
Tulot		360 000	160 000	100 000	100 000
Netto		-30 028 269	-2 400 000	-2 340 000	-2 900 000

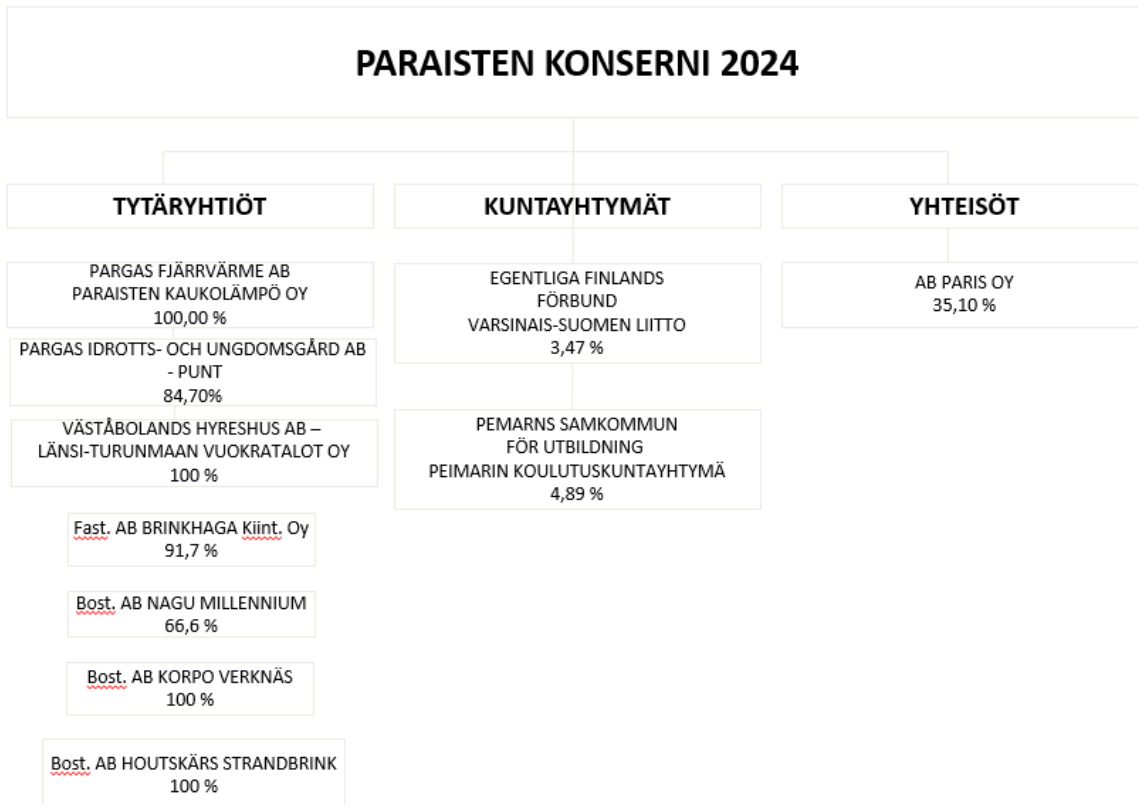
RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
7000	Mittalaite, takymetri				
Menot		-16 000	-16 000	0	0
7200	Maa- ja vesialueiden osto				
Menot		-200 000	-200 000	-300 000	-300 000
RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
Menot		-216 000	-216 000	-300 000	-300 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-216 000	-216 000	-300 000	-300 000

KAUPUNKI YHTEENSÄ		KUSTANNUSARVIO	TALOUSARVIO 2024	Suunnitelma 2025	Suunnitelma 2026
Menot		-58 045 819	-6 488 800	-10 443 750	-12 445 000
Tulot		760 000	310 000	410 000	160 000
Netto		-57 285 819	-6 178 800	-10 033 750	-12 285 000

## VUODEN 2024 KONSERNITAVOITTEET

### Yleiset konsernitavoitteet

1. Tytäryhteisöjen toiminnan on tuettava kaupungin strategian toteutumista.
2. Kaupungin konserniohjeet otetaan kaikilta osin huomioon tytäryhteisöjen toiminnassa ja kaupungin toteuttamassa yhtiöiden ohjauksessa ja lisäksi varmistetaan, että ohjeet ovat tytäryhtiöiden ja niiden johdon käytettävissä.
3. Konserniyhteisöt ja kuntayhtymät toimivat taloudellisesti itsensä kannattavasti ja niiden tulee Paraisten kaupungin tavoin tehostaa toimintaansa jatkuvasti.
4. Paraisten kaupunki määrittelee ammattimaisuuden ja toimialaosaamisen kriteerit valittaessa kaupungin edustajia tytäryhtiöihin ja valittavien edustajien tulee täyttää nämä vaatimukset.
5. Tytäryhteisöt pyrkivät minimoimaan lainarahoituksen, ja kaupungin talouspalveluja konsultoidaan ryhdyttäessä mahdollisiin operaatioihin ulkoisen rahoituksen saamiseksi.
6. Kuntakonsernin tavoitteena on, että omavaraisuusaste on yli 50 % ja velkaantuneisuusaste alle 50 %.
7. Konserniohjeet päivitetään niin, että niissä otetaan huomioon kuntalain muutokset ja tarve pitää tytäryhtiöiden ja kaupungin taloudet läpinäkyvästi erillään toisistaan siitä huolimatta, että yhteistyötä samalla kehitetään.



## Paraisten Kaukolämpö Oy

### Toiminta

Paraisten Kaukolämpö Oy:n tavoitteena on toimittaa asiakkailleen ympäristöystävällistä lämpöä kilpailukykyiseen hintaan ja hyvällä toimitusvarmuudella tuotantoyksiköistään. Yhtiön toiminta-alue on Paraisten keskusta-alueilla, joilla on 32 kilometrin pituinen jakeluverkko. Yhtiön biolämpökeskus sijaitsee Lehtiniemen teollisuusalueella.

Lämmöntuotannossa käytetään lähinnä metsähaketta ja suurteollisuuden prosessilämpöä. Hiilineutraalin tuotannon osuudeksi on budjetoitu 98 %.

Yhtiön seuraava merkittävä investointi tuotantokapasiteettiin toteutetaan lähivuosina osittain täydentämään nykyistä tuotantoa ja osittain korvaamaan polttamiseen perustuvaan tekniikkaan pohjautuvaa tuotantoa. Vuonna 2022 fossiilisten osuus lämmöntuotannosta oli 1,5 %, vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla 0 %.

DNV auditoi ja uusi yhtiön ISO-9001-sertifikaatin joulukuussa 2022.

Yhtiön henkilöstö koostuu toimitusjohtajasta ja käyttöpuolella kolmesta prosessinhoitajista sekä käyttöpäällikkö Paraisten kaupungin vesihuoltolaitokselta. Yksi prosessinhoitajista toimii myös yhtiön sähkövastaavana. Varallaolo hoidetaan yhteistyössä Paraisten kaupungin vesihuoltolaitoksen kanssa. Kaikki muut yhtiön palvelut ovat ostopalveluja kaupungilta tai ulkopuolisilta toimijoilta.

Tuloslaskelma	Toteuma 2022	TA2023	TA2024
Liikevaihto	2 673 950	3 057 000	3 170 000
Liiketoiminnan muut tuotot	121 193	26 000	27 000
Kulut (materiaali- ja henkilöstökulut)	1 851 704	-2 185 714	-2 207 000
Poistot	319 891	-300 000	-320 000
Liiketoiminnan muut kulut	273 957	-327 150	-323 600
Liikevoitto/-tappio	349 591	278 136	346 400
Rahoitustuotot ja -kulut	961	10 500	30 500
Tilinpäätössiirrot ja tuloverot	-32 235	-92 000	-92 000

Tunnusluku	Toteuma 2022	TA2023	TA2024
Omavaraisuusaste, %	92	N/A	N/A
Investoinnit, tuhatta €	192 000	2 500 000	100 000
Suhteellinen velkaantuneisuusaste, %	14	N/A	N/A
Yrityskohtainen tunnusluku: Fossiilisilla polttoaineilla tuotetun lämmön osuus, %	1,52	<2,0 %	<2,0%

## Paraisten Urheilu- ja Nuorisotalo Oy

### Toiminta

Yhtiö pyrkii tukemaan ja kehittämään liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksia Paraisilla eikä sen tavoitteena ole tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen. Yhtiö toteuttaa pyrkimyksiään hallinnoimalla urheilu-, nuoriso- ja kulttuuritaloa ja vuokraamalla talosta tiloja korvausta vastaan. PUNT:ssa käy vuosittain noin 50 000 kävijää.

Tuloslaskelma	Toteuma 2022	TA2023	TA2024
Liikevaihto	186 918	197 800	300 300
Liiketoiminnan muut tuotot	45 000	45 000	45 000
Kulut (materiaali- ja henkilöstökulut)	21 190	27 500	22 000
Poistot	69 507		
Liiketoiminnan muut kulut	125 953	158 700	182 750
Liikevoitto/-tappio	15 356	55 600	-45 450
Rahoitustuotot ja -kulut	89	-2 000	-133 000
Tilinpäätössiirrot ja tuloverot			

Tunnusluku	Toteuma 2022	TA2023	TA2024
Omavaraisuusaste, %	97.3		
Investoinnit, tuhatta €	52 384	0	3 400 000
Suhteellinen velkaantuneisuusaste, %	29.2		
Yrityskohtainen tunnusluku: Kävijämäärä	68 524	55 000	90 000

## Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy -konserni

### Toiminta

Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy:n tarkoituksena on omistaa, hallita ja ylläpitää kiinteistöjä ja rakennuksia, hankkia ja omistaa kiinteistöjen ja huoneistojen hallintaan oikeuttavia osakkeita ja vuokrata asuntoja asunnontarvitsijoille asuntotarpeen tyydyttämiseksi Paraisten kaupungin eri kunta-alueilla.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhtiö omistaa kiinteistöjä ja osakehuoneistoja sekä toimii tarvittaessa rakennuttajana ja tekee rakennuttamissopimuksia Paraisten kaupungin ja muiden rakennuttamista harjoittavien yhteisöjen kanssa.

Yhtiö sijoittaa yhteen osakehuoneistoon Paraisten keskustassa, mikäli rivitalon rakentaminen käynnistyy, ja tekee PTS:n kymmeneksi seuraavaksi vuodeksi.

Tuloslaskelma	Toteuma 2022	TA2023	TA2024
Liikevaihto	654 340	702 180	721 085
Liiketoiminnan muut tuotot			
Kulut (materiaali- ja henkilöstökulut)	570 568	579 972	591 079
Poistot	69 098	70 049	70 163
Liiketoiminnan muut kulut			
Liikevoitto/-tappio	14 675	52 159	59 843
Rahoitustuotot ja -kulut	16 315	26 301	37 483
Tilinpäätössiirrot ja tuloverot			

Tunnusluku	Toteuma 2022	TA2023	TA2024
Omavaraisuusaste, %	73,5	78	75
Investoinnit, tuhatta €	79 196	300	300
Suhteellinen velkaantuneisuusaste, %	202	151	168
Yrityskohtainen tunnusluku: Omavaraisuusaste	73,5	77	75